T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sosyoloji Anabilim Dalı

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN UYGUR KADINLARININ UYUM SÜRECİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ: KÜÇÜKÇEKMECE VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nazar BAL

İstanbul – 2025

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Sümeyra BASTEM DELİKAYA

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Türkiye'de Yaşayan Uygur Kadınlarının Uyum Sürecinin Sosyolojik Analizi: Küçükçekmece ve Zeytinburnu Örneği

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Sosyoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 24.06.2025

Sayfa Sayısı : 115

Tez Danışmanları : Dr. Öğr. Üyesi Nazar BAL

Dizin Terimleri : Türkiye, Uyum, Göç, Aidiyet, Kimlik, Uygur Kadınları

Türkçe Özet : Bu çalışma, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'nda yaşayan Uygur kadınlarının Türkiye'ye uyum süreçlerinde karşılaştıkları sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik zorlukları çok boyutlu bir şekilde ele alarak bireysel ve toplumsal düzeyde çözüm önerileri geliştirmiştir.

Dağıtım Listesi :
1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sosyoloji Anabilim Dalı

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN UYGUR KADINLARININ UYUM SÜRECİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ: KÜÇÜKÇEKMECE VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nazar BAL

İstanbul – 2025

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

…/…/2025

T.C.

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sümeyra BASTEM DELİKAYA'nın **"Türkiye'de Yaşayan Uygur Kadınlarının Uyum Sürecinin Sosyolojik Analizi: Küçükçekmece Ve Zeytinburnu Örneği"** adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Doç. Dr. Mira ASSADI

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Nazar BAL

(Danışman)

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / .... / 20..

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Göç, bireylerin yalnızca coğrafi konumlarını değil; sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamlarını da derinden etkileyen çok boyutlu bir olgudur. Özellikle zorunlu göç süreçlerinde kadınlar hem toplumsal cinsiyet rolleri hem de göçün beraberinde getirdiği yapısal engeller nedeniyle daha kırılgan bir konumda yer almaktadır. Bu bağlamda göçmen kadınların yeni toplumlara uyum süreçleri, yalnızca bireysel deneyimlerle değil; ev sahibi toplumun yapısal koşulları ve kültürel dinamikleriyle de belirlenmektedir. Türkiye'ye göç eden Uygur kadınların farklı sosyo-kültürel yapıları barındıran bölgelerde karşılaştıkları uyum problemleri, sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik alanlarda yaşadıkları zorluklara bu çalışmayla ışık tutulmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülen bu çalışmada İstanbul'un Küçükçekmece (Sefaköy semti) ve Zeytinburnu ilçelerinde yaşayan sekiz (8) Uygur kadınla görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verileri, tematik analiz yoluyla incelenmiştir. Bulgular, kadınların yeni bir topluma entegre olma süreçlerinde dil bariyerleri, iş bulma ve ekonomik bağımsızlık sağlama, toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel değerlerin korunması gibi çok boyutlu sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Ayrıca yerel halkla kurulan ilişkiler ve toplumun Uygur kadınlarına yönelik algısı, uyum sürecini etkilemektedir. Kadınların sosyal hayata katılımını kısıtlayan geleneksel normların sürdürülmesi ile Türkiye'nin yerel normları arasındaki uyumsuzluk, aidiyet duygusunu zayıflatmaktadır. Özellikle çocuk sahibi kadınlar için eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan güçlükler, uyum sürecini daha karmaşık hale getirmektedir. Araştırmanın bulguları, bireysel düzeyde yaşanan sorunların ötesinde, toplumsal dinamiklerin de bu süreci şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede geliştirilen çözüm önerileri, Uygur kadınların uyum sorunlarına anlayışla yaklaşmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Türkiye, Uygur Kadınları, Uyum, Aidiyet, Kimlik

SUMMARY

Migration is a multidimensional phenomenon that deeply affects not only individuals' geographical location but also their social, cultural, and economic lives. Especially in cases of forced migration, women occupy a more vulnerable position due to both gender roles and the structural barriers brought about by migration. In this context, the adaptation processes of migrant women to new societies are shaped not only by individual experiences but also by the structural conditions and cultural dynamics of the host society. This study examines in detail the integration problems faced by Uyghur women who migrated to Turkey and settled in regions with diverse socio-cultural structures, as well as the difficulties they encounter in social, economic, cultural, and psychological domains. Within the framework of a qualitative research method, this study conducted interviews with eight (8) Uyghur women residing in the Küçükçekmece (Sefaköy neighborhood) and Zeytinburnu districts of Istanbul. The experiences of the participants were analyzed using thematic analysis. The findings reveal that women face multidimensional challenges in their integration processes, including language barriers, employment and economic independence, gender roles, and the preservation of cultural values. Moreover, the relationships established with the local population and the public perception of Uyghur women significantly influence the integration process. The coexistence of traditional norms that restrict women's participation in social life and the incompatibility between these norms and local Turkish values weakens their sense of belonging. For women with children, difficulties in accessing education and healthcare services further complicate the integration process. The study's findings demonstrate that beyond individual challenges, social dynamics also play a crucial role in shaping this process. Within this framework, the proposed solutions aim to offer a more inclusive understanding of the integration issues faced by Uyghur women.

Keywords: Migration, Turkey, Uyghur Women, Integration, Belonging, Identity

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
SUMMARY ..... **ii**
İÇİNDEKİLER ..... **iii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu 3
1.2. Araştırmanın Problemi 3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Sorusu 7
1.4. Araştırmanın Önemi 9
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 11

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç Teorileri 13
2.2. Aidiyet 15
2.3. Kimlik ve Sosyal Kimlik 16
2.4. Aidiyet ve Kimlik İlişkisi 18
2.5. Uyum 19
2.6. Toplumsal Entegrasyon 21
2.7. Uyumla İlgili Problemler ve Zorluklar 24
2.7.1. Dil Bariyerleri 27
2.7.2. Ekonomik ve İş Gücü Sorunları 30
2.7.3. Kültürel ve Dini Farklılıkların Etkileri 32
2.7.4. Psikolojik ve Sosyal Uyum Zorlukları 35
2.8. Kadın Göçmenlerin Uyum Sürecindeki Zorlukları 36
2.9. Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Kadın Göçmenler 40
2.10. Uygur Kadınların Türkiye'deki Yaşamı 42
2.10.1. Uygur Kadınlarının Türkiye'ye Göç Süreci ve Nedenleri 44
2.10.2. Uygur Kadınların Sosyoekonomik Durumu 48
2.10.3. Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur Topluluğunun Genel Profili 50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Deseni 56
3.2. Çalışmanın Örneklemi 57
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Süreci 58

3.4. Veri Analizi 59
3.5. Güvenirlik ve Geçerlilik 59
3.6. Etik ve İlkeler 60
3.7. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler 60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri 62
4.2. Uygur Kadınlarının Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar 67
4.3. Yasal Statü Durumları ve Belirsizlikler 69
4.4. Türkiye'ye Ait Hissetme ve Aidiyet Duygusu 72
4.5. Aile Yapısındaki Değişimin Sosyal Uyum Üzerindeki Yansımaları 76
4.6. Türkiye'de İslam'ı Yaşama Deneyimleri 80

SONUÇ VE ÖNERİLER 84
KAYNAKÇA 95
EKLER 100

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Dağılımı 62
Tablo 2. Katılımcıların Medeni Durum / Eşin Konumu 62
Tablo 3. Katılımcıların Çocuk Sayısı 63
Tablo 4. Çocukların Eğitim Durumu 64
Tablo 5. Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılı 65
Tablo 6. Çalışma / Gelir Kaynağı Durumu 66
Tablo 7. Barınma / Kira Durumu 66
Tablo 8. Karşılaşılan Başlıca Uyum Sorunları 68
Tablo 9. Oturum / Vatandaşlık Durumu 70
Tablo 10. Vatandaşlık Başvurusu Durumu 71
Tablo 11. Türkçe Öğrenme 73
Tablo 12. "Bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz?" Sorusuna Verilen Cevap 73
Tablo 13. Aile Bireylerinin Fiziksel Konumu 77
Tablo 14. Aile Üyeleriyle İletişim (Haberleşme) Durumu 78
Tablo 15. Türkiye'de Dini İbadetleri Rahat Yaşayabilme Durumu 80
Tablo 16. Türkiye'de Dini Aktivitelere Katılım (Kuran Kursu, Cami vb.) 82

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Küçükçekmece ve Zeytinburnu özelinde Türkiye'de yaşayan Uygur kadınların uyum problemlerini ele almakta ve bu çerçevede sosyal, kültürel ve psikolojik dinamikleri incelemektedir. Göçmenlerin yaşadıkları topluma uyum süreci, bireylerin sosyo-kültürel kimliklerini koruyarak yeni bir sosyal düzen içerisinde var olma çabasını içerirken, bu süreçte kadınların rolü ve deneyimleri ayrıca önem taşımaktadır. Bu çalışma sırasında, alanımda önemi büyük olan bir konuya katkı sağlamış olma çabası içerisinde, birçok kişinin desteğini ve rehberliğini hissettim. Öncelikle değerli bilgi ve deneyimleriyle bu tezin her aşamasında bana rehberlik eden danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nazar BAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Onun sabırı, desteği ve yol göstericiliği, bu çalışmanın tamamlanmasında büyük bir pay sahibidir. Ayrıca yüksek lisans tez savunmam sürecinde kıymetli bilgi, değerlendirme ve yönlendirmeleriyle katkı sunan saygıdeğer jüri üyeleri Doç. Dr. Mira ASSADİ'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN'a teşekkür ederim.

Görüşmeler ve saha çalışmaları sırasında bana zaman ayıran ve deneyimlerini içtenlikle paylaşan Uygur kadınlarına derin minnettarlığımı ifade etmek isterim. Onların samimiyeti ve açıklığı, bu çalışmanın bilimsel derinliğine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Özellikle Sefaköy'de bulunan Uygur İnsanı Yardım Derneği Başkanı İbadet Sayid çalışmanın yapılabilmesi içim gerekli her türlü yardımı sağlayarak araştırmaya eşsiz bir katkı sağlamıştır. Bunun yanı sıra, çalışma süresince manevi destekleriyle yanımda olan aileme, özellikle de eşim ve kızlarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Onların varlığı, bu yoğun ve yorucu süreci daha anlamlı kılmıştır. Bu çalışmanın, hem Uygur kadınların uyum problemlerine ışık tutması hem de toplumsal uyum süreçlerine dair daha geniş tartışmalara katkı sağlaması dileğiyle, tezi bilim dünyasının ilgisine sunuyorum.

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

GİRİŞ

Göç, tarih boyunca bireyleri ve toplumları etkileyen karmaşık bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir. Ekonomik, siyasi, kültürel veya güvenlik temelli nedenlerle yer değiştiren bireyler, gittikleri yeni toplumlarda çeşitli uyum sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Göç eden kadınların uyum sorunlarını çözmek için uyumu zorlaştıracak faktörlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Dil sorunu göçmen kadının sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşmasını etkiler. Bunun için gerekli dil eğitimleri verilmelidir (Arabacı vd., 2016:141). Özellikle zorunlu göç, bireylerin eski yaşantılarından kopmalarına neden olmakta, bu durum sosyal, psikolojik ve ekonomik uyum süreçlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Göç, en temelde toplumsal bir eylem olarak her daim dinamik bir sürece atıfta bulunur. Bu nedenle dünya üzerindeki anlık gelişmelerden, siyasi söylemlerden, ekonomik gelişmelerden ve bunun gibi pek çok faktörden etkilenen göç gibi süreçlerin ele alındığı çalışmalar, en nihayetinde sonlanma aşamalarına geldiklerinde bile aslında tam anlamıyla bitmiş birer çalışma değildirler. Dünyanın bu kadar hızlı değiştiği bir çağda sürekli gelişen olaylar, sürekli yeni soru ve sorunları da beraberinde getirmektedir (Alarçin, 2019:159).

Sığınmacı olarak gelen Uygur kadınlar, geldikleri ülkeleriyle ilişkilerini devam ettiremedikleri uyum süreçlerini etkilemektedir. Çin develetinin 2016 yılından sonraki süreçte zorlaştırdığı uygulamalar nedeniyle aileler ikiye bölünmüş ve iletişimleri kopmuştur. Geri dönüşleri mümkün olmaması Türkiye'yi geçici bir yer olarak değil belki de hayatlarının sonuna kadar kalacak bir ülke olarak gördükleri için göç kararını almanın zor olduğu düşünülmektedir. Gözlemleme sonucunda Türkiye'ye gitmenin geçici bir durum olarak algılanmadığından, bir daha ülkelerine dönememe ihtimalinin karar alma aşamasında düşünüldüğü anlaşılmaktadır (Maihaimu, 2017: 60).

Genel olarak göçmen kadınların yaşadığı uyum sorunları, toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve ekonomik koşullar gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Uygur kadınların dil bariyerleri, sosyal ilişkiler kurma zorlukları, istihdam sorunları ve sağlık hizmetlerine erişim gibi konularda yaşadıkları zorluklar, bireysel hikayelerle toplumsal yapı arasındaki bağın anlaşılmasını sağlamaktadır. Özellikle kadınların Türkiye toplumuna entegre olurken kendi kültürel kimliklerini koruma çabası, uyum sürecinin çelişkili yönlerini gözler önüne sermektedir. Kendi kimliklerini ve kültürlerini koruyabilmek ve devam ettirebilmek için öncelikle aileden başlayarak aile

içi yaşamlarında Uygurca konuşarak ve yaşam tarzlarında kendi yöresel, kültürel yaşamlarını sürdürerek yeni nesillere de kendi kimliklerini, dilini ve kültürünü aktarmalıdır. Uygur Türklerinin gelecekte yaşadığı topluma ve kendi milletine yararlı bireylerden olabilmesi için çocuklarının eğitimine son derece önem vermeleri gerekmektedir (Amuti, 2019:77). Uygur kadınların çoğu, Türkiye'deki yaşam tarzına adapte olmaya çalışırken kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini koruma çabası içerisindedir.

Türkiye, tarih boyunca farklı göç dalgalarına ev sahipliği yapmış bir ülke olarak, bu bağlamda çok boyutlu bir göç deneyimine sahiptir. Son yıllarda Uygur Türklerinin Türkiye'ye göçleri de bu sürecin bir parçası olarak dikkat çekmektedir. İstanbul'da ikamet eden Uygurların Uygur nüfusun yoğunluklu olduğu özellikle Küçükçekmece ve Zeytinburnu bölgesini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, toplumsal uyum süreçlerinin sadece bireysel bir mesele olmadığını, aynı zamanda ev sahibi toplumun tutumları ve politikalarıyla şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Küçükçekmece ve Zeytinburnu bölgelerinde yaşayan Uygur kadınların uyum süreçleri ele alınmakta ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar analiz edilmektedir. Uygur kadınların göç ettikleri Türkiye'de kültürel kimliklerini koruma çabası, toplumsal hayata entegre olma süreci ve karşılaştıkları engeller, çalışmanın odak noktalarını oluşturmaktadır.

Birinci bölümde, araştırmanın konusu ve kapsamı çerçevesinde problem, amaç, önem ve sınırlılıklar gibi başlıklar yer almıştır. İkinci bölümde, araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini oluşturan uyum, aidiyet, kimlik, entegrasyon, kadın göçmenlerin uyum sürecinde yaşadıkları zorluklar, Uygur kadınların Türkiye'deki yaşamı gibi konular anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınarak araştırmanın nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirildiği söz edilerek anlatı analizi deseni, örneklem grubu, veri toplama teknikleri ve veri analiz süreci gibi başlıklar ortaya konmuştur. Dördüncü bölümde, araştırmanın bulguları; Uygur kadınların karşılaştıkları uyum sorunları, yasal statü, Türkiye'ye ait hissetme durumu, aidiyet algısı ve aile bütünlüğünün bozulması gibi temalar altında ele alınarak uyum sürecinin Uygur kadınlar tarafından nasıl yaşandığı analiz edilmiştir. Sonuç ve öneriler başlığı ile araştırmanın bölümleri sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu

Göç, bireylerin yalnızca mekânsal değil; aynı zamanda sosyal, kültürel ve kimliksel düzeyde de köklü dönüşümler yaşadığı çok boyutlu bir süreçtir. Özellikle siyasi baskılar ve etnik ayrımcılık gibi nedenlerle göç etmek zorunda kalan bireyler, yeni toplumsal yapılarda hem aidiyet hem de kimlik inşası bakımından karmaşık süreçlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda, Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nden Türkiye'ye göç eden Uygur kadınlar, hem etnik kimlikleri hem de toplumsal cinsiyetleri nedeniyle çoklu dışlanma biçimlerine maruz kalmaktadırlar.

Bu araştırma, İstanbul'un Küçükçekmece ve Zeytinburnu ilçelerinde yalnız yaşayan Uygur kadınlarının göç ve uyum süreçlerini, kimlik inşası ve aidiyet bağlamında incelemektedir. Araştırma, kadınların göç etme nedenlerinden başlayarak, dil bariyerleri, sosyal dışlanma, ekonomik güçlükler ve kültürel çatışmalar gibi çok katmanlı sorunlara karşı geliştirdikleri stratejileri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu kadınların yeni bir toplumda kimliklerini nasıl yeniden kurdukları, toplumsal aidiyet duygusunu nasıl inşa ettikleri ve bu süreçte yalnızlık, kadınlık ve göçmenlik kimliklerinin nasıl kesiştiği analiz edilmektedir.

Çalışma, kesişimsellik yaklaşımı çerçevesinde Uygur kadınlarının deneyimlerini yalnızca tekil bir kimlik boyutundan değil; *etnik kimlik, toplumsal cinsiyet, göçmenlik durumu, yalnızlık* ve *toplumsal statü* gibi birbiriyle kesişen eşitsizlik eksenleri üzerinden ele almakta ve bu faktörlerin birbirini nasıl etkilediğini çok katmanlı bir biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Göç, bireylerin bulundukları coğrafyadan başka bir coğrafyaya taşınma sürecini ifade ederken, bu sürecin her bir aşaması, uyum süreçlerini doğrudan etkiler. Göçmenlerin yeni bir ortama uyum sağlaması, yalnızca fiziksel bir yer değişikliği değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve psikolojik uyum ihtiyaçlarını de kapsayan karmaşık bir süreçtir. Türkiye, özellikle son yıllarda farklı etnik kökenlerden gelen birçok göçmenin göç için tercih ettiği bir ülke olmuştur. Çin'in Sincan Uygur Özerk

Bölgesi'nden gelen Uygur göçmenleri, Türkiye'deki göçmenler arasında kendilerine özgü bir yer tutmakta, kimlik, aidiyet ve kültürel uyum gibi faktörlerle doğrudan yüzleşmektedirler.

Uygur kadınlarının Türkiyeye göç süreçlerinin incelenmesi hem genel göç teorileri hem de etnik kimlik ve aidiyet kuramları bağlamında önemli bir literatür boşluğunu doldurmaktadır. Türkiye'de Uygur kadınlarının göç ve uyum süreçlerine dair yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Ancak bu konuda son yıllarda yapılan bazı çalışmalarda, Uygur kadınlarının göç deneyimlerine özel olarak değinilmiştir. Örneğin, Yıldırım (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, Türkiye'ye göç eden Uygur kadınlarının kültürel uyum süreçleri ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar ele alınmıştır. Yıldırım, Türkiye'deki Uygur kadınlarının toplumsal cinsiyet rollerini ve kültürel kimliklerini nasıl yeniden şekillendirdiklerini araştırmıştır. Çalışmada, Uygur kadınlarının, kendi kimliklerini koruyarak Türk toplumuna nasıl uyum sağladıkları ve bu süreçte yaşadıkları kimlik çatışmaları tartışılmaktadır.

Bir diğer önemli çalışma Arslan (2018) tarafından yapılmıştır. Arslan, Türkiye'deki Uygur kadınlarının toplumsal entegrasyon süreçlerini incelemiş, bu kadınların aile yapıları, toplumsal roller ve ekonomik entegrasyonlarındaki farklılıkları irdelemiştir. Araştırma, Uygur kadınlarının karşılaştığı sosyal dışlanma ve kültürel uyumsuzluk sorunlarının, onların aidiyet duygularını nasıl şekillendirdiğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Bu bağlamda, Arslan, Uygur kadınlarının göç sonrası yaşadıkları kimlik bunalımlarının, onların toplumsal kabul görme süreçlerini doğrudan etkilediğini vurgulamaktadır.

Güven (2017), Uygur kadınlarının dini kimliklerinin, onların uyum süreçlerinde nasıl bir rol oynadığını ele almıştır. Türkiye'deki Uygur kadınlarının, İslam kimliklerini nasıl yeniden tanımladıkları ve Türk toplumundaki dini pratiğe nasıl uyum sağladıkları konusu üzerinde durulmuştur. Güven'in çalışması, Uygur kadınlarının din ve kültür üzerinden kurdukları kimliklerinin, onların toplumsal aidiyet duygularını güçlendirmede nasıl bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Bu konuyla ilişkili olarak Abdulbaki (2020) çalışmasında Uygur diasporasının kimlik gelişimi, özellikle Kırgızistan ve Türkiye örneklerinde ele alınmaktadır. Yazar, Uygur kimliğinin diaspora içinde nasıl şekillendiğini ve 'Uygur' ile 'Müslüman' kimlikleri arasındaki ilişkileri tartışmaktadır. Çalışma, bu kimlik gelişiminin kültürel,

sosyal ve dini faktörlerden nasıl etkilendiğine odaklanmakta olup Uygurların bu iki ülkedeki benzerliklerini ve farklarını incelemektedir.

Üstündağ (2019) çalışmasında eğitimli Suriyeli göçmenlerin İstanbul emek piyasasındaki deneyimleri incelenmektedir. Yazar, Suriyeli göçmenlerin eğitim düzeylerine göre iş gücü piyasasında karşılaştıkları engelleri, entegrasyon süreçlerini ve bu süreçte yaşadıkları zorlukları araştırmaktadır. Çalışma, eğitimli göçmenlerin Türkiye'deki iş gücü piyasasına katılımını ve bu katılımın toplumsal uyum üzerindeki etkilerini ele almaktadır.

Çakırer - Özservet (2015) çalışmasında, Zeytinburnu'nda yaşayan Doğu Türkistan Türklerinin ulus ötesi bellek eklemlenmeleri ele alınmaktadır. Yazar, Doğu Türkistan'dan gelen Uygur göçmenlerinin Türkiye'deki yaşamlarına nasıl ulus ötesi bir kimlik inşa ettiklerini, kültürel belleği nasıl koruduklarını ve bu belleklerin yerel topluluklarla nasıl etkileşimde bulunduğunu incelemektedir. Bu bölgelerdeki göçmen kadınların deneyimleri, Türkiye'nin göç politikaları ve toplumsal uyum dinamikleri hakkında da önemli ipuçları vermektedir.

Coşkun ve Yılmaz (2018) çalışmasında Düzce Uydu Kent örneği üzerinden sığınmacıların toplumsal uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimi incelenmektedir. Yazarlar, sığınmacıların karşılaştığı entegrasyon zorluklarını ve bu zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olan sosyal hizmetlerin etkinliğini tartışmaktadır. Çalışma, göçmenlerin toplumsal hayata uyum sağlama süreçlerini ve bu süreçteki devlet politikalarının rolünü ele almaktadır.

Akkoçlu ve Ertan (2017) çalışmasında Türkiye'nin göç politikasının tarihsel süreçleri ve bu politikaların sosyal ve ekonomik etkileri analiz edilmektedir. Yazarlar, Türkiye'nin göçmen nüfusu üzerindeki stratejilerini, bu stratejilerin göçmenlerin entegrasyonu üzerindeki etkilerini ve devletin uyguladığı göç politikalarının toplumsal yapıya etkisini tartışmaktadır.

Yerli (2018) çalışmasında, Türkiye'deki göç ve mülteci konularında yapılan lisansüstü akademik faaliyetler üzerine bir inceleme yapmaktadır. Yazar, Türkiye'deki göç ve mülteci sorunlarına yönelik akademik çalışmaların kapsamını, bu alandaki araştırma konularını ve mevcut literatürdeki eksiklikleri analiz etmektedir. Çalışma, göç ve mülteci literatürünün gelişimi, bu alandaki metodolojik yaklaşımlar ve gelecekteki araştırma alanlarına dair öneriler sunmaktadır.

Turan (2020) çalışmasında yerel yönetimlerin kültüre katılımdaki rolü Zeytinburnu Kültür Merkezi örneği üzerinden incelenmektedir. Yazar, Zeytinburnu Kültür Merkezi'nin yerel toplulukların kültürel yaşamlarına nasıl katkı sağladığını, göçmen grupların kültürel entegrasyonunu nasıl desteklediğini ve bu merkezlerin kültürel uyum açısından yerel yönetimlerin politikalarındaki önemini tartışmaktadır.

Uslu (2011) çalışmasında kentsel suçlar sosyo-ekonomik bir olgu olarak Bakırköy ve Küçükçekmece örneklerinde incelenmektedir. Yazar, bu ilçelerdeki kentsel suçların sosyal, ekonomik ve demografik faktörlerle ilişkisini araştırmakta ve yerel yönetimlerin suç öncesi ve sonrası uygulamalarını incelemektedir. Çalışma, kentsel suçların oluşumunda etkili olan faktörleri ve bu suçlarla mücadele için geliştirilmesi gereken politikaları tartışmaktadır.

Akman (2010) çalışmasında Türkiye'ye göç eden Uygur göçmenlerinin yaşadığı entegrasyon sorunları ve kültürel adaptasyon süreçleri ele alınmaktadır. Uygur göçmenlerinin Türkiye'deki yaşam koşullarını, kimlik gelişimlerini ve diğer göçmen gruplarıyla etkileşimleri incelenmektedir. Çalışma, özellikle Uygur göçmenlerinin "ev" ve "yabancı" arasındaki kimliksel geçişlerini vurgulamaktadır.

Qarluq (2005) çalışmasında, günümüz Uygur aile yapısındaki gelişmeler ele alınmaktadır. Yazar, Uygur toplumundaki aile yapısındaki değişimlerin kültürel, sosyal ve ekonomik faktörlerden nasıl etkilendiğini incelemektedir. Çalışma, geleneksel Uygur aile yapısının modernleşme sürecinde nasıl evrildiğini ve bu değişimlerin toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiğini tartışmaktadır.

Huang (2009) çalışmasında Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Müslüman kadınların cinsiyet ve kalkınma bağlamında karşılaştıkları zorluklar incelenmektedir. Yazar, bölgedeki Uygur kadınlarının toplumsal cinsiyet rollerini, ekonomik ve sosyal kalkınma süreçlerindeki yerlerini ve kadın hakları konusunda yaşadıkları sıkıntıları tartışmaktadır. Çalışma, Uygur kadınlarının eğitim, iş gücü piyasası ve toplumsal hayattaki katılımı ile ilgili yapısal engelleri vurgulamaktadır. Uygur kadınlarının yaşadıkları uyum problemleri hem bireysel hem de toplumsal açıdan çok katmanlı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'deki Uygur kadınlarının göç ve uyum süreçlerine ilişkin çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, özellikle yalnız yaşayan Uygur kadınların deneyimleri akademik literatürde yeterince yer bulmamaktadır. Göçmen kimliğiyle birlikte kadın

olmanın getirdiği toplumsal cinsiyet rolleri, etnik aidiyet, dil bariyerleri, ekonomik güçlükler, sosyal dışlanma, ayrımcılık, hukuki belirsizlikler ve psikolojik stres gibi kesişen sorun alanları, bu grubun karşılaştığı uyum güçlüklerini çok katmanlı hale getirmektedir. Bu durum, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli kimlik ve aidiyet sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmakta, Uygur kadınlarının Türkiye toplumuna entegrasyon süreçlerinde özgün zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Mevcut akademik boşluk ve bu çoklu sorun alanları, yalnız yaşayan Uygur kadınlarının göç sonrası yaşam deneyimlerinin derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, Küçükçekmece ve Zeytinburnu çevresinde yalnız yaşayan Uygur kadınlarının göç ve uyum süreçlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Küçükçekmece ve Zeytinburnu hem göçmen nüfusunun yoğunluğu hem de yerel toplumla olan etkileşimlerin çeşitliliği nedeniyle bu araştırma için önemli bir bağlam sunmaktadır. Araştırma, Uygur kadınlarının kimliklerini ve aidiyet duygularını nasıl şekillendirdiklerini, kültürel entegrasyonları ile birlikte göç sürecindeki uyum düzeylerini anlamaya yönelik özgül bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, çalışma, Uygur kadınlarının deneyimlerinin etnik kimlik, toplumsal cinsiyet, göçmenlik durumu ve sosyal statü gibi çoklu kimlik eksenlerinin kesişimi bağlamında incelenmesine odaklanmaktadır. Böylece, yalnızca göçmen ya da kadın olmanın ötesinde, bu kimliklerin birleşiminden doğan özgül zorluklar ve uyum stratejileri anlaşılacaktır. Araştırmanın problemi, Türkiye'de yalnız yaşayan Uygur kadınlarının göç sürecinde karşılaştıkları sosyal, kültürel ve kimlik temelli uyum sorunlarının anlaşılmasına odaklanmaktadır. Bu çerçevede temel araştırma sorusu şu şekildedir: "*Yalnız yaşayan Uygur kadınlar, Türkiye'deki göç sonrası uyum sürecinde, kadınlık, etnik köken ve göçmenlik gibi kesişen toplumsal rollerin etkisiyle kimliklerini ve aidiyet duygularını nasıl inşa etmekte ve deneyimlemektedir?*

1.3. Araştırmanın Amacı ve Sorusu

Araştırma, Uygur kadınlarının göç sonrasında maruz kaldıkları toplumsal dışlanma, dil bariyerleri, ekonomik sorunlar, entegrasyon eksiklikleri ve kültürel farklılıklar gibi zorlukların yanı sıra, bu kadınların kimliklerini yeniden şekillendirmede ve yeni toplumla ilişkilerinde geliştirdikleri stratejileri ve karşılaştıkları engelleri ortaya koymayı hedeflemektedir. Son yıllarda bir göçmen ülkesine dönüşen Türkiye'nin çok kültürlü yapısında, göçmen gruplarının uyum

süreçleri çeşitli toplumsal faktörlere dayanmakta, ancak Uygur kadınlarının deneyimleri hem toplumsal uyum hem de etnik kimlik açısından özgül ve istisnai diyebileceğimiz bir yer tutmaktadır.

Diğer taraftan araştırma, yalnız yaşayan Uygur kadınlarının aidiyet duygusunu nasıl geliştirdiklerini ve kimliklerini içerisinde bulundukları bu yeni toplumda nasıl inşa ettiklerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Göç ve uyum süreçleri, genellikle erkek egemen bir bakış açısıyla ele alınmışken, bu araştırma, kadınların yaşadığı özgül zorlukları, kadın perspektifinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kadınların, yeni toplumda yer edinme çabaları, toplumsal ve kültürel bağlamda oldukça karmaşık bir süreçtir. Uygur kadınların Çin'deki siyasi sorunlar nedeniyle bölünmüş aile yapılarıyla göç etmeleri söz konusu süreçleri daha da karmaşık bir hale getirmektedir. Bu süreçte, dil ve eğitim gibi pratik zorluklar kadar, yasal statü, ailevi roller ve kültürel değerler de önemli birer etkendir.

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'de Küçükçekmece ve Zeytinburnu çevresinde yalnız yaşayan Uygur kadınlarının göç ve uyum süreçlerini incelemektir. Uygur kadınların dil bariyerleri, ekonomik zorluklar, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi alanlarda karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve bu güçlüklerin çözümüne yönelik öneriler geliştirmektir. Aynı zamanda bu kadınların kendi kültürel değerlerini koruma çabaları ile ev sahibi toplumun normlarına uyum sağlama süreçleri arasındaki dengeyi nasıl kurdukları da incelenmektedir.

Türkiye'ye göç eden Uygur kadınları, özellikle uyum, kimlik ve aidiyet gibi önemli sosyo-kültürel faktörlerle karşılaşmaktadırlar. Bu araştırma, nitel araştırma yönteminin görüşme tekniğini kullanarak, Uygur kadınlarının Türkiye'ye uyum süreçlerinde yaşadıkları zorlukları, toplumsal aidiyet duygularını, kimlik inşa süreçlerini ve kültürel entegrasyonlarını analiz etmeyi hedeflemektedir. Göçmenlik statüsü, etnik kimlik, toplumsal cinsiyet ve yalnızlık gibi faktörler birbirleriyle kesişerek, kadınların Türkiye'de yaşadığı sosyal dışlanma, uyum zorlukları ve kimlik inşasını şekillendirmektedir. Bu nedenle çalışma, kadınların deneyimlerini yalnızca "göçmen" ya da "kadın" olma durumlarıyla sınırlamayıp, bu kimliklerin kesişiminden doğan özgül konumlanışları ele almaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Yalnız yaşayan Uygur kadınlarının Türkiye'ye göç etme nedenleri nelerdir?
- Uyum sürecinde karşılaştıkları sosyal, kültürel, ekonomik ve yasal sorunlar nelerdir?
- Uygur kadınlarının dil bariyeri noktasında karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
- Türkiye'ye ait hissetme ve aidiyet kurma süreçleri nasıl yaşanmaktadır?
- Yerel toplumla ilişkiler kimlik ve aidiyet algılarını nasıl etkilemektedir?
- Farklı sosyal kimliklerinin (kadınlık, göçmenlik, etnik kimlik gibi) kesişimi, onların Türkiye'deki sosyal ilişkilerini ve uyum deneyimlerini nasıl şekillendirmektedir?
- Aileden ayrı yaşamanın sosyal uyum üzerindeki etkileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüz dünyasında göç hem yerel hem de küresel ölçekte birçok toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimi ve hareketliliği beraberinde getiren önemli bir fenomen olmuştur. Göçmen grupların yeni bir toplumdaki entegrasyon süreçleri, kimlik, aidiyet, kültürel değerler ve sosyal uyum gibi birçok dinamikle doğrudan ilişkilidir. Özellikle Türkiye gibi son yıllarda çokça göç alan bir ülkede, farklı etnik ve kültürel geçmişlere sahip toplulukların birbirleriyle etkileşimleri, toplumsal uyum süreçlerini incelemeyi gerektirir. Bu bağlamda, Türkiye'deki Uygur Türkleri'nin uyum süreçleri, bu dinamiklerin anlaşılmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki politik baskılar, kültürel erozyon ve etnik kimliklerine yönelik tehditler Uygur Türklerini, son yıllarda dünyanın farklı bölgelerine göç etmek zorunda bırakmıştır. Türkiye, coğrafi ve kültürel yakınlık, tarihi bağlar etnik köken ve dinî ortaklık nedeniyle Uygur Türkleri için önemli bir göçmen destinasyonu haline gelmiştir. Özellikle İstanbul'un Küçükçekmece ve Zeytinburnu bölgelerinde yoğunlaşan Uygur nüfusu hem sosyolojik hem de kültürel açıdan incelenmesi gereken bir göçmen grubudur.

Bu araştırma, bir yandan Türkiye'ye göç etmiş Uygur kadınlarının yeni bir coğrafi ve kültürel ortamda aidiyet duygusunu nasıl inşa ettiklerine odaklanmakta, diğer yandan da bu süreci yaşarken karşılaştıkları temel zorlukları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Göç fenomeni ve etkilerinin bütün dünyada görüldüğü günümüzde,

sonuçları ve etki alanı itibari ile bu konu akademik anlamda önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, göçmen kadınların toplumsal ve kültürel bağlamda karşılaştıkları zorluklar, kimliklerini yeniden şekillendirirken yaşadıkları dönüşüm önemli bir tartışma alanı sunmaktadır.

Araştırmanın önemi, göçmen kadınların yaşadıkları yerel toplumlarla entegrasyon süreçlerinin sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de önemli sonuçlar doğurmasıdır. Uygur Türkleri'nin aidiyet duygusu, bu topluluğun kültürel değerlerinin, geleneklerinin ve yaşam biçimlerinin korunmasıyla birlikte yeni toplumla uyum sağlama çabaları arasındaki dengeyi anlamak için hayati bir öneme sahiptir. Göçmen grupların entegrasyonu, sadece toplumsal uyumla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yapının kültürel zenginliğini ve çeşitliliğini de etkilemektedir. Uygur Türkleri'nin kültürel kimliklerini koruma, geleneklerini yaşatma ve aynı zamanda yeni toplumla ilişkiler kurma biçimlerini anlamak, sadece akademik alanda değil, uygulamalı sosyal bilimlerde de önemli sonuçlar doğurabilir. Uygur kadınların uyum süreçlerini anlamak, çok kültürlülüğün yadsınamaz bir olgu olduğunu yaşayarak deneyimlediğimiz bugünlerde, ötekini anlama çabasına önemli bir hizmet vermesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırma, Uygur kadınlarının göç sonrası kimliklerini koruma ve aynı zamanda Türkiye'deki sosyal yapıya entegrasyon süreçlerini inceleyerek, bu kadınların göç deneyimlerinin nasıl bir toplumsal aidiyet duygusu oluşturduğunu araştırmayı ortaya koymaktadır. Bir diğer hedef ise, bu çalışmanın, göç ve uyum teorileri çerçevesinde Uygur kadınlarının özel deneyimlerine dair literatürdeki eksiklikleri gidermektir. Türkiye'deki mevcut literatürde, Uygur göçmenlerin özel deneyimlerine dair sınırlı sayıda çalışma bulunmakta, bu nedenle bu araştırma, özgül bir etnik grup olarak Uygur kadınlarının toplumsal uyum süreçlerine dair önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Kkimlik ve aidiyet kuramları üzerinden yapılan incelemelerin, göçmen grupların uyum süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde ele alabilmesidir. Kimlik kuramları, bireylerin kimliklerini inşa ederken karşılaştıkları sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin etkisini anlamaya yönelik güçlü bir araç sunmaktadır. Örneğin, Stuart Hall'ın (1990) kültürel kimlik üzerine geliştirdiği teoriler, göçmenlerin, özellikle de kadınların kimliklerinin hem içsel hem de dışsal faktörlerden nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunar. Aidiyet kuramları ise, bireylerin kendilerini ait hissettikleri topluluklarla olan ilişkilerinin ve

bu aidiyetin toplumsal bağlamdaki yeri üzerinde durur (Yuval-Davis, 2006). Bu teorik çerçeveler, Uygur Türkleri'nin Türkiye'deki kimliklerini inşa etme sürecini anlamaya yönelik bir bakış açısı sunmaktadır.

Bu çalışma, hem akademik alanda göç ve uyum teorileri üzerine bir bakış açısı sunmayı, hem de Türkiye'deki Uygur kadınlarının karşılaştıkları zorluklar ve entegrasyon süreçleri hakkında bilgi sağlayarak, toplumsal aidiyet ve kimlik konularına dair önemli veriler sunmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, göçmen kadınların toplumsal bağlamda karşılaştıkları zorlukları, fırsatları ve kimlik inşası süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde ortaya koyarak, toplumsal cinsiyet ve göç çalışmaları alanında değerli bir literatür katkısı yapmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışma, sadece bir akademik araştırma olarak değil, aynı zamanda göçmen kadınların sesini duyurmayı ve onların yaşamlarını daha iyi anlamayı hedefleyen bir sosyal sorumluluk projesi olarak da değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın, Türkiye'deki göçmen politika geliştirme süreçlerine, sosyal entegrasyon stratejilerine ve göçmen grupların toplumsal yaşama katılımını artırmaya yönelik çalışmalara da önemli katkılar sunması beklenmektedir. Araştırmanın bulguları, göçmen kadınların uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları anlamaya yönelik toplumsal hizmetler, eğitim politikaları ve yerel yönetim stratejilerinin şekillendirilmesinde önemli bir kaynak olabilir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, belirli bir örneklem grubu ve coğrafi alan üzerinde yoğunlaşmış olması nedeniyle bazı sınırlılıklara sahiptir. İlk olarak, bu çalışma yalnızca Zeytinburnu ve Küçükçekmece civarında yaşayan, göçmen olan, yalnız yaşayan Uygur kadınları hedef almıştır. Zeytinburnu bölgesinin kendine özgü bir özelliği, içerisinde her çeşit göçmeni değil, belirli tür göçmenleri (kökeni Türk olan) barındırmasıdır. Türk kökenli olmayan göçmenlerin bu bölgede sosyal ağlar bakımından tutunmasının epey güç olduğu, yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bölgeye, Türk kökenli olmayan ama çıkış ülkesi aynı olan göçmenler bile geldiklerinde var olan sosyal ağlara dahil olamadıklarından, oldukça az bir süre burada kalabilmekte ve başka bir yere transit geçiş yapmak durumunda kalmaktadır (Çakırer-Özservet, 2015:73). Bu bölgelerin seçimi, göçmen toplulukların yoğun olduğu yerler olmaları nedeniyle tercih edilmiştir. Bu nedenle, araştırmanın örneklemi yalnızca söz

konusu bölgedeki belirli bir göçmen grubunun deneyimlerini yansıtmaktadır; Türkiye'nin diğer bölgelerinde yaşayan Uygur kadınların, farklı sosyo-kültürel bağlamlarda edindikleri deneyimleri kapsama olasılığı sınırlıdır. Ayrıca, araştırmanın nitel veri toplama yöntemine dayanması da bir sınırlılık teşkil etmektedir. Görüşmelerin 2022–2024 yılları arasında gerçekleştirilmiş olması, göçmenlik deneyimlerinin zaman içindeki dönüşümünü kapsamlı biçimde ortaya koymayı güçleştirmektedir. Görüşmelerle elde edilen veriler, katılımcıların öznel deneyimlerine dayandığı için genellenebilirliği sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç Teorileri

Göç günümüzde toplumsal gerçeklik bağlamında inkâr edilemeyecek kadar önemli bir fenomendir. Göç ve uyum süreçleri, sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde uzun süredir incelenmekte ve bu alanda çeşitli teorik yaklaşımlar geliştirilmektedir. Göç, sadece bireylerin ve toplulukların yer değiştirmesiyle gerçekleşen bir coğrafi hareketlilik değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik bir dönüşüm süreci olarak ele alınmaktadır. Bu süreçte göç eden bireylerin ve ev sahibi toplumun birbirine uyum sağlama süreci, karmaşık dinamikler barındırmakta ve çok boyutlu bir analiz gerektirmektedir. Uyum ve göç teorileri, bu sürecin farklı yönlerini anlamak için önemli kavramsal çerçeveler sunmaktadır. Uyum kavramı, göçmenlerin yeni bir toplumun normlarına, değerlerine ve davranış kalıplarına uyum sağlama sürecini ifade etmektedir. Bu süreç, yalnızca göçmen bireylerin adaptasyonunu değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun göçmenlere karşı tutum ve davranışlarını da içermektedir.

Uyuma dair teoriler, genellikle bireysel, grupsal ve toplumsal düzeylerde ele alınmakta, bu düzeylerin birbiriyle etkileşimini incelemektedir. Örneğin, Milton Gordon'un asimilasyon teorisi, göçmenlerin ev sahibi toplumun kültürünü benimseyerek bu topluma entegre olmasını temel almıştır. Bu teoriye göre asimilasyon süreci, göçmenlerin dil, değerler ve davranışlar gibi kültürel unsurları benimsemeleriyle mümkün olmakta fakat asimilasyon teorisi, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini koruma çabalarını yeterince dikkate almaması nedeniyle eleştirilmektedir. Bu bağlamda çokkültürlülük teorisi, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerini anlamak açısından önemli bir perspektif sunmaktadır. Göç teorileri ise göçün nedenlerini, dinamiklerini ve sonuçlarını açıklamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Alperen (2024) çalışmasında Uygur sorununun Türkiye-Çin ilişkileri üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Yazar, Uygur meselesinin, Türkiye ile Çin arasındaki diplomatik, ekonomik ve kültürel ilişkilerde nasıl bir rol oynadığını incelemektedir. Çalışma, Uygur sorununun uluslararası ilişkilerdeki yansımaları ve Türkiye'nin bu soruna yaklaşımını tartışmaktadır. Klasik göç teorileri, genellikle ekonomik faktörlere odaklanmakta ve bireylerin daha iyi yaşam koşulları arayışıyla

hareket ettiğini savunmaktadır. Bu bağlamda neoklasik ekonomik teori, göçün arz ve talep dengesi üzerinden şekillendiğini ileri sürmekte fakat bu teoriler, göç sürecinin kültürel ve toplumsal boyutlarını yeterince açıklayamamaktadır.

Uygur sorunu, Türkiye-Çin arasındaki tarihsel ikili ilişkilerinin şekillenmesinde, tarafların birbirini algılamasında, dönemsel ilişkilerinin kötüleşmesinde, etkileşimlerinin azalmasında veya artmasında etkili olmaktadır. Soğuk Savaş boyunca Uygur sorunu Türkiye-Çin ilişkilerini doğrudan etkilemezken, bölgesel ve küresel dengelerin değişmesiyle, Çin'in tehdit algısının artmasıyla ikili ilişkilerde de sorun oluşturmaya başlamıştır. Uygur sorunu, dönemsel olarak ulusal, bölgesel ve küresel değişimlere bağlı olarak Çin'in tehdit algısının düzeyi çerçevesinde Türkiye'yle olan ilişkileri etkilemektedir (Alperen, 2024: 929). Genel olarak daha modern yaklaşımlardan biri olan dünya-sistemler teorisi, göçü küresel ekonomik ilişkilerin bir sonucu olarak ele almaktadır. Bu teori, küreselleşmenin, ekonomik eşitsizliklerin ve sömürgecilik tarihinin göç üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Özellikle zorunlu göç bağlamında göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunları, bu eşitsizliklerin yansıması olarak değerlendirilmektedir. Dünya üzerinde insan hareketliliğinin olduğu her coğrafyada, göçmenler, kültürel, ekonomik, sosyal alandaki dönüşümlerin aktif öznesi olmuşlardır. Bugün göçün anlaşılabilir hale gelmesi için kullanılan pek çok kavram ve yöntem aslında geçmişe ait kavram ve yöntemlerdir. Göç tarih boyunca artarak devam etmiş, bunun yanı sıra göçün karakteristik özellikleri pek çok kez değişime uğramıştır (Alarçin, 2019:161).

Göç, sadece Türkiye'de değil dünyanın çeşitli yerlerinde ve çeşitli zamanlarda yaşanmış ve halen yaşanmaya devam etmektedir. Günümüzde göçmenlerin nüfus oranı bütün dünyada giderek artmaktadır. Göç tanımı itibariyle bir yer değiştirme hareketi olmasına rağmen göçün bireyler ve toplumlar üzerinde geniş çaplı değişikliklere neden olduğu görülmektedir (Ercan vd., 2019: 4790). Göç tanımı itibariyle bir yer değiştirme hareketi olmasına rağmen, göçün bireyler ve toplumlar üzerinde geniş çaplı değişikliklere neden olduğu görülmektedir. Bu nedenle göç olgusunun bireyler üzerindeki etkilerini ve toplum üzerindeki etkilerini dikkate almak önemlidir. Göç edilen toplumsal çevredeki farklı yaşam biçimi, yeni bir kültüre uyum problemleri, dil engeli, sosyal desteğin yetersiz olması, ekonomik sorunlar, uyum sorunları ve uygun olmayan çalışma şartları onların psikososyal problemlerini öne çıkarmaktadır (Ercan vd., 2019: 4790). Türkiye'ye göç eden Uygur kadınların

deneyimleri, dünya-sistemler teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde küresel politik ve ekonomik güç dengelerinin bu göç dalgası üzerindeki etkileri daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bir diğer önemli yaklaşım, transnasyonel göç teorisi, göçmenlerin hem geldikleri toplumla hem de köken toplumu ile bağlarını sürdürdüklerini vurgulamaktadır. Bu teori, göçmenlerin yaşamlarını yalnızca bir ulus-devlet sınırı içerisinde değil, iki veya daha fazla toplum arasında şekillendirdiğini savunmaktadır.

Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçleri, onların hem kendi kültürel değerlerini koruma çabalarını hem de Türkiye toplumu ile olan etkileşimlerini anlamak açısından transnasyonel bir perspektiften ele alınmaktadır. Özellikle transnasyonel göç teorisi, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerini hem geldikleri toplumla sürdürdükleri bağlar hem de yeni yaşam alanlarında karşılaştıkları koşullar üzerinden değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda kültürel kimlik, geleneklerin devam ettirilmesi ve aile yapısının korunması gibi unsurlar, Uygur kadınların günlük yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır.

2.2. Aidiyet

Aidiyet, bir bireyin kendini belirli bir toplulukla veya grup ile duygusal, psikolojik ve bazen mekansal olarak ilişkilendirme durumudur. Aidiyet toplumsal bilimlerin birçoğunda önemli bir yer tutarken bu kavram, bireylerin toplumsal yaşamda kendilerini konumlandırmalarını ve kimlik inşa etme süreçleri ve bu süreçler üzerinden dünyayı anlamlandırmalarını mümkün kılar. Aidiyet, kişinin yalnızca fiziksel bir yer ya da bir topluluğun parçası olması durumunu ifade etmez, aynı zamanda duygusal ve toplumsal bağların oluşumunu da ortaya koyan bir faktör görevi görür. Kişi, kendini ait bir grup veya topluluk içinde kabul edilmiş, değer görmüş ve güvende hissettiğinde güçlü bir aidiyet duygusundan bahsetmek mümkün olabilir. Bu duygu, bireyin kişiliği, kimliği, dünyaya görüşü ve toplumsal ilişkilerine yön verir.

Sosyolojik açıdan bakıldığında, aidiyet duygusu bireyin toplum içindeki konumunu, toplumsal yapıları, değerleri ve davranış biçimlerini belirlemede önemli bir rol oynar. Ait olduğumuz grup, kimlik inşaası sürecini belirler. Bireyler, grup üyelikleri üzerinden toplumla olan bağlarını güçlendirir ve bu bağlar aracılığıyla toplumsal yapıya dahil olurlar. Ait olduğumuz topluluğun değerleri, normları, inançları ve yaşam biçimi, kişisel kimliğimizi inşa ederken belirleyici bir rol oynar.

Aidiyet, bireylerin bir grup, toplum ya da kimlik ile özdeşleşme ve bu gruba ait olma duygusunu ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, insanların psikolojik, kültürel ve sosyal bağlamda kendilerini nerede konumlandırdıklarını ve başkalarıyla olan ilişkilerini nasıl inşa ettiklerini belirleyen önemli bir faktördür. Aidiyet, sadece bir grubun parçası olmakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda, bir bireyin grup içerisindeki konumuna, toplumsal rollerine, değerlere ve normlara ne kadar uyum sağladığı ile de yakından ilişkilidir (Abdulbakieva, 2020). Türkiye'de yaşayan Uygur kadınları için aidiyet duygusu, birden fazla kültür ve kimlik arasında denge kurmayı gerektiren karmaşık bir süreçtir. Uygur kadınları hem geleneksel Uygur kimliklerine hem de Türkiye toplumunun değerlerine uyum sağlama çabası içerisindedir. Bu aidiyetin oluşumu, sadece bireysel bir tercih ya da bilinçli bir karar değil, aynı zamanda bir toplumun sosyal yapısı, kültürel normları ve yerleşik toplumsal algılarıyla şekillenmektedir (Abdulbakieva, 2020; Akkoçlu ve Ertan, 2017). Hem Uygur kültürünün değerlerini sürdürme arzusuyla hem de Türk toplumunun kültürel beklentileri ve toplumsal normlarına uyum sağlama gerekliliği arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır bu bağlamda, aidiyet, sadece duygusal bir bağ olarak değil, aynı zamanda toplumsal kabul ve dışlanma süreçleriyle de şekillenmektedir.

2.3. Kimlik ve Sosyal Kimlik

Kimlik, bireylerin kendilerini tanımlama biçimlerini, başkalarıyla olan ilişkilerini ve toplumsal yapılar içindeki yerlerini belirleyen çok boyutlu bir kavramdır. Psikolojik, sosyolojik ve kültürel açılardan ele alındığında, kimlik hem bireysel bir olgu hem de toplumsal bir süreç olarak şekillenmektedir. Kimlik, bireyin kendisini ve çevresini nasıl algıladığını, hangi toplumsal gruplara ait olduğunu ve bu gruplara dair ne tür değerlere sahip olduğunu ifade eden bir olgudur. Kimlik, sabit bir kavram olmayıp bireylerin yaşadıkları sosyal çevre, kültürel etkileşimler ve bireysel deneyimler doğrultusunda sürekli olarak evrimleşen dinamik bir süreçtir (Akman, 2010). Bu anlamda kimlik, bireylerin toplumsal bağlamda kendilerini nasıl konumlandırdıkları ve bu kimlik üzerinden toplumsal normlara nasıl uyum sağladıkları ile doğrudan ilişkilidir (Ercan vd., 2019). Uygur kadınlarının kimlik süreçleri, bu kadınların bir yandan kendi kültürel kimliklerini korumaya çalışırken, diğer yandan Türkiye toplumunun kültürel ve toplumsal değerleriyle uyum sağlamaya yönelik çabalarını içermektedir. Türkiye'ye göç eden Uygur kadınları hem kendi etnik

kimliklerini hem de içinde bulundukları toplumun kimlik değerlerini nasıl içselleştirecekleri konusunda bir dizi psikolojik ve sosyal zorlukla karşılaşmaktadırlar. Bu zorluklar, kadınların kimliklerinin çok katmanlı ve karmaşık olmasına neden olmakta çünkü kimlik, sadece bir kültürel aidiyet duygusu olarak değil, aynı zamanda dil, din, gelenekler ve sosyal normlar gibi faktörlerle şekillenmektedir (Akman, 2010; Ercan vd., 2019).

Kimlik, özellikle göçmenler için bir kültürel mülkiyet meselesi haline gelebilmektedir. Göçmenler, yeni bir ülkeye ve topluma adapte olurken hem eski kimliklerini koruma hem de yeni toplumun gereksinimlerine uyum sağlama arasında bir gerilim yaşamakta ve bu süreçte kimliklerini yeniden inşa etmektedirler. Uygur kadınlarının kimlik inşası, sadece bireysel bir süreç olmayıp aynı zamanda toplumsal baskılar ve sosyal dışlanma gibi kolektif faktörlerden de etkilenmektedir. Türkiye'deki Uygur kadınları, farklı kültürel ve sosyal normlarla karşı karşıya kaldıklarında bu kimlik krizine dair birtakım stratejiler geliştirmektedir (Ertürk, 2018). Kimliklerini hem Uygur kültürünü koruyarak hem de Türk toplumuna uyum sağlayarak sürdürebilme çabası, kadınların günlük yaşamlarında kendilerini nasıl tanımladıklarını ve başkalarıyla nasıl etkileşime girdiklerini belirlemektedir. Uygur kadınlarının kimlik duygusu, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle şekillenmektedir. Toplumda kadına atfedilen roller, kadınların kimliklerini nasıl algıladıklarını ve bu kimlik doğrultusunda toplumsal hayatta nasıl yer aldıklarını etkilemektedir (Akkoçlu ve Ertan, 2017).

Sosyal kimlik teorisi, aidiyet duygusunun, bireylerin toplumsal gruplarla olan ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini açıklar. Henri Tajfel ve John Turner'ın (1986) sosyal kimlik teorisi, bir kişinin ait olduğu gruba kimliğini dahil etmesinin sosyal dünyayı algılamasında ve toplumsal ilişkilerdeki davranışlarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu tartışır. Bu teoriye göre, bireyler aidiyet hissettikleri grupların şekillendirdiği bir perspektif üzerinden dünyayı okur, değer ve tutum belirlerler. bu anlamda kimlik inşaası sürecinin en vazgeçilmez mekanizması haline gelen aidiyet kişinin kendini değerli ve anlamlı hissetmesini de olarak tanır.

Sosyal kimlik teorisi, aynı zamanda grup üyeliğinin bir çeşit "grup aidiyeti" oluşturduğunu ve bunun bireyin toplum içindeki yeriyle doğrudan ilişkili olduğunu belirtir. İnsanlar, kendilerini ait oldukları grup ile özdeşleştirerek, gruptan aldıkları

aidiyet hissini psikolojik bir destek olarak kullanırlar. Bu durum, toplumsal dışlanma ve dışlanma korkusunu da doğurabilir. Grup üyeliği, insanlara güven duygusu verirken, gruptan dışlanma ise bireylerde kimlik krizlerine yol açabilir.

2.4. Aidiyet ve Kimlik İlişkisi

Aidiyet ve kimlik kavramları, bireyin kendini tanımlama ve toplumsal bir bağlama yerleştirme sürecinde birbirini tamamlayan iki temel unsuru oluşturmaktadır. Bireyin kendisini bir topluluğun, kültürün veya sosyal grubun parçası olarak görmesi, aidiyet duygusunun gelişmesini sağlamakta ve bu aidiyet zamanla bireyin kimliğinin önemli bir bileşeni haline gelmektedir. Kimlik, bireyin kendisini nasıl algıladığına ve başkaları tarafından nasıl tanımlandığına dair çok yönlü bir süreci ifade ederken, aidiyet ise bireyin içinde bulunduğu sosyal yapıyla duygusal ve kültürel bağ kurmasını içermektedir (Abdulbakieva, 2020). Bu bağlamda aidiyet ve kimlik birbirine sıkı sıkıya bağlı kavramlar olarak bireyin toplumsal yaşam içindeki yerini ve kimliğini nasıl oluşturduğunu belirlemektedir. Aidiyet duygusu, bireyin içinde yaşadığı toplumla olan ilişkisini şekillendirirken, kimliğin oluşum sürecine yön vermektedir (Akkoçlu ve Ertan, 2017). Birey, aidiyet hissettiği gruplar aracılığıyla kimliğini inşa etmekte ve bu gruplara dahil olma süreci, bireyin kendini nasıl tanımladığı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Göçmenler gibi farklı kültürel bağlamlara sahip bireyler açısından aidiyet ve kimlik arasındaki ilişki daha belirgin hale gelmekte ve bu süreç, bireyin uyum sağlamaya çalıştığı yeni toplumun normlarıyla etkileşim içinde şekillenmektedir. Türkiye'deki Uygur kadınları örneğinde olduğu gibi göçmen bireyler geldikleri toplumla bir bağ kurarak aidiyet geliştirmeye çalışırken aynı zamanda kendi kültürel kimliklerini koruma çabası içinde bulunmaktadırlar (Abdulbakieva, 2020; Akkoçlu ve Ertan, 2017). Kimlik, bireyin toplumsal konumunu, geçmiş deneyimlerini ve kültürel mirasını içeren dinamik bir süreç olarak aidiyetin temelini oluşturmaktadır. Aidiyet hissi, bireyin belirli bir grubun parçası olduğuna dair sahip olduğu algıyı pekiştirirken kimlik bu algının somutlaşmış bir biçimi olarak varlık göstermektedir (Akman, 2010). Göç eden bireyler açısından bu süreç, çifte bir kimlik oluşturma zorunluluğunu beraberinde getirmekte ve bireyler hem geçmişten getirdikleri kültürel kimliklerini sürdürmeye hem de yeni topluma uyum sağlayacak kimlik unsurlarını benimsemeye çalışmaktadır (Ercan vd., 2019). Uygur kadınları bağlamında bakıldığında kimlik ve aidiyet ilişkisi, bireylerin hem kendi kültürel köklerini

muhafaza etme hem de Türkiye toplumuna entegre olma süreçlerini kapsayan çok katmanlı bir yapı sergilemektedir.

Aidiyet duygusunun, göçmenlerin topluma uyum süreçlerinde kritik bir rol oynadığı söylenebilir. Göçmenler, yeni bir topluma entegre olma sürecinde, ait oldukları eski toplumla bağlarının zayıflaması ve yeni topluma uyum sağlama çabasıyla karşı karşıya kalırlar. Bu süreç, aynı zamanda yeni bir aidiyet inşa etme sürecidir. Göçmenler, yeni toplumda aidiyet duygusunu geliştirirken kültürel uyum, dil becerileri, toplumsal kabul ve grup üyelikleri gibi faktörlerle karşılaşırlar. Göçmenler, eski ve yeni toplumları arasında denge kurarken, kimliklerini yeniden yapılandırma çabası içerisine girerler. Bu süreç, psikolojik bir uyum süreci olmanın yanı sıra, sosyal bir kimlik inşasıdır.

Göç sürecinde entegrasyonu kolaylaştıran en önemli faktör aidiyet hissidir. Bir birey ya da grup, ait olduğu topluluğa güçlü bağlar kurduğunda, bu aidiyet duygusu, onların kişisel güvenliğini ve sosyal desteğini pekiştirebilir. Ancak, yeni topluma aidiyet geliştirmedeki zorluklar, dışlanma ve yalnızlık gibi duyguları da tetikleyebilir. Çift aidiyet (bireyin hem eskiden yaşadığı topluma hem de yeni dahil olduğu topluma ait olduğunu hissetmesi), göçmenlerin psikolojik ve toplumsal uyumları açısından önemli bir işlev görür. Göçmenler, aidiyet duygularını yalnızca bireysel olarak değil, aynı zamanda gruplar düzeyinde de inşa ederler. Bu bağlamda, toplumsal kabul ve dışlanma, bireylerin aidiyet hissini doğrudan etkileyen faktörlerdir.

Aidiyet duygusu, sosyal dışlanma ve yabancılaşma ile de yakından ilişkilidir. Aidiyet duygusu gelişmemiş olan bireyler, toplumsal bağlardan dışlanmış hissedebilir ve bu durum, onların psikolojik durumlarını olumsuz etkileyebilir. Dışlanma, bireyde yalnızlık, kimlik kaybı, depresyon ve kaybolmuşluk duygularına yol açabilir. Aynı zamanda, aidiyet eksikliği, toplumsal uyum zorluklarını ve gruplar arası çatışmaları da tetikleyebilir. Göçmenler için aidiyetin eksikliği, kültürel çatışmalara, dil bariyerlerine ve toplumsal dışlanmaya yol açabilir. Sonuç olarak, aidiyet kavramı entegrasyon kavramından ayrı düşünülemez.

2.5. Uyum

Uyum, bireylerin veya grupların yeni bir çevrede varlıklarını sürdürmek ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek amacıyla gerçekleştirdikleri fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel adaptasyon sürecini ifade etmektedir. Göç bağlamında uyum,

göçmenlerin geldikleri toplumun normlarına, değerlerine ve kurumlarına entegre olma süreçlerini kapsamaktadır. Bu süreç, bireysel çabalardan toplumsal yapıların etkisine kadar geniş bir yelpazeyi içermektedir. Sosyal uyum sürecinde karşılaşılan ayrımcılık ve dışlanma gibi olumsuz deneyimler, göçmenlerin topluma entegre olma süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Uygur kadınlar için sosyal uyum hem yerel halkla hem de kendi topluluklarıyla olan etkileşimler açısından farklı zorluklar ve fırsatlar barındırmaktadır. Psikolojik uyum, bireylerin göç sürecinin yarattığı stres ve belirsizliklerle başa çıkma, yeni çevrelerine duygusal olarak adapte olma süreçlerini içermektedir. Psikolojik uyum, genellikle göçmenlerin öz saygı, mutluluk düzeyi ve genel yaşam memnuniyeti gibi göstergelerle değerlendirilmektedir. Uygur kadınlar, göç sürecinde karşılaştıkları travmalar, ayrımcılık deneyimleri ve ekonomik zorluklarla başa çıkmak zorunda kalmakta, bu durum da psikolojik uyum sürecini karmaşık hale getirmektedir. Özellikle göçmen kadınların yaşadıkları yalnızlık ve dışlanma duyguları, psikolojik uyumlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Türkiye'deki göçmen kadınların, yukarıda bahsedilen bireysel sorunların yanında Türkiye'nin kurumsal işleyişinden kaynaklanan ve sosyal uyum süreçlerini zorlaştıran risk faktörleri de bulunmaktadır (Kara vd., 2023:432). Uyum türlerinin her biri, bireysel, grupsal ve toplumsal düzeyde farklı dinamiklere ve sonuçlara sahiptir. Bu süreçler, göçmenlerin kimliklerini, toplumsal statülerini ve gelecek beklentilerini şekillendiren kritik unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Uygur kadınların uyum süreçlerinin bu çok boyutlu yapısı, onların deneyimlerini anlamak için geniş bir kavramsal çerçeve sunmakta ve çalışmanın teorik temellerini güçlendirmektedir.

Genel olarak uyum kavramının türleri, göçmenlerin bireysel ve toplumsal deneyimlerini anlamaya yönelik bir çerçeve sunarken, bu süreçte karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar da uyumun başarısını etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Türkiye toplumunun genel olarak göçmenlere yönelik tutumları, bu çatışmaların boyutunu belirlemekte önemli bir rol oynamaktadır. Uygur kadınların kendi kültürlerini ve geleneklerini sürdürme çabası, bir yandan toplumsal uyumun önünde bir engel olarak görülmekte, diğer yandan ise çok kültürlü bir yapının güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Tüm bunlarla beraber Sözer (2019) çalışmasında göç, toplumsal uyum ve aidiyet duygusu incelenmektedir. Yazar, göçmenlerin yerleşim yerlerinde toplumsal aidiyet hislerini nasıl inşa ettiklerini, karşılaştıkları zorlukları ve toplumsal

uyum süreçlerini araştırmaktadır. Çalışma, göçmenlerin aidiyet duygusunun gelişimini ve bu sürecin toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini tartışmaktadır.

Uygur kadınların göç sürecinde yaşadıkları travmalar, ekonomik belirsizlikler ve toplumsal dışlanma gibi faktörler, psikolojik uyumu zorlaştırıcı etkiler yaratmakta fakat dayanışma ağları ve topluluk içindeki destek mekanizmaları, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle Uygur Türkleri için hizmet veren yardım kuruluşları ve STK'lar bu noktada ciddi bir destek unsuru oluşturmaktadır. Kadınların psikolojik uyum süreçlerinde, aile desteği ve göçmen topluluklarının bir araya gelerek oluşturduğu sosyal ağlar, karşılaşılan zorluklarla başa çıkmada önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Genel olarak uyum kavramı ve türleri, göçmen kadınların bireysel ve toplumsal yaşamlarındaki dinamikleri anlamak için kapsamlı bir analiz çerçevesi sunmaktadır. Göçmen kadınlar, ülkelerinde yaşadıkları çeşitli sorunlar ve nedenlerle Türkiye'ye göç etmekte ve farklı bir ülke ve farklı bir kültürde yaşamak için sosyal uyum süreci yaşamaktadırlar. Bu süreçte risk faktörleri olarak gerek bireysel gerek kurumsal gerekse toplumsal sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Kara vd., 2023:434).

2.6. Toplumsal Entegrasyon

Göç süreci, bireylerin veya toplulukların yaşam koşullarını iyileştirmek, güvenliklerini sağlamak veya siyasi, ekonomik ya da kültürel nedenlerle yer değiştirdiği karmaşık bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, sadece fiziki bir hareketliliği değil, aynı zamanda yeni bir topluma entegrasyon sürecini ve bunun yarattığı sosyal, kültürel ve ekonomik dönüşümleri kapsamaktadır. Bu süreçle ilişkili olarak Ercan vd., (2019) çalışmasında göç sürecinde göçmenlerin karşılaştıkları genel sorunlar incelenmektedir. Yazarlar, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel entegrasyon sürecinde yaşadıkları güçlükleri, dil engellerini, işsizlik gibi ekonomik zorlukları ve psikolojik uyum problemlerini tartışmaktadır. Çalışma, bu sorunların çözülmesi için önerilerde bulunmaktadır ve göçmenlere yönelik politika önerileri sunmaktadır.

Göç eden bireylerin toplumsal entegrasyonu hem bireylerin hem de ev sahibi toplumun karşılıklı uyum çabalarını gerektiren iki yönlü bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Toplumsal entegrasyon, göçmenlerin ev sahibi toplumun sosyal, ekonomik, politik ve kültürel yapısına dahil olmasını ifade etmektedir. Tüm bunlarla beraber bu süreç, bireylerin yeni bir toplumdaki rollerini ve konumlarını

yeniden tanımlamalarını gerektirmektedir. Toplumsal entegrasyonun başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi, göçmenlerin dil öğrenimi, istihdama katılımı, eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma gibi alanlarda fırsat eşitliğine sahip olmaları ile yakından ilişkili bulunmaktadır. Aynı zamanda entegrasyon sürecinde ev sahibi toplumun göçmenlere yönelik tutumları, bu sürecin yönünü ve hızını etkileyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Uygur kadınlar bu noktada da bir çok sorunla karşılaşmaktadır. Etnik yakınlığa rağmen son yıllarda Türkiye'de yükselen aşırı sağ ve milliyeti siyasi hareketlerden dolayı Uygurlar da günlük yaşamlarında sık sık ırkçı muamelelere maruz kaldıklarını ifade etmektedirler.

Göç süreci, genellikle üç temel aşamada ele alınmaktadır. Bunlar göç öncesi aşama, göç sırasında yaşananlar ve göç sonrası uyum süreci şeklindedir. Göç öncesi aşamada bireyler göç etme kararını verirken ekonomik, siyasi ve sosyal faktörler etkili olmaktadır. Uygur kadınların Türkiye'ye göç süreci incelendiğinde bu kararların genellikle siyasi baskılar ve kültürel kimliklerini koruma isteği gibi zorlayıcı nedenlerle alındığı görülmektedir. Bu bağlamda Saygın ve Hasta (2018) çalışmasında göç, kültürleşme ve uyum konuları psikolojik bir perspektiften ele alınmaktadır. Yazarlar, göçmenlerin kültürel kimliklerinin nasıl dönüştüğünü, göç sonrası uyum süreçlerinde yaşadıkları psikolojik zorlukları ve bu süreçlerin toplumsal entegrasyona etkilerini tartışmaktadır. Çalışma, göçmenlerin psikolojik uyum sürecinde kültürel etkileşimlerin rolünü ve göçmenlerin psikolojik destek ihtiyaçlarını incelemektedir.

Dil bariyeri, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmasını, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini ve işgücü piyasasına katılımını doğrudan etkilemektedir. Uygur kadınların Türkiye'de yaşadığı uyum süreçlerinde, Türkçe öğrenme çabalarının hem sosyal hem de ekonomik uyumlarını güçlendirdiği ancak bu sürecin dil öğrenimi için gerekli kaynaklara erişimle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bununla beraber Maqul (2019) çalışmasında, Denizli'de yaşayan göçmenlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri belirlenmiş ve yaşam memnuniyetleri analiz edilmiştir. Yazar, göçmenlerin Türkiye'ye entegrasyon sürecinde karşılaştıkları ekonomik ve sosyal zorlukları, bunların yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerini ve toplumsal hayata uyum sağlama süreçlerini incelemektedir. Çalışma, göçmenlerin sosyal uyum düzeylerinin ve yaşam memnuniyetlerinin belirlenmesine yönelik bir analiz sunmaktadır.

Ekonomik entegrasyon, göçmenlerin topluma katkı sağlama ve kendi ekonomik bağımsızlıklarını kazanma süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Uygur kadınların iş gücüne katılımı hem ailelerinin ekonomik durumunu desteklemekte hem de bireysel özgüvenlerini artırmakta fakat düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışma gibi sorunlar, entegrasyon sürecini zorlaştıran unsurlar arasındadır.

Göçmenlerin yasal statüleri, vatandaşlık hakları ve siyasi katılım olanakları, entegrasyon süreçlerini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Uygur kadınların yasal statülerine ilişkin belirsizlikler, onların toplumsal hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını kısıtlamaktadır. Bu durum, toplumsal entegrasyonun yapısal engellerle nasıl şekillendiğini göstermektedir. Bu süreç, Uygur kadınların Türkiye'deki yaşamlarında hem bireysel çabalarla hem de ev sahibi toplumun yapısal ve kültürel özellikleriyle şekillenmektedir. Toplumsal entegrasyonun başarısı, göçmenlerin fırsat eşitliğine sahip olduğu ve kültürel kimliklerini özgürce ifade edebildiği bir ortamın yaratılmasına bağlı bulunmaktadır.

Makofsky (2013) çalışmasında, Uygur Türkü kadınlarının kültürel değişim süreçleri ele alınmaktadır. Yazar, özellikle genç Müslüman Uygur kadınlarının geleceğe yönelik bakış açılarını ve kültürel kimliklerini nasıl inşa ettiklerini incelemektedir. Çalışma, bu kadınların geleneksel ve modern değerler arasında denge kurmaya çalışırken yaşadıkları kültürel değişimi ve bu sürecin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Özellikle göçmenlerin kendi kültürlerini ifade edebilecekleri bir ortamın sağlanması ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik adımlar atılması, entegrasyon sürecine olumlu katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin sosyal, ekonomik ve politik hayata aktif bir şekilde katılmaları, sadece bireysel çabalarıyla değil, aynı zamanda toplumsal yapının onlara sunduğu fırsatlarla da ilişkilidir. Türkiye'de Uygur kadınların entegrasyon süreçleri, bu fırsatların sınırlı olması nedeniyle zaman zaman kesintiye uğramakta ya da yavaşlamaktadır.

Göçmenlerin toplumsal entegrasyonu, aynı zamanda eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi temel haklar üzerinden de değerlendirilmektedir. Eğitim, göçmen çocukların uyum süreçlerinde olduğu kadar, göçmen kadınların topluma katılımında da önemli bir rol oynamaktadır. Uygur kadınlar açısından bakıldığında, dil öğrenimi ve mesleki yeterlilik kazanımı gibi konularda eğitim fırsatlarının sınırlı olması, entegrasyon sürecini zorlaştıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'deki Uygurların Türkçeyi iyi derecede öğrenebilmelerine destek olmaları için ilgili vakıf ve dernekler Türkçe dersler ve kursların açılması gerekir. Türkiye'de hukuki ve yasal hakları, işlemleri daha iyi anlayabilmeleri için Uygurlara yönelik bu konuyla ilgili eğitim amaçlı etkinlikler düzenlemeleri gerekir (Amuti, 2019:77). Benzer şekilde sağlık hizmetlerine erişimde karşılaşılan engeller, göçmen kadınların hem fiziksel hem de psikolojik uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan zorluklar, özellikle kadınların hamilelik ve çocuk bakımı gibi konularda karşılaştığı sorunları artırmaktadır.

2.7. Uyumla İlgili Problemler ve Zorluklar

Uygur kadınların Türkiye'de karşılaştıkları uyum problemleri, göç sürecinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik boyutlarda kendini göstermektedir. Bu problemler, bireysel düzeyde yaşanan deneyimlerden yapısal sorunlara kadar geniş bir yelpazede ele alınmakta ve kadınların toplumsal hayata katılımını, ekonomik bağımsızlığını ve psikolojik iyi oluşunu derinden etkilemektedir (Gül, 2007).

Uygur kadınların yaşadığı uyum zorlukları, yalnızca bireysel çabalarla çözülememekte, ev sahibi toplumun göçmenlere yönelik politikaları ve toplumsal yapılarıyla doğrudan ilişkilidir. Dil bariyeri, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinde karşılaştığı en temel zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Türkçe bilmeyen ya da yetersiz düzeyde konuşabilen kadınlar, sosyal ilişkiler kurmada, iş bulmada ve temel hizmetlere erişimde ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Dil eksikliği, kadınların toplumsal hayata katılımını sınırlandırmakta ve sosyal izolasyonu artırmaktadır. Ayrıca çocuklarının eğitim süreçlerini desteklemek isteyen anneler için dil bariyeri, ebeveynlik rollerini yerine getirmeyi zorlaştıran önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlarla beraber ekonomik sorunlar, Uygur kadınların uyum süreçlerinde karşılaştıkları bir diğer önemli zorluk alanını oluşturmaktadır (Hatipoğlu, 2022).

Göç öncesinde ve sırasında yaşanan travmatik deneyimler, kadınların psikolojik durumunu olumsuz etkilemekte ve uyum süreçlerini zorlaştırmaktadır. Türkiye'ye geldikten sonra ekonomik sıkıntılar, dil bariyeri ve sosyal dışlanma gibi faktörlerle mücadele etmek zorunda kalan kadınlar, bu süreçte yalnızlık, kaygı ve depresyon gibi duygusal sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca psikolojik destek hizmetlerine

erişimin sınırlı olması, kadınların bu zorluklarla başa çıkmalarını daha da zorlaştırmaktadır.

Eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, Uygur kadınların uyum süreçlerinde karşılaştığı diğer önemli zorluk alanlarıdır. Kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması, onların toplumsal hayata katılımını sınırlandırmakta ve ekonomik fırsatlarını daraltmaktadır. Dil öğrenimi ve mesleki gelişim programlarına erişimin sınırlı olması, kadınların bu alandaki ilerlemelerini engellemektedir. Benzer şekilde sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan engeller, kadınların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Gül, 2007; Hatipoğlu, 2022). Özellikle hamilelik, çocuk bakımı ve kronik hastalıklar gibi özel sağlık ihtiyaçlarının karşılanamaması, kadınların genel yaşam kalitesini düşürmektedir.

Yasal statü sorunları, Uygur kadınların Türkiye'de karşılaştığı en büyük yapısal zorluklardan biri olarak dikkat çekmektedir. Kadınların oturma izni, çalışma izni ve diğer hukuki haklara erişimde yaşadığı belirsizlikler, ekonomik ve sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Huang, 2009). Yasal statüdeki bu eksiklikler, kadınların temel hizmetlere erişimini kısıtlamakta ve onların güvencesiz bir yaşam sürmelerine neden olmaktadır. Bu zorluklar, kadınların bireysel çabalarıyla aşılabilecek düzeyde olmayıp ev sahibi toplumun destek mekanizmalarını güçlendirmesini gerektirmektedir. Uygur kadınların yaşadığı deneyimlerin detaylı bir şekilde incelenmesi, göç politikalarının ve toplumsal uyum stratejilerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına katkı sağlayacak önemli bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda Uygur kadınların karşılaştığı zorluklara yönelik çözümler geliştirilmesi, yalnızca bu topluluğun yaşam koşullarını iyileştirmekle kalmayacak, aynı zamanda toplumsal uyumu artırma çabalarına da önemli bir katkı sağlayacaktır (İnayet ve Öger, 2009).

Uygur kadınların Türkiye'de karşılaştıkları uyum problemleri ve zorluklar, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve yapısal düzeyde ele alınması gereken karmaşık bir olguyu temsil etmektedir. Bu nedenle göç olgusunun bireyler üzerindeki etkilerini ve toplum üzerindeki etkilerini dikkate almak önemlidir. Göç edilen toplumsal çevredeki farklı yaşam biçimi, yeni bir kültüre uyum problemleri, dil engeli, sosyal desteğin yetersiz olması, ekonomik sorunlar, uyum sorunları ve uygun olmayan çalışma şartları onların psikososyal problemlerini öne

çıkarmaktadır (Ercan vd., 2019: 4790). Bu zorlukların aşılmasında ev sahibi toplumun göçmenlere yönelik politikalarının, yerel yönetimlerin uygulamalarının ve sivil toplum kuruluşlarının destek mekanizmalarının bir arada çalışması kritik bir önem taşımaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve yerel dayanışma ağları, Uygur kadınların uyum süreçlerini desteklemede kilit bir rol oynamakta ama bu destek mekanizmaları çoğu zaman yetersiz kalmakta ya da hedef gruplara ulaşmada sorunlar yaşamaktadır. Uygur kadınlar için özellikle kültürel duyarlılığı olan, onların özel ihtiyaçlarına yönelik programlar geliştirilmesi gerekmektedir. Dil eğitimi, mesleki gelişim, psikolojik destek ve sosyal entegrasyonu hedefleyen projeler, bu bağlamda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Bu tür girişimler, kadınların yalnızca bireysel uyum süreçlerini hızlandırmakla kalmayacak, aynı zamanda topluluğun genel refahını artıracaktır. Bununla beraber yerel yönetimlerin rolü, göçmen toplulukların karşılaştığı zorlukların azaltılmasında bir diğer kritik alan olarak öne çıkmaktadır.

Belediyeler, Uygur kadınların yaşadığı bölgelerde sosyal destek mekanizmalarını güçlendirecek projeler geliştirebilir ve onların toplumsal hayata katılımını kolaylaştıracak altyapıyı sağlayabilir. Örneğin kadınların hem ekonomik hem de sosyal uyum süreçlerine katkı sunacak topluluk merkezlerinin kurulması, bu tür sorunlara çözüm üretmede etkili olacaktır. Bu merkezler, eğitim programları, dil kursları, çocuk bakım hizmetleri ve psikolojik destek gibi hizmetleri bir arada sunarak çok boyutlu bir çözüm alanı yaratabilir. Eğitim ve istihdam politikalarının güçlendirilmesi, Uygur kadınların uyum problemleriyle başa çıkmalarında uzun vadeli bir çözüm sunabilmektedir. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilmesi için onların mesleki yeterliliklerini geliştirecek eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir (Huang, 2009; İnayet ve Öger, 2009).

İşgücü piyasasındaki ayrımcılıkla mücadele edecek politikalar geliştirilmesi, kadınların daha iyi çalışma koşullarına sahip işlerde istihdam edilmelerine katkı sağlayacaktır. Bu noktada kadınların işgücü piyasasına girişini kolaylaştıracak düzenlemelerin hayata geçirilmesi, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de fayda sağlayacaktır. Bununla beraber kültürel uyumun desteklenmesi, Uygur kadınların Türkiye toplumuna entegrasyonunda bir diğer önemli adımdır. Kadınların hem kendi kültürel kimliklerini koruyabilecekleri hem de ev sahibi toplumun kültürüne adapte olabilecekleri ortamların oluşturulması, bu süreçte dengeyi sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Çok kültürlü etkinlikler, kültürel alışverişi teşvik

eden projeler ve karşılıklı anlayışı artırmayı hedefleyen kampanyalar, bu konuda etkili olabilmektedir.

Kültürel uyum süreçlerinde toplumsal cinsiyet duyarlılığını gözeten yaklaşımlar, kadınların sosyal hayata katılımını destekleyecek önemli bir adım olacaktır. Psikolojik destek ve sağlık hizmetlerine erişim alanında yapılacak iyileştirmeler, Uygur kadınların genel refahını artırmak için hayati bir önem taşımaktadır (Kara vd., 2023). Kadınların göç sürecinde yaşadığı travmalar ve karşılaştıkları günlük zorluklar, psikolojik destek ihtiyacını artırmaktadır. Bu bağlamda psikososyal destek programlarının geliştirilmesi, kadınların yalnızlık, kaygı ve depresyon gibi duygusal sorunlarla başa çıkmalarını kolaylaştıracaktır. Ayrıca sağlık hizmetlerinin dil ve kültürel duyarlılık çerçevesinde yeniden düzenlenmesi, kadınların bu hizmetlerden daha etkin bir şekilde faydalanmalarını sağlayacaktır.

Ev sahibi toplumun göçmenlere yönelik destekleyici bir yaklaşım benimsemesi, kadınların toplumsal hayata daha güçlü bir şekilde katılmalarını sağlayacaktır. Bu süreçte sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve merkezi hükümetin iş birliği içinde çalışması büyük bir önem taşımaktadır. Uygur kadınların deneyimlerinden elde edilen bulgular, göç ve uyum politikalarının daha kapsayıcı ve etkili bir şekilde yeniden tasarlanması için önemli bir rehber sunmaktadır. Bu yaklaşımlar, sadece Uygur topluluğu için değil, genel olarak Türkiye'deki göçmenlerin uyum süreçlerine katkı sağlayacak kalıcı ve sürdürülebilir çözümler üretecektir (Karluk, 2018).

2.7.1. Dil Bariyerleri

Dil bariyerleri, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinde karşılaştıkları en temel ve yaygın zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Dil, yalnızca bireylerin günlük yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran bir araç değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel uyum süreçlerini şekillendiren kritik bir faktördür. Türkçe bilmeyen ya da yetersiz düzeyde konuşabilen Uygur kadınlar, iş bulma, eğitim, sağlık hizmetlerine erişim ve toplumsal ilişki kurma gibi pek çok alanda ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Dil bariyerleri, kadınların topluma entegrasyonunu zorlaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda sosyal izolasyon ve ekonomik kırılganlık gibi olumsuz sonuçlara da yol açmaktadır. Uygur kadınların büyük bir bölümü,

Türkiye'ye göç ettiklerinde Türkçe bilmemekte ve bu durum, onların temel ihtiyaçlarını karşılamasını dahi güçleştirmektedir (Kara vd., 2023; Karluk, 2018).

Gıda, barınma ve sağlık gibi temel hizmetlere erişim konusunda yaşanan iletişim problemleri, kadınların yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyen kadınlar, dil bariyeri nedeniyle sorunlarını tam olarak ifade edememekte, bu durum ise yanlış anlaşılmalara ve hizmetlerden yeterince faydalanamamaya yol açmaktadır. Benzer şekilde kadınların çocuklarının eğitimine destek olma çabaları, dil bariyeri nedeniyle sınırlanmakta, bu da çocukların okul başarısını ve toplumsal uyumunu olumsuz etkilemektedir (Kaşram, 2024).

Dil bariyerleri, Uygur kadınların ekonomik hayata katılımını da doğrudan etkilemektedir. Türkçe bilmeyen kadınlar, iş bulma sürecinde rekabet dezavantajı yaşamakta ve genellikle düşük ücretli, güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Kadınların Türkçe öğrenme sürecine dahil olmamaları ya da dil öğrenimine yönelik yeterli destek alamamaları, onların mesleki gelişim fırsatlarını sınırlamakta ve uzun vadeli ekonomik bağımsızlıklarını kazanma süreçlerini zorlaştırmaktadır. Dil bariyeri, kadınların yalnızca iş bulma süreçlerini değil, aynı zamanda iş yerlerindeki ilişkilerini ve kariyer ilerleme fırsatlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal uyum süreçlerinde de dil bariyerleri, kadınların toplumsal ilişki kurma becerilerini ve aidiyet hissini olumsuz etkilemektedir (Kılıç, 2021). Türkçe konuşamayan kadınlar, yerel halkla iletişim kurmakta zorlanmakta ve bu durum, onların toplumsal hayata katılımını sınırlandırmaktadır. Kadınların günlük yaşamlarında yerel halkla olan sınırlı etkileşimleri, onları sosyal izolasyona itmekte ve yalnızlık hissini artırmaktadır. Ayrıca dil bariyeri, kadınların Türkiye'deki hukuki haklarını ve yükümlülüklerini anlamalarını da güçleştirmektedir. Özellikle yasal prosedürlerde ve resmi işlemlerde karşılaşılan dil engelleri, kadınların haklarını savunmalarını ve ihtiyaçlarını dile getirmelerini zorlaştırmaktadır.

Uygur kadınların Türkçe öğrenme süreçleri, dil bariyerinin aşılmasında kritik bir öneme sahiptir ama bu sürecin başarılı bir şekilde ilerleyebilmesi için kadınların dil öğrenimine erişimini kolaylaştıracak destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ücretsiz dil kursları, kadınların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak en etkili yöntemlerden biri olarak görülmekte fakat mevcut dil

kurslarının yetersizliği, bu hizmetlere erişimin sınırlı olması ve kadınların günlük yaşam yükümlülükleri nedeniyle bu kurslara düzenli katılamamaları, dil öğrenimi sürecini zorlaştırmaktadır. Dil bariyerlerinin aşılması, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de önemli sonuçlar doğuracaktır. Türkçe öğrenen kadınlar, topluma daha etkin bir şekilde katılabilecek, iş gücüne dahil olabilecek ve çocuklarının eğitim süreçlerine daha fazla destek sağlayabilecektir (Korkmaz, 2020). Bu durum, kadınların toplumsal statüsünü ve ekonomik bağımsızlığını güçlendirmenin yanı sıra Uygur topluluğunun genel uyum süreçlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Bu sorunun çözümü, dil öğrenimine yönelik daha kapsayıcı ve erişilebilir programların geliştirilmesini gerektirmektedir. Kadınların dil öğrenimini teşvik edecek politikalar ve projeler, onların topluma entegrasyonunu hızlandıracak ve yaşam koşullarını iyileştirecektir. Uygur kadınların dil bariyerlerini aşmalarına yönelik çözümler, sadece bireysel refahlarını artırmakla kalmayacak, aynı zamanda göçmen toplulukların genel uyum süreçlerine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, dil bariyerinin aşılması, hem Uygur kadınların bireysel yaşamlarını hem de topluluklarının Türkiye'deki geleceğini doğrudan şekillendirecek önemli bir adımdır (Korkmaz, 2020).

Göçmenler, gelişen iletişim teknolojileri sayesinde çıkış ülkesi ve varış ülkesiyle aynı anda etkileşime geçebilmekte ve bu da onun aynı anda iki yerde birden olmasını sağlamaktadır. Bu aynı anda iki yerde olma ve böyle hissetme de onların kimlik ve vatan algısını oldukça etkilemiş durumdadır (Çakırer-Özservet, 2015:73). Dil bariyerlerinin aşılmasında teknoloji temelli çözümler de önemli bir rol oynayabilir. Online dil öğrenme platformları, mobil uygulamalar ve dijital kaynaklar, kadınların evde veya uygun zamanlarda dil öğrenme süreçlerini destekleyebilir. Özellikle, görsel ve işitsel materyallerle desteklenen interaktif içerikler, dil öğrenimini daha etkili ve motive edici hale getirebilir. Kadınların teknolojiye erişimlerinin sınırlı olduğu durumlarda ise topluluk merkezlerinde bu tür hizmetlerin sunulması, dil öğrenim süreçlerine katkıda bulunacaktır.

Dil bariyerinin aşılması için sadece bireysel çabalara değil, aynı zamanda toplumsal destek mekanizmalarına da ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumları, Uygur kadınlara yönelik özel dil programları geliştirebilir ve bu süreçte onların toplumsal hayata entegrasyonunu destekleyebilir. Dil öğrenimi, kadınların iş bulma, eğitim süreçlerine katılma, sağlık hizmetlerine

erişim ve toplumsal hayata dahil olma gibi pek çok alanda karşılaştıkları engelleri azaltacaktır. Bu süreç, kadınların ekonomik ve sosyal statülerini iyileştirerek topluma daha etkin bir şekilde katkı sunmalarını sağlayacaktır. Uygur kadınların dil bariyerlerini aşmalarına yönelik kapsamlı ve kapsayıcı politikalar geliştirilmesi, yalnızca bireysel refahlarını değil, aynı zamanda topluluklarının genel entegrasyonunu destekleyecek stratejik bir yatırım olacaktır. Bu bağlamda, dil öğreniminin desteklenmesi, daha adil ve kapsayıcı bir toplumsal yapı oluşturma hedefinin temel taşlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

2.7.2. Ekonomik ve İş Gücü Sorunları

Uygur kadınların Türkiye'de karşılaştıkları ekonomik ve iş gücü sorunları, göç sürecinin yarattığı zorlukların en temel ve yaygın biçimlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Göçmen kadınların iş gücü piyasasına katılımı, yalnızca ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak için değil, aynı zamanda topluma entegrasyon süreçlerini hızlandırmak açısından da kritik bir öneme sahiptir. Uygur kadınların iş gücü piyasasına dahil olmalarındaki en temel sorunlardan biri, düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışma zorunluluğudur. Kadınlar, genellikle tekstil, temizlik ve ev hizmetleri gibi sektörlerde istihdam edilmekte, bu işler ise uzun çalışma saatleri, düşük ücret ve sosyal güvence eksikliği gibi olumsuz koşulları beraberinde getirmektedir. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanma çabalarını zorlaştırmakta ve onları ekonomik olarak kırılgan bir konuma itmektedir (Gül, 2007). Ayrıca güvencesiz çalışma koşulları, kadınların iş hayatında uzun vadeli istikrar sağlamalarını engellemekte ve geleceğe dair belirsizlikler yaratmaktadır.

Dil bariyeri, Uygur kadınların ekonomik hayata katılımını etkileyen bir diğer önemli engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe bilmeyen ya da yeterli düzeyde konuşamayan kadınlar, iş görüşmelerinde ve çalışma ortamlarında ciddi iletişim problemleriyle karşılaşmaktadır. Dil eksikliği, kadınların iş bulma sürecindeki rekabet avantajını azaltmakta ve daha düşük nitelikli işlerde çalışmalarına yol açmaktadır. Ayrıca iş yerindeki dil bariyeri, kadınların meslek içi eğitimlere katılımını ve kariyer ilerleme fırsatlarını da sınırlamaktadır. Mesleki yeterliliklerin tanınmaması ve sınırlı eğitim olanakları, Uygur kadınların ekonomik hayata katılımındaki diğer önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Hatipoğlu, 2022).

Kadınların kendi ülkelerinde edindikleri mesleki beceriler ve eğitim, Türkiye'de genellikle tanınmamakta ya da yeterli düzeyde değerlendirilememektedir. Bu durum, kadınların iş bulma sürecinde karşılaştıkları engelleri artırmakta ve düşük nitelikli işlerde çalışmalarına neden olmaktadır. Mesleki gelişim fırsatlarının sınırlı olması, kadınların ekonomik potansiyellerini gerçekleştirmelerini zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede ayrımcılık, Uygur kadınların iş gücü piyasasındaki deneyimlerini olumsuz etkileyen bir diğer önemli faktördür. Göçmenlere yönelik önyargılar ve ayrımcı uygulamalar, kadınların iş bulma süreçlerini zorlaştırmakta ve istihdamda eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açmaktadır. Uygurların Türkiye'ye göçün başlangıcından itibaren ikinci, hatta üçüncü neslin ortaya çıktığı Uygur kökenli nüfus, günümüzde yaşadıkları ülkenin dillerini konuşmakta ve bulundukları ülkenin eğitim kurumlarına devam etmektedir. Her ne kadar yaşamlarını Türkiye'de sürdürüp mevcut toplumsal yapının içinde etnik azınlık olarak değerlendirilseler de Uygur diasporası kendilerini kaçınılmaz bir şekilde kültürel entegrasyon içinde bulmaktadır (Maihaimu, 2017: 60). Özellikle kadın göçmenler, toplumsal cinsiyet normları ve etnik kökenleri nedeniyle iş hayatında çifte ayrımcılığa maruz kalabilmektedir. Bu durum, kadınların iş gücüne katılım oranlarını düşürmekte ve toplumsal uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır. Uygurların Türkiye'ye göçün başlangıcından itibaren ikinci, hatta üçüncü neslin ortaya çıktığı Uygur kökenli nüfus, günümüzde yaşadıkları ülkenin dillerini konuşmakta ve bulundukları ülkenin eğitim kurumlarına devam etmektedir. Her ne kadar yaşamlarını Türkiye'de sürdürüp mevcut toplumsal yapının içinde etnik azınlık olarak değerlendirilseler de Uygur diasporası kendilerini kaçınılmaz bir şekilde kültürel entegrasyon içinde bulmaktadır (Amuti, 2019:76).

Arabacı vd., (2016) çalışmasında Türkiye'deki kadın göçmenlerin sağlık durumları ve göçün kadın sağlığı üzerindeki etkileri incelenmektedir. Yazarlar, kadın göçmenlerin karşılaştığı sağlık sorunlarını, bu sorunların göç süreciyle nasıl ilişkilendiğini ve göçmen kadınların sağlık hizmetlerine erişimindeki zorlukları tartışmaktadır. Ayrıca bu alandaki sosyal politika uygulamaları ve iyileştirilmesi gereken alanlar ele alınmaktadır. Ekonomik zorluklar, yalnızca kadınların bireysel yaşamlarını değil, aynı zamanda ailelerinin genel yaşam koşullarını da etkilemektedir.

Karluk (2018) çalışmasında Türkiye'deki Uygur mültecilerinin yaşadığı zorluklar incelenmektedir. Yazar, Uygur mültecilerinin Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları entegrasyon problemleri, ekonomik zorluklar ve kültürel adaptasyon

süreçlerini ele almaktadır. Çalışma, bu mültecilerin yaşadığı psikolojik, sosyal ve ekonomik güçlüklerin yanı sıra, Türk toplumuyla uyum sağlama çabalarını tartışmaktadır. Uygur kadınlar, genellikle aile ekonomisinin önemli bir destekleyicisi olarak hareket etmekte, ancak güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmaları, ailelerin ekonomik refahını artırma çabalarını sınırlamaktadır. Bu durum, kadınların hem bireysel hem de ailevi sorumluluklar arasında denge kurma çabalarını daha da karmaşık hale getirmektedir. Kadınların iş gücü piyasasına daha etkin bir şekilde katılabilmesi için mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması, dil bariyerinin aşılması için dil kurslarının artırılması ve ayrımcılıkla mücadele eden politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Gül, 2007; Hatipoğlu, 2022).

Kadınların güvenceli işlerde istihdam edilmelerini teşvik edecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu tür politikalar ve uygulamalar, yalnızca Uygur kadınların ekonomik durumlarını iyileştirmekle kalmayacak, aynı zamanda topluma daha aktif bir şekilde katılmalarını destekleyecektir. Ekonomik ve iş gücü sorunlarının çözümüne yönelik adımlar, Uygur kadınların Türkiye'de daha eşitlikçi ve sürdürülebilir bir yaşam inşa etmelerine olanak tanıyacaktır. Bununla beraber Melanson (2022) çalışmasında Türkiye'deki Uygurlar arasında devlet tarafından vatansızlık ve ebeveyn-çocuk ayrımı üzerine yapılan araştırma incelenmektedir. Yazar, Uygur mültecilerinin karşılaştığı yasal belirsizlikleri, vatansızlık durumunu ve çocuklarının ebeveynlerinden ayrı kalma durumlarını ele alırken, Türkiye'deki mülteci politikalarının bu soruları nasıl şekillendirdiğini tartışmaktadır. Çalışma, Uygur mültecilerinin kimlik, yasal statü ve aile birleşimi üzerindeki etkilerini araştırmaktadır.

2.7.3. Kültürel ve Dini Farklılıkların Etkileri

Kültürel ve dini farklılıklar, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinde önemli bir etkiye sahip olmakta ve toplumsal entegrasyon çabalarını şekillendiren faktörler arasında yer almaktadır. Göçmen kadınların karşılaştıkları kültürel farklılıklar, hem günlük yaşamda hem de toplumsal hayata katılım süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Karluk'un (2020) çalışmasında Türkiye'deki Uygur Türkü göçmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır. Yazar, Uygur göçmenlerinin Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları uyum zorluklarını, ekonomik entegrasyon problemlerini, toplumsal dışlanma ve kimlik sorunlarını detaylı bir

şekilde incelemektedir. Çalışma, Uygur göçmenlerinin karşılaştığı güçlükleri ve bu güçlüklerin çözülmesi için önerilerde bulunmaktadır.

Uygur kadınların, kendi kültürel kimliklerini ve dini pratiklerini sürdürme çabaları, Türkiye toplumunun norm ve değerleriyle etkileşimde çeşitli zorluklar ve fırsatlar yaratmaktadır. Uygur kadınların göç ettikleri Türkiye ile tarihsel, dini ve kültürel bağlarının olması, ilk bakışta uyum sürecini kolaylaştırıcı bir faktör gibi görünmekte fakat bu bağların getirdiği avantajlar, kadınların kültürel kimliklerini koruma çabaları ve ev sahibi toplumun beklentileriyle çatıştığında uyum sürecini karmaşıklaştırabilmektedir. Uygur kadınlar, kendi geleneklerini ve dini pratiklerini sürdürme konusunda hassasiyet göstermekte ancak bu durum, zaman zaman ev sahibi toplumla aralarında bir mesafe oluşmasına neden olmaktadır (Huang, 2009). Özellikle giyim tarzı, dini ritüeller ve aile içindeki roller gibi konular, kültürel ve dini farklılıkların en belirgin şekilde hissedildiği alanlar arasında yer almaktadır. Bu konu bağlamında Önkol (2024) çalışmasında Uygur destanlarındaki Alp kadın tipini, özellikle Gülendem figürünü incelemektedir. Yazar, Gülendem'in geleneksel Uygur destanlarındaki rolünü, kadın kahraman olarak toplumdaki yeri ve destanlardaki diğer karakterlerle olan ilişkilerini analiz etmektedir. Çalışma, Uygur kültüründeki kadın kahramanların toplumsal anlamını ve bu figürlerin kültürel mirasta nasıl yer bulduğunu ele almaktadır.

Geleneksel Uygur kültürü, kadınların aile içinde ve toplumsal yaşamda belirgin roller üstlenmesini vurgulayan bir yapıya sahiptir. Uygur kadınlar, ailelerini bir arada tutma ve çocuklarını kültürel değerlerle yetiştirme konusunda aktif bir rol üstlenmekte fakat bu roller, kadınların Türkiye'deki sosyal hayata ve iş gücüne katılımını sınırlandıran bir faktör haline gelebilmektedir. Türkiye'de kadınların toplumsal hayatta daha aktif olmaları gerektiğine dair yerleşik normlar, Uygur kadınların geleneksel aile rollerini yeniden değerlendirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, kültürel farklılıkların kadınlar üzerindeki etkilerini artırmakta ve uyum sürecini daha da karmaşık hale getirmektedir (İnayet ve Öger, 2009). Dini pratiklerin sürdürülmesi, Uygur kadınların kimliklerini koruma çabalarının bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. Uygur topluluğu, dini inançlarını ve ibadetlerini günlük yaşamlarının merkezi bir unsuru olarak görmekte ama kadınların Türkiye'de bu pratikleri sürdürme konusunda karşılaştıkları zorluklar, kültürel farklılıkların bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin kadınların giyim tercihlerinin, dini ritüellerinin veya ibadet

alışkanlıklarının Türkiye toplumunda farklı algılanması, ayrımcılık ya da dışlanma deneyimlerine yol açabilmektedir. Bu tür durumlar, kadınların topluma aidiyet hissetme süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Huang, 2009; İnayet ve Öger, 2009).

Kültürel farklılıklar, Uygur kadınların sosyal ilişkiler kurma süreçlerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Kadınlar, yerel halkla ilişkilerinde zaman zaman kültürel farklılıkların yarattığı önyargılar ve yanlış anlamalarla karşılaşmaktadır. Bu durum, kadınların toplumsal hayata katılımını sınırlandırmakta ve sosyal izolasyon riskini artırmaktadır. Ayrıca kültürel farklılıkların kadınların günlük yaşam pratikleri üzerindeki etkisi, sosyal uyum süreçlerini yavaşlatan bir diğer faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel ve dini farklılıkların olumlu etkileri de bulunmaktadır. Uygur kadınlar, kültürel kimliklerini koruma çabaları sayesinde topluluk içinde güçlü bir dayanışma duygusu geliştirmektedir. Bu dayanışma, kadınların göç sürecinin yarattığı zorluklarla başa çıkmalarını kolaylaştırmakta ve sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmektedir. Genel olarak Kaşram (2024) çalışmasında Suriye'den Türkiye'ye göç eden Filistinli kadınların deneyimleri incelenmektedir. Yazar, Filistinli kadınların göç süreçlerini, bu süreçte karşılaştıkları kültürel, ekonomik ve toplumsal zorlukları ele almaktadır. Çalışma, göçmen kadınların toplumsal uyum süreçlerini, psikolojik etkilerini ve toplumsal hizmetlere erişimlerini tartışmaktadır. Uygur kadınların Türkiye toplumuna getirdiği kültürel zenginlik, yerel halkla yapılan kültürel alışverişler yoluyla daha kapsayıcı bir toplumsal yapının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak kabul edilmesi, ev sahibi toplumun göçmen kadınlarla olan ilişkilerini daha olumlu bir düzeye taşıyabilir (Kara vd., 2023). Bu farklılıkların kadınların toplumsal hayata entegrasyonunu nasıl etkilediğinin daha iyi anlaşılması, uyum süreçlerine yönelik politikaların geliştirilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ev sahibi toplumun göçmenlerin kültürel ve dini değerlerine saygı göstermesi ve göçmen kadınlara yönelik ayrımcılıkla mücadele eden stratejiler geliştirmesi, bu süreçte önemli bir adım olacaktır. Kültürel ve dini farklılıkların etkilerini azaltmak ve olumlu bir uyum süreci sağlamak için karşılıklı anlayış ve iş birliğine dayalı yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Bu tür yaklaşımlar, sadece Uygur kadınların değil, genel olarak tüm göçmen toplulukların Türkiye'de daha sürdürülebilir bir yaşam kurmalarına katkı sağlayacaktır (Karluk, 2018).

2.7.4. Psikolojik ve Sosyal Uyum Zorlukları

Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinde karşılaştıkları psikolojik ve sosyal zorluklar, göç sürecinin doğurduğu çok katmanlı etkilerden kaynaklanmaktadır. Göç, kadınlar için sadece coğrafi bir hareketlilik değil, aynı zamanda kimliklerinin, rollerinin ve sosyal bağlarının yeniden tanımlandığı bir süreçtir. Bu süreçte yaşanan belirsizlikler, ayrımcılık deneyimleri ve kültürel farklılıklar, kadınların psikolojik ve sosyal uyum süreçlerini karmaşıklaştırmaktadır. Bu bağlamda Kılıç (2021) çalışmasında Uygur Türklerinin Türkiye'deki sosyal uyumu bağlamında Doğu Türkistanlı sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ele alınmaktadır. Yazar, İstanbul'daki Doğu Türkistanlı STK'ların Uygur Türklerinin Türkiye'ye entegrasyon süreçlerindeki rollerini ve bu kuruluşların sosyal uyumu nasıl desteklediğini incelemektedir. Çalışma, STK'ların kültürel, sosyal ve ekonomik uyum süreçlerindeki katkılarını tartışmaktadır.

Uygur kadınlar, bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan bu zorluklarla başa çıkmaya çalışırken, aynı zamanda yeni bir toplumda var olma mücadelesi vermektedir. Psikolojik uyum zorlukları, Uygur kadınların göç sürecinin getirdiği travmalar ve belirsizliklerle başa çıkmalarını zorlaştırmaktadır. Göç öncesinde yaşanan baskılar, göç sırasında karşılaşılan tehlikeler ve belirsiz bir gelecekle ilgili kaygılar, kadınların ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye'ye geldikten sonra dil bariyeri, ekonomik zorluklar ve sosyal izolasyon gibi faktörler, kadınların yalnızlık, kaygı ve depresyon gibi sorunlarla baş etmelerini daha da zorlaştırmaktadır. Psikolojik destek hizmetlerine erişimde yaşanan sınırlılıklar, bu sorunların çözüme kavuşmasını engellemekte ve kadınların uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır (Kara vd., 2023; Karluk, 2018).

Kadınların göç sürecinde maruz kaldığı ayrımcılık ve dışlanma deneyimleri hem psikolojik hem de sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ev sahibi toplumda göçmenlere yönelik olumsuz algılar, kadınların kendilerini dışlanmış hissetmelerine yol açmaktadır. Özellikle toplumsal cinsiyet normları ve kültürel farklılıklar nedeniyle kadınlar hem bireysel düzeyde hem de topluluk düzeyinde ayrımcılık deneyimleri yaşamaktadır. Bu durum, kadınların topluma aidiyet hissetmelerini zorlaştırmakta ve sosyal bağlar kurmalarını engellemektedir. Sosyal uyum zorlukları, Uygur kadınların toplumsal hayata katılımını sınırlandıran bir diğer önemli faktördür. Kadınlar, yerel halkla etkileşim kurma ve sosyal ağlar oluşturma konusunda zorluklar yaşamaktadır. Dil bariyeri, kadınların toplumsal ilişki kurma

süreçlerini kısıtlamakta, bu da sosyal izolasyonu artırmaktadır. Ayrıca kadınların kültürel farklılıkları nedeniyle yerel topluluklarla kurdukları ilişkilerde karşılaştıkları önyargılar, sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Kadınların kendi topluluklarına yönelerek sosyal destek aramaları, bir yandan dayanışmayı artırırken diğer yandan yerel halkla ilişkilerin sınırlı kalmasına neden olmaktadır (Kaşram, 2024).

2.8. Kadın Göçmenlerin Uyum Sürecindeki Zorlukları

Kadın göçmenlerin uyum süreçleri, toplumsal cinsiyet rollerinin, kültürel normların ve göçün yarattığı yapısal eşitsizliklerin kesişiminde şekillenmektedir. Göç, kadınlar için sadece coğrafi bir hareketlilik değil, aynı zamanda kimliklerinin, toplumsal rollerinin ve bireysel yaşam koşullarının yeniden tanımlandığı bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte kadınlar hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir dizi özel zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik alanlarda yoğunlaşmakta ve kadınların yeni bir topluma uyum sağlama süreçlerini derinden etkilemektedir. Kadın göçmenlerin karşılaştığı en belirgin zorluklardan biri, toplumsal cinsiyet rolleri ile uyum süreci arasındaki gerilimdir. Bu bağlamda Ateş (2019) çalışmasında Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadın göçmenlerin entegrasyon süreci, Küçükçekmece ilçesi örneğinde incelenmektedir. Yazar, Suriyeli kadınların Türkiye'deki toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşama entegrasyonlarını, karşılaştıkları zorlukları ve uyum süreçlerini ele almaktadır. Çalışma, özellikle kadınların toplumsal hayata katılımındaki engelleri ve çözüm önerilerini tartışmaktadır.

Göç, kadınların aile içindeki ve toplumsal hayattaki rollerini yeniden şekillendirebilmekte, ancak bu değişim her zaman kadınların lehine bir dönüşüm sağlamamaktadır. Kadınlar, genellikle ailedeki geleneksel rollerini sürdürmekle toplumsal hayata katılım arasında bir denge kurmak zorunda kalmaktadır. Kadınların iş gücüne katılımı, dil bariyerleri, mesleki yeterlilik eksikliği ve ayrımcılık gibi engeller nedeniyle sınırlı kalmaktadır. Uygur kadınlar açısından düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışma zorunluluğu, ekonomik uyum süreçlerini zorlaştırmakta ve aynı zamanda toplumsal statülerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca kadınların iş hayatına katılımı, genellikle çocuk bakımı ve ev içi sorumluluklar gibi ek yükümlülüklerle kısıtlanmaktadır. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını

kazanmalarını ve toplumsal hayata aktif bir şekilde katılmalarını güçleştirmektedir. Sosyal uyum süreci, kadın göçmenler için bir diğer önemli zorluk alanıdır. Kadınlar, yerel halkla sosyal ilişkiler kurma konusunda daha fazla bariyerle karşılaşmakta ve toplumsal izolasyona maruz kalmaktadır. Bu süreçle ilişkili olarak Alarçin (2019) çalışmasında Türkiye'nin uluslararası göç hareketlerindeki konumu, iç göç ile uluslararası göçün kesişimi ve bu süreçlerin kentsel gerilimlere nasıl yol açtığı incelenmektedir. Yazar, Şanlıurfa ve Gaziantep örnekleri üzerinden göçmen nüfusun yerleşim alanlarındaki etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin yerel topluluklar üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Çalışma, kentsel gerilimlerin göçmen politikaları ile nasıl şekillendiğini analiz etmektedir.

Genel olarak Uygur kadınların uyum sürecisiniz zorlaştıran iki temel sorundan bahsetmemek mümkündür. Bunlardan biri göç edenlerin yasal statüleri ile ilgili siyasi sorunlarken,diğeri ise dil bariyeridir. Yasal statüleri oturma izni almaları önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Bu yasal engeller nedeniyle birçok ailenin ne kimliği ne de mülteci statüsü bulunmamaktadır. Diğer yandan dil bariyerleri, kadınların sosyal ilişkiler kurmasını, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini, hatta iş bulmalarını dahi zorlaştırmaktadır. Uygur kadınlar açısından dil öğrenme süreci hem ekonomik hem de kültürel uyumun anahtar bir unsuru olarak karşımıza çıkmakta fakat dil öğrenimi için gereken kaynaklara erişimde yaşanan sınırlılıklar, kadınların bu süreçte yeterince desteklenmediğini göstermektedir. Göçmen kültürleri mekânı olmayan alanlarda mevcut olamayacağından, farklı bir coğrafyadan gelen bu ulusötesi göçmen grubunun kendi kültürlerini yansıtan sosyal, ekonomik ve fiziksel mekânlar oluşturmaya başladığını, kendi belleklerini buraya eklemleyip, yoğurduklarını söylemek mümkündür (Çakırer-Özservet, 2015:74).

Özellikle İstanbul'da Küçükçekmece ve Zeytinburnu civarında yerleşmiş olan Uygurların kendi habituslarını bu sahada oluşturduklarını söylemek mümkündür. Psikolojik uyum süreci, kadın göçmenlerin karşılaştığı özel zorluklardan bir diğeridir. Göç sürecinin yarattığı travmalar, belirsizlikler ve ekonomik sıkıntılar, kadınların ruhsal sağlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir. Uygur kadınlar, göç öncesinde maruz kaldıkları baskılar ve göç sırasında yaşadıkları zorluklar nedeniyle psikolojik olarak yıpranmaktadır. Özellikle bu kadınların çoğunun Çin devletinin baskı politikaları nedeniyle ailelerinin yarısının Çin'de kalmış olması ve onlarla hiçbir iletişimlerinin kalmamış olması hayatlarını en olumsuz etkileyen faktördür. Bunun yanı sıra

yalnızlık, toplumsal dışlanma ve ırkçı davranışlara maruz kalma gibi deneyimler, kadınların psikolojik uyum süreçlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Göçmen kadınların psikolojik destek hizmetlerine erişimde karşılaştıkları engeller de bu süreci olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bunlarla beraber kadın göçmenlerin uyum süreçlerinde bir diğer önemli faktör, aile içi dinamiklerin değişimidir.

Göç, aile yapısında yeni dengeler yaratmakta ve kadınların bu yeni rolleri benimsemesini gerektirmektedir. Kadınların ekonomik faaliyetlere katılması ve toplumsal hayatta daha aktif roller üstlenmesi, özellikle eşleri olmayan bu kadınların annelik rollerini gerçekleştirmelerinde de sorunlara neden olmaktadır. Ayrıca inançları gereği kadınların iş hayatında aktif olmasının çok rastlanmadığı bir toplum olmaları nedeniyle bu yeni durum onlar için daha da zorlayıcı bir yenilik teşkil etmektedir. Uygur kadınlar açısından bu durum, özellikle geleneksel değerlerin güçlü olduğu aile yapılarında daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçleri, hem bireysel hem de toplumsal dinamikler çerçevesinde bu zorlukları açıkça ortaya koymaktadır. Kadınların karşılaştığı bu özel zorlukların detaylı bir şekilde ele alınması, göç politikalarının daha kapsayıcı ve toplumsal cinsiyet perspektifini içeren bir yaklaşımla geliştirilmesi için önemli bir zemin sunmaktadır.

İnayet ve Öger (2009) çalışmasında Uygur Türklerinin mitolojik, dini ve tarihi kadın kahramanları ele alınmaktadır. Yazarlar, Uygur kültüründe kadın kahramanlarının nasıl temsil edildiğini, bu figürlerin toplumsal cinsiyet kimliği üzerindeki etkilerini ve kültürel mirası nasıl şekillendirdiğini araştırmaktadır. Çalışma, Uygur halkının kadın kahramanlarına dair mitolojik anlatıları ve bu figürlerin toplumsal rollerine dair kültürel yorumları incelemektedir. Bu bağlamda, kadın göçmenlerin deneyimlerine yönelik çalışmalar, daha adil ve sürdürülebilir uyum politikalarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Kadın göçmenlerin uyum sürecindeki özel zorluklarını ele almak, yalnızca bireysel deneyimlerin analiz edilmesiyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda bu süreçte rol oynayan toplumsal, kültürel ve yapısal faktörlerin de kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu zorlukların çözümüne yönelik öneriler geliştirmek, göçmen kadınların topluma entegrasyonunu kolaylaştırmak ve ev sahibi toplumun kapsayıcılığını artırmak açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinde yaşadıkları sorunların analiz edilmesi, aynı zamanda diğer göçmen topluluklar için de genel eğilimleri ve yapısal engelleri anlamak adına önemli ipuçları sunmaktadır. Göçmen kadınların, kendilerini ve ailelerini etkileyen kararlara aktif bir şekilde katılabilmeleri için göç eden kadınların oluşturduğu gönüllü kuruluşları da içeren programlar ve politikalar yapılmalı, haklarını ve güvenliğini korumak için politikalar geliştirilmelidir. Kadınların sosyoekonomik statülerinde iyileştirmeler yapılmalıdır (Arabacı vd., 2016:141). Bu çerçevede kadın göçmenlerin yaşadığı zorlukların çözümüne yönelik politikaların geliştirilmesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapan yaklaşımlar benimsenmelidir. Kadınların ekonomik hayata daha aktif bir şekilde katılımını teşvik edecek programlar, mesleki eğitim olanaklarının artırılması ve çocuk bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi adımlar, bu süreci destekleyen unsurlar arasında yer almalıdır.

Uygur kadınlar özelinde, dil öğrenimi ve mesleki yeterlilik kazanmaya yönelik programların geliştirilmesi, onların hem ekonomik hem de sosyal hayata entegrasyonlarını hızlandıracaktır. Ayrıca kadınların maruz kaldıkları ayrımcılık ve önyargılarla mücadele edebilmesi için farkındalık yaratmayı amaçlayan toplumsal projeler hayata geçirilmelidir. Psikolojik destek hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması da kadın göçmenlerin uyum sürecindeki zorlukların azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Göç sürecinde yaşanan travmalar, yalnızlık hissi ve dışlanma gibi durumlarla başa çıkabilmeleri için profesyonel destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Çokkültürlülük perspektifinden hareketle ev sahibi toplumun göçmen kadınların değerlerine ve kimliklerine saygı duymasını sağlayacak eğitim ve farkındalık kampanyaları da bu sürecin bir parçası olmalıdır. Uygur kadınların Türkiye'deki deneyimleri, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin ve göçmenlere yönelik politikaların nasıl bir araya gelerek uyum süreçlerini şekillendirdiğini göstermektedir. Doğu Türkistan'daki Çin hükümetinin politikaları, sömürgecilik mantığına dayanmakta ve yerel halkın kültürel, dini ve etnik kimliklerini bastırmaya yönelik stratejiler içermektedir. Bu politikalar, yerel halkın kendi kültürel ve dini değerlerini koruma haklarını ihlal etmekte, ayrıca bu bölgelerin tarihi ve kültürel mirasını yok etmekte veya değiştirmektedir (Eruygur, 2024:33). Bu nedenle kadın göçmenlerin yaşadığı zorlukların çözümüne yönelik kapsamlı politikalar ve

programlar oluşturulması, daha adil ve kapsayıcı bir toplum inşa etmek adına önemli bir adım olacaktır. Bu bağlamda Uygur kadınların uyum süreçlerine ilişkin bulgular, sadece bu gruba yönelik değil, genel göç politikalarının geliştirilmesi için de değerli bir rehber niteliği taşımaktadır.

2.9. Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Kadın Göçmenler

Toplumsal cinsiyet kuramı, Uygur kadınların yaşadığı göç deneyimlerini anlamada tamamlayıcı ve açıklayıcı bir bakış açısı sunmaktadır. Kadınların hem Çin'de hem de Türkiye'de karşılaştıkları sorunlar, göçmenlik statüsü ile toplumsal cinsiyetin kesişiminde ortaya çıkan özgül bir kırılganlık durumunu yansıtmaktadır.

Toplumsal cinsiyet kuramı, kadınların sosyal, kültürel ve politik düzlemlerdeki deneyimlerinin yalnızca biyolojik cinsiyetle değil; toplumsal roller, iktidar ilişkileri ve kurumsal yapıların etkisiyle şekillendiğini ileri sürer (Butler, 1990). Bu yaklaşım çerçevesinde göç deneyimi, yalnızca mekansal bir yer değiştirme değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği, müzakere edildiği ve kimi zaman kırıldığı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Uygur kadınlarının göç deneyimleri, bu anlamda hem ulus-aşırı beden politikalarının hem de ev sahibi toplumda karşılaştıkları cinsiyet temelli eşitsizliklerin kesişiminde şekillenmektedir.

Judith Butler'ın (1990) toplumsal cinsiyetin sabit değil, söylemsel ve kurumsal pratikler aracılığıyla üretildiğine dair yaklaşımı, Uygur kadınların deneyimlerini anlamlandırmada önemli bir kuramsal zemin sunmaktadır. Butler'a göre kadın bedeni, egemen iktidar yapılarına boyun eğdirilerek değil, bu yapılarla müzakere ederek anlam kazanır. Zorla kürtaj ve doğum kısıtlamaları gibi uygulamalar, kadın bedeninin kamusal bir iktidar nesnesi olarak kodlandığını; bireysel özelliğin sistematik olarak ihlal edildiğini göstermektedir.

Uygur kadınlar yalnızca "mülteci" ya da "göçmen" değil; aynı zamanda "devletlerarası beden politikalarının mağduru kadınlar" olarak iki katmanlı bir mağduriyet yaşamaktadır. Çin'de kadın bedeni üzerindeki denetim, yalnızca doğurganlık üzerinden değil; aynı zamanda dini kimlik, etnik aidiyet ve politik itaat parametreleri üzerinden de şekillenmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyetin ulus-devlet politikalarıyla nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir (Yuval-Davis, 1997). Çin devletinin doğrudan kadın bedenine müdahale eden politikalarının —özellikle zorla kürtaj, doğum kısıtlamaları ve doğurganlık takibi gibi uygulamaların— kadınların göç

kararlarını etkileyen temel dinamiklerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür politikalar, yalnızca bireysel hak ihlalleri değil; aynı zamanda kadınların toplumsal cinsiyet kimliklerini yeniden tanımlamak zorunda kaldıkları yapısal şiddet biçimleri olarak değerlendirilmelidir (Federici, 2004). Devletin doğurganlık üzerindeki bu denetleyici tutumu, kadın bedenini bir "nüfus kontrolü" aracı hâline getirirken, kadınların anne olma haklarını da bir ulus-devlet projesine tâbi kılmaktadır.

Deniz Kandiyoti'nin (1988) "ataerkilliğin farklı coğrafyalarda kadınlara biçtiği pazarlık alanları"nı tanımladığı "ataerki pazarlık" kavramı da, Uygur kadınların hem Çin'de hem de Türkiye'de farklı biçimlerde müzakere ettikleri cinsiyet rollerini anlamakta açıklayıcıdır. Çin'de zorla kürtaj gibi uygulamalarla bedenleri üzerinde otorite kurulan kadınlar, Türkiye'de ise ekonomik bağımsızlıkları sınırlı olduğu, yasal statüleri belirsiz kaldığı ve sosyal destek mekanizmalarına erişemedikleri için kamusal alanda tam bir özneleşme süreci yaşayamazlar. Bu durum, ataerkil yapıların yalnızca kültürel değil; aynı zamanda göçmenlik ve hukuksal statüyle iç içe geçmiş yapısal boyutlarını da görünür kılar.

Silvia Federici'nin (2004) vurguladığı gibi, kadın bedeni hem yeniden üretim sürecinin bir aracı hem de politik iktidarın yeniden üretim alanıdır. Zorla kürtaj uygulamaları, bu anlamda yalnızca fiziksel bir şiddet değil; aynı zamanda kadınların gelecek tahayyüllerini, annelik rollerini ve kimlik inşalarını doğrudan etkileyen bir iktidar biçimidir. Göç ettikten sonra dahi bu deneyimlerin kadınlar üzerinde bıraktığı psikolojik ve toplumsal izler, kimlik ve aidiyet inşasının önemli bileşenleri hâline gelir.

Bu çok katmanlı deneyimi anlamlandırırken, Uygur kadınların göç bağlamında hem Çin'deki baskı rejiminden kaçmaları hem de Türkiye'de karşılaştıkları yeni toplumsal cinsiyet normları ile yüzleşmeleri, onları ikili bir dönüşüm sürecine zorlamaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca mekânsal bir yer değiştirme değil; aynı zamanda normatif kadınlık rollerinin, ailevi sorumlulukların ve kamusal varoluş biçimlerinin yeniden tanımlanmasını içerir. Özellikle aile yapısının koruyucu ama aynı zamanda sınırlandırıcı doğası, kadınların hem dayanışma alanı hem de baskı mekanizması olarak işleyebilir (Kandiyoti, 1988). Türkiye'de geleneksel toplumsal cinsiyet normlarıyla karşı karşıya kalan Uygur kadınlar, bazen bu normlarla uyum içinde hareket etmek zorunda kalmakta; bazen de bu normlarla çatışmaya girebilmektedirler.

Bu bağlamda “toplumsal cinsiyetin göçle birlikte yeniden üretildiği” fikri önem kazanmaktadır.

Göçmen kadınlar, geldikleri ülkenin politikalarına, sosyal hizmet altyapısına ve ev sahibi toplumun kadınlığa dair tahayyüllerine göre kimliklerini ve pratiklerini yeniden kurmak durumundadır. Özellikle kayıt dışı istihdamda yoğunlaşmaları, Uygur kadınların hem ekonomik kırılganlıklarını artırmakta hem de ev içi sorumluluklarını artıran çifte yüklenme durumu yaratmaktadır. Bu durum, göçmen kadınların kamusal alanda tam bir özneleşme yaşamasını engelleyerek, onları görünmez kılmakta ve çoğu zaman yalnızca “mağdur” kategorisine sıkıştırmaktadır (Parla, 2001).

Göç süreci, kadınlar için yalnızca dışsal baskıların arttığı bir alan değil, aynı zamanda içsel dönüşümlerin de yaşandığı bir alandır. Bazı Uygur kadınlar, göç sürecini geleneksel rolleri sorgulama, yeni dayanışma ilişkileri kurma ya da kendi yaşamlarına dair daha fazla söz sahibi olma yönünde bir fırsat alanı olarak da deneyimlemektedirler. Ancak bu dönüşümün mümkün olabilmesi, çoğu zaman hukuki statü, dil yeterliliği, sosyal destek mekanizmalarına erişim gibi çok sayıda yapısal faktöre bağlıdır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yalnızca kültürel bir olgu olarak değil; aynı zamanda hukuksal, ekonomik ve politik düzlemlerde yeniden üretilen yapısal bir sorun olarak değerlendirmek gerekmektedir (Anthias, 2002).

2.10. Uygur Kadınların Türkiye’deki Yaşamı

Uygur kadınların Türkiye’deki yaşamı, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çok katmanlı bir uyum sürecini yansıtmaktadır. Türkiye’ye göç eden Uygur kadınlar, kültürel ve dini değerlerini koruma çabaları ile ev sahibi toplumun normlarına uyum sağlama gerekliliği arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Göç sürecinin zorlukları, ev sahibi toplumdaki toplumsal yapılar ve politikalarla birleşere¡k Uygur kadınların yaşamını şekillendirmektedir. Herhangi bir birey için yeni bir ülkeye göç etmek ve baştan sona göçü tecrübe etmek kolay bir süreç değildir. Göç sürecinin ortaya koyduğu stres, yeni ülkeye uyum sağlama ve bunların da ötesinde geride bırakılan birçok şeyin kişide meydana getirdiği hüzün, göç sürecini tecrübe eden bireyler arasında kaygı, depresyon ve diğer bir takım problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Maihaimu, 2017: 60). Bu süreçte sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik faktörler, kadınların toplumsal hayata katılımını ve bireysel yaşam koşullarını derinden etkilemektedir.

Türkiye, Uygur toplumu için tarihi, kültürel ve dini bağlar nedeniyle göçmenler açısından çekici bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Bununla beraber Ertürk (2018) çalışmasında Türkiye'deki Uygur toplumunun tarihi serüveni, karşılaştıkları sorunlar ve talepleri ele alınmaktadır. Yazar, Uygur toplumunun Türkiye'ye göç tarihini, göçmenlik sürecinde yaşadıkları zorlukları ve bu topluluğun Türkiye'deki sosyal, kültürel ve siyasi taleplerini incelemektedir. Çalışma, Uygurların kimliklerini nasıl koruduklarını ve bu kimlik mücadelesinin Türkiye'deki genel göçmen politikalarıyla nasıl etkileşimde bulunduğunu tartışmaktadır. Uygur kadınlar, Türkiye'yi kültürel açıdan daha yakın bulmakta ve bu nedenle yeni bir yaşam kurma noktasında bu ülkeyi tercih etmekte fakat bu bağlar uyum sürecini her zaman kolaylaştırmamaktadır. Kadınlar, hem geleneksel Uygur değerlerini korumak hem de Türkiye toplumunun farklı norm ve beklentilerine uyum sağlamak için yoğun bir çaba harcamaktadır. Bu durum, kadınların kimliklerini ve rollerini yeniden tanımlamalarını gerektirmekte ve uyum sürecini karmaşıklaştırmaktadır.

Uygur kadınların Türkiye'deki yaşamlarındaki temel zorluklardan biri ekonomik bağımsızlık sağlama çabalarıdır. Kadınlar, göç süreci sonrasında işgücü piyasasına erişimde dil bariyerleri, mesleki yeterlilik eksiklikleri ve ayrımcılık gibi çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Göç sürecinden en fazla etkilenen ise şüphesiz çocuklar olmaktadır. Göç, çocuk ve ergenlerin ruh sağlığında çeşitli tahribatlara sebep olabilmektedir yani göç, çocuk ve ergen açısından risk içermektedir. Göçe maruz kalan çocuk ve ergenlerde uyum sorunları oluşabilmektedir. Bu durum çocukların eğitimlerine de yansımaktadır ve bu çocuklar göç ettikleri yerlerdeki okullarda çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar (Ercan vd., 2019: 4790). Genellikle düşük ücretli, güvencesiz ve geçici işlerde çalışmak zorunda kalan kadınlar, aile ekonomisine katkı sağlama noktasında ciddi mücadeleler vermektedir. Ekonomik sıkıntılar, kadınların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini de sınırlamakta, bu durum onların bireysel ve toplumsal yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede sosyal hayata entegrasyon, Uygur kadınların Türkiye'deki yaşamlarını şekillendiren bir diğer önemli boyut olarak öne çıkmaktadır. Kadınlar, toplumsal normlar ve geleneksel değerler nedeniyle sosyal ağlar kurmada ve yerel halkla ilişkiler geliştirmede zorluklar yaşamaktadır.

Eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişim konusu, Uygur kadınların yaşam kalitesini ve topluma entegrasyon süreçlerini doğrudan etkileyen bir diğer kritik alan

olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil bariyeri, çocukların eğitimi ve mesleki gelişim fırsatları gibi konular, kadınların ve ailelerinin gelecekteki fırsatlarını şekillendirmektedir. Bu bağlamda Uygur kadınların hem kendileri hem de çocukları için eğitim olanaklarına erişimini artırmaya yönelik politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Sağlık hizmetlerine erişimde karşılaşılan zorlukların giderilmesi ise, kadınların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını korumalarına olanak tanıyacaktır. Psikolojik uyum sürecinde Uygur kadınların yalnızlık, dışlanma ve belirsizlik gibi duygularla başa çıkmalarına destek olacak mekanizmalar geliştirilmelidir. Psikolojik destek ve danışmanlık hizmetleri, kadınların göç sürecinden kaynaklanan travmaları ve uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olabilecek önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Vander (2019) çalışmasında Asya'dan Avrupa'ya göç eden Uygur ve Hazara gruplarının Türkiye'ye göç süreçleri incelenmektedir. Yazar, bu iki grubun göç hikayelerini, göçmenlik deneyimlerini ve Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları zorlukları ele almaktadır. Çalışma, özellikle Uygur ve Hazara göçmenlerinin sınırları aşan kimlik ve kültürel entegrasyon süreçlerini, toplumsal uyumlarını ve karşılaştıkları sosyo-ekonomik engelleri tartışmaktadır. Ayrıca bu hizmetlere erişimin kolaylaştırılması ve kültürel duyarlılığı gözeten yaklaşımların benimsenmesi, kadınların psikolojik refahını artırmada etkili olacaktır. Kadınların ekonomik bağımsızlık sağlama, sosyal hayata katılım, kültürel kimliklerini koruma ve psikolojik uyum süreçlerindeki deneyimleri, göçmen toplulukların ihtiyaçlarını anlamak ve bu ihtiyaçlara yönelik politikalar geliştirmek açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda, Uygur kadınların yaşadığı deneyimlerin analiz edilmesi, sadece bu topluluğa yönelik değil, genel göç politikalarının daha adil ve kapsayıcı bir şekilde tasarlanmasına katkı sağlayacaktır.

2.10.1. Uygur Kadınlarının Türkiye'ye Göç Süreci ve Nedenleri

Uygur kadınların Türkiye'ye göç süreci, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çeşitli zorlukları ve dinamikleri barındırmaktadır. Bu göç süreci, genellikle zorunlu nedenlerle başlamış ve Uygurlar için Türkiye, tarihsel, kültürel ve dini bağları nedeniyle bir sığınak olarak görülmüştür. Göçün nedenleri, büyük ölçüde Çin yönetiminin Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde uyguladığı baskıcı politikalar ve insan hakları ihlalleri ile şekillenmiştir. Bu çerçevede Eruygur (2024) çalışmasında Doğu Türkistan'daki Uygur kadınlarına karşı yapılan insan hakları ihlalleri ele alınmaktadır. Yazar, Uygur kadınlarının maruz kaldığı toplumsal baskılar, şiddet ve ayrımcılığı

incelemekte ve bu ihlallerin uluslararası düzeyde nasıl görmezden gelindiğini tartışmaktadır. Çalışma, insan hakları perspektifinden Uygur kadınlarının yaşadığı sorunlara dikkat çekmekte ve çözüm önerileri sunmaktadır.

Her bir insan için kendi memleketinden diğer bir memlekete göç etmek ve yeni bir hayata devam etmek kolay bir süreç değildir. Özellikle uluslararası gibi farklı ülkelere göç etme süreci daha da zor bilinmektedir. Göç sürecinin ortaya çıkardığı stres, yeni ülkeye uyum sağlama ve bunların da ötesinde geride bırakılan birçok şeyin kişide meydana getirdiği hüzün, göç sürecini tecrübe eden insanlar arasında kaygı, depresyon ve diğer bir takım problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Amuti, 2019:76). Uygur kadınlar, bu baskılar nedeniyle güvenlik, özgürlük ve daha iyi bir yaşam arayışıyla Türkiye'ye göç etmiştir.

Uygur kadınların Türkiye'ye göç sürecindeki temel nedenlerden biri, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşanan sistematik insan hakları ihlalleridir. Bölgede uygulanan zorunlu asimilasyon politikaları, dini inançların ve kültürel kimliğin bastırılması, keyfi tutuklamalar ve ailelerin parçalanması gibi olaylar, bireylerin ve toplulukların zorunlu olarak göç etmesine yol açmıştır. Kadınlar, özellikle dini pratiklerini sürdürme ve çocuklarını kendi kültürel değerleriyle büyütme konusundaki kısıtlamalar nedeniyle ülkelerinden ayrılma kararı almıştır. Yine kadınlara uygulanan zorunlu doğum kontrolü uygulamaları da göçün diğer önemli nedenlerinden birini teşkil etmektedir. Türkiye, İslam kültürüne ve tarihsel bağlara sahip bir ülke olarak Uygurlar için daha güvenli ve kültürel olarak tanıdık bir ortam sunmaktadır. Göçün bir diğer nedeni, ekonomik koşullardaki kötüleşme ve geçim kaynaklarının sınırlanmasıdır. Çin yönetiminin uyguladığı ekonomik politikalar, Sincan'daki Uygur topluluklarını ekonomik olarak dezavantajlı bir konuma itmiştir. Özellikle kadınlar, ekonomik bağımsızlıklarını sağlamanın önündeki engeller nedeniyle göç kararı almak zorunda kalmıştır. Türkiye, bu anlamda Uygurlar için iş bulma ve ekonomik faaliyetlerde bulunma fırsatları sunan bir ülke olarak tercih edilmiş fakat göç sürecinin zorlukları ve belirsizlikleri, kadınların ekonomik uyum süreçlerini karmaşıklaştırmaktadır.

Aile birliği ve topluluk dayanışması da Türkiye'ye göç sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Kadınlar, çoğu zaman ailelerinin ya da topluluklarının diğer üyeleriyle birlikte göç etme kararı almıştır. Her ne kadar bu süreçte 2016 yılı itibariyle

ailelerin tamamının beraber yurt dışına çıkmasına izin verilmemiş ve aile bireyleri bu nedenle kopma yaşamış olsalarda daha özgür olabilmek arzusuyla toplu göçler gerçekleşmiştir. Uygur Türkleri kendi ana vatanlarında baskılara maruz kaldıklarından kardeş ülke bildiği Türkiye'ye ve diğer yabancı ülkelere göç etmiştir ve yaşamlarına devam etmektedir. Günümüzde ise Türkiye Uygurların en çok göç ettiği ve toplu bir şekilde yaşadığı bir ülke olarak bilinmektedir. Türkiye'de yaşamakta olan Uygur Türkleri memleketiyle ilişkilerinin kesilmesi ve dönemeyeceği düşüncesiyle Türkiye'yi kısa süreli geçici bir yer olarak değil belki de uzun vadeli yaşayacağı yer olarak belletmektedir (Amuti, 2019:76).

Göç sürecinde, topluluk içindeki dayanışma, kadınların bu zorlu süreçle başa çıkmasını kolaylaştırıcı bir unsur olarak öne çıkmıştır. Türkiye, halihazırda Uygur topluluklarının bulunduğu bir ülke olduğu için, kadınlar burada hem kültürel açıdan tanıdık bir ortam bulmakta hem de topluluk dayanışmasının avantajlarından yararlanmaktadır. Bu bağlamda genellikle yerleşim olarak Küçükçekmece ve Zeytinburnu civarını tercih etmektedirler. Tanıdık insanlarla brebaber yaşamanın adaptasyon sürecini kolaylaştırması da bireylerin göç kararlarını etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Göç süreci, kadınlar için önemli travmaları ve zorlukları da beraberinde getirmiştir. Türkiye'ye göç eden Uygur kadınlar, genellikle uzun ve belirsizliklerle dolu bir yolculuk süreci yaşamış, bu süreçte hem fiziksel hem de duygusal açıdan zorlanmıştır. Göç sırasında maruz kalınan zorluklar, kadınların psikolojik durumlarını olumsuz etkilemiş ve uyum süreçlerini karmaşık hale getirmiştir. Ayrıca göç sırasında yasal prosedürler ve statüyle ilgili belirsizlikler, kadınların Türkiye'deki yaşamlarını şekillendiren önemli faktörler arasında yer almıştır. Göçmen kadınların hayatlarını zorlaştıran en önemli sebeplerden biri de hemen hepsinin ailelerinin bölünmüş olması ve aile bireyleriyle yıllardır irtibatlarının olmamasıdır.

Uygur kadınların Türkiye'ye göç süreci, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları açısından da önemli bir değişimi beraberinde getirmiştir. Kadınlar, göç kararlarında ve süreçlerinde aktif bir rol oynamış, ailelerinin yeniden yapılanmasında ve topluma entegrasyonunda ön safta yer almış ama göç sürecinin yarattığı ekonomik ve sosyal zorluklar, kadınların üzerindeki yükü artırmıştır. Bu durum, kadınların hem kendi hayatlarını hem de ailelerinin yaşam koşullarını iyileştirme çabalarını daha karmaşık bir hale getirmiştir. Bu süreç, hem bireysel hem

de toplumsal düzeyde önemli dinamikler barındırmakta, kadınların yaşamlarını derinden etkilemektedir. Ayrıca Gül (2007) çalışmasında Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye yapılan göçün dramı ve bu göçün bireysel ve toplumsal düzeydeki etkileri incelenmektedir. Yazar, Doğu Türkistan'dan göç eden Uygurların Türkiye'ye nasıl zor bir yolculukla geldiklerini, yaşadıkları zorlukları ve göç sonrası entegrasyon süreçlerini ele almaktadır. Çalışma, göç hikayeleri üzerinden Uygur toplumunun kültürel ve toplumsal kimlik inşasını tartışmaktadır.

Türkiye'ye göç, Uygur kadınlar için bir umut kapısı olarak görülmekte, ancak bu süreçte karşılaşılan zorluklar, uyum süreçlerini ve toplumsal entegrasyonlarını önemli ölçüde şekillendirmektedir. Uygur kadınların göç nedenlerinin ve süreçlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi, göçmen kadınların ihtiyaçlarını anlamak ve onların uyum süreçlerine yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir temel sunmaktadır. Tüm bunlarla beraber Uygur kadınların Türkiye'ye göç süreci, bireysel ve toplumsal düzeyde derin etkiler yaratan çok boyutlu bir deneyim olarak dikkat çekmektedir. Bu süreçte göç eden kadınların karşılaştığı zorlukların yanı sıra Türkiye'nin göç politikaları ve toplumsal yapısının bu deneyimi nasıl şekillendirdiği de önemli bir analiz alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda Hatipoğlu (2022) çalışmasında Türkiye'nin göç yönetimi üzerine bütünleşik kamu yönetimi yaklaşımının incelenmesi yapılmaktadır. Yazar, Türkiye'nin göç yönetiminde karşılaştığı sorunları ve bu sorunlara çözüm olarak bütünleşik kamu yönetimi modelini nasıl uygulayabileceğini ele almaktadır. Çalışma, Türkiye'nin göç politikasının etkinliğini ve göçmenlerin entegrasyonunu sağlamada karşılaşılan güçlükleri tartışmaktadır.

Türkiye'nin göç politikası belirlenirken, ülkenin yalnızca göç alan ve veren bir ülke olarak görülmeyip aynı zamanda göç geçişlerinin yaşandığı bir ülke olarak değerlendirilerek önlemlerin bu gerçeğe göre alınması ve politikaların buna göre belirlenmesi, stratejik açıdan çok önemli bir noktadır (Akkoçlu ve Ertan, 2017:13). Kadınların yaşadıkları deneyimler, yalnızca bireysel hikayeler üzerinden değil, aynı zamanda göçün yapısal ve kültürel dinamikleri bağlamında da ele alınmalıdır. Göç sürecinde kadınların maruz kaldığı travmalar, onların psikolojik ve sosyal uyum süreçlerini zorlaştırmaktadır. Kadınlar, göç öncesinde Çin'de maruz kaldıkları baskılar ve ayrımcılık nedeniyle ciddi duygusal yaralar taşımakta, göç sırasında ise belirsizlik, güvensizlik ve zorlu yolculuk koşullarıyla başa çıkmaya çalışmaktadır. Bu durum, kadınların Türkiye'ye geldikten sonra sosyal hayata ve iş gücüne katılım süreçlerinde

karşılaştıkları güçlükleri artırmaktadır. Ayrıca göç süreci boyunca aile üyelerinden ayrı kalma, ekonomik belirsizlik ve hukuki statü sorunları gibi faktörler, kadınların psikolojik uyumlarını daha karmaşık hale getirmektedir.

Türkiye, farklı ekonomik, toplumsal, kültürel özelliklere sahip göçmenler/sığınmacılar için sürdürülebilir bir göç politikasını yaşama geçirmelidir. Bunun için toplumsal ve ekonomik bütünleştirme çalışmaları başlatmalı ve sığınma ve göç hareketlerine yönelik uzun dönemli etkilerini öngörebilecek ve gerekli önlemleri zamanında uygulamaya koyabilecek bir program oluşturmalıdır (Akkoçlu ve Ertan, 2017:32). Türkiye'ye göç eden Uygur kadınların önemli bir bölümü, Türkiye'yi kültürel, dini ve tarihi bağları nedeniyle güvenilir bir sığınak olarak görmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin İslam coğrafyası içerisindeki konumu, Uygurlar için güçlü bir çekim unsuru oluşturmakta ama kadınların bu bağlarla şekillenen beklentileri, göç sonrası yaşanan uyum süreçlerinde yer yer hayal kırıklıklarıyla karşılaşmalarına neden olabilmektedir.

Ekonomik ve sosyal hayatta karşılaşılan zorluklar, göçmen kadınların topluma entegrasyon sürecini yavaşlatmakta ve onları daha kırılgan bir konuma itmektedir. Göç sürecinde Uygur kadınlar, sadece kendileri için değil, aynı zamanda aileleri ve çocukları için de yeni bir hayat kurma mücadelesi vermektedir. Kadınlar, göç kararlarında ve süreçlerinde genellikle ailelerini bir arada tutma ve çocuklarının geleceğini güvence altına alma sorumluluğunu üstlenmektedir. Bu durum, kadınların üzerindeki duygusal ve fiziksel yükü artırmakta, ancak aynı zamanda onların direnç ve uyum kapasitelerini de güçlendirmektedir. Kadınların bu süreçte üstlendikleri roller, topluluk dayanışmasını sürdürmede ve göçün zorluklarına karşı direnç göstermede önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

2.10.2. Uygur Kadınların Sosyoekonomik Durumu

Uygur kadınların Türkiye'deki sosyoekonomik durumu, göç sürecinin yarattığı zorluklar, toplumsal cinsiyet rolleri ve ev sahibi toplumun sunduğu fırsatlarla şekillenmektedir. Göç, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını sağlamalarını ve toplumsal statülerini yeniden tanımlamalarını gerektiren karmaşık bir süreçtir fakat bu süreçte karşılaşılan dil bariyeri, yasal statü sorunları, düşük mesleki yeterlilik ve ayrımcılık gibi faktörler, kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sınırlamaktadır. Uygur kadınların işgücü piyasasına katılımı, göç sonrası ekonomik

uyum süreçlerinin temel göstergelerinden biridir ama kadınların iş bulma süreçleri genellikle dil yetersizliği, mesleki deneyim eksikliği ve iş piyasasındaki ayrımcı uygulamalar nedeniyle zorlaşmaktadır. Türkiye'de yaşayan Uygur kadınlar, çoğunlukla düşük ücretli, geçici ve güvencesiz işlerde çalışmaktadır. Tekstil atölyeleri, temizlik işleri ve ev hizmetleri gibi sektörler, kadınların en sık çalıştığı alanlar arasında yer almaktadır. Bu tür işler, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarını sağlamasına rağmen, uzun vadeli kariyer fırsatları sunmamakta ve sosyal güvence eksikliği nedeniyle ekonomik kırılganlıklarını artırmaktadır.

Uygur kadınların Türkiye'deki sosyoekonomik durumunun iyileştirilmesi, yalnızca bireysel yaşam koşullarını değil, aynı zamanda toplumsal uyum süreçlerini de olumlu yönde etkileyebilecek stratejik bir müdahale alanı olarak görülmektedir. Bununla beraber Korkmaz (2020) çalışmasında küreselleşme, göç ve yoksulluk arasındaki ilişki, Türkiye'de kadınlar üzerine yapılan bir inceleme olarak ele alınmaktadır. Yazar, göçmen kadınların karşılaştığı yoksulluk sorunlarını, bu sorunun küreselleşme süreciyle nasıl bağlantılı olduğunu ve Türkiye'deki kadın göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini tartışmaktadır. Çalışma, kadınların bu zorluklarla başa çıkma stratejilerine de odaklanmaktadır. Kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha aktif bir şekilde katılabilmesi, onların hem bireysel özgüvenlerini artıracak hem de topluma sağladıkları katkıları görünür kılacaktır fakat bu hedefe ulaşmak için göçmen kadınların karşılaştığı yapısal engellerin giderilmesi gerekmektedir. Kadınların ekonomik durumlarını iyileştirmek adına işgücü piyasasına erişimlerini kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması büyük önem taşımaktadır. İş bulma süreçlerinde karşılaşılan dil bariyerleri ve mesleki yeterlilik eksiklikleri, kadınların daha iyi çalışma koşullarına sahip işlerde istihdam edilmelerini engellemektedir. Bu nedenle kadınların Türkçe dil becerilerini geliştirebileceği ücretsiz kurslar ve mesleki eğitim programları sunulmalıdır. Ayrıca kadınların çocuk bakımı gibi sorumlulukları nedeniyle işgücüne katılımlarının sınırlanmasını önlemek için devlet veya sivil toplum kuruluşları tarafından erişilebilir ve uygun maliyetli çocuk bakım hizmetleri sağlanmalıdır.

Uygur kadınların sosyal hayata entegrasyonunu desteklemek için yerel topluluklarla etkileşimlerini artıracak projeler ve etkinlikler düzenlenmelidir. Kültürel çeşitliliği teşvik eden ve göçmenlerin yerel halkla bağ kurmasını sağlayan bu tür girişimler, kadınların hem kendilerini topluma ait hissetmelerini hem de sosyal ağlarını

genişletmelerini kolaylaştıracaktır. Bununla beraber toplumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi de Uygur kadınların sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesinde önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Kadınların kendi toplulukları içerisinde dayanışma ağları oluşturmalarını destekleyecek programlar ve projeler geliştirilmelidir. Bu tür ağlar, kadınların yalnızlık ve dışlanma gibi olumsuz duygularla başa çıkmalarına yardımcı olmanın yanı sıra, bilgi ve kaynak paylaşımını teşvik ederek ekonomik ve sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda Kara vd., (2023) çalışmasında göçmen kadınların sosyal uyum süreçleri incelenmektedir. Yazarlar, göçmen kadınların karşılaştıkları kültürel, ekonomik ve toplumsal zorlukları, bu zorluklara nasıl adapte olduklarını ve toplumsal uyumlarını nasıl sağladıklarını ele almaktadır. Çalışma, göçmen kadınların toplumda kendilerine yer edinme sürecindeki engelleri ve devlet desteklerinin rolünü tartışmaktadır. Kadınların karşılaştıkları zorlukların çok boyutlu yapısı göz önünde bulundurulduğunda, kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bu tür politikalar, yalnızca Uygur kadınların yaşam koşullarını iyileştirmekle kalmayacak, aynı zamanda göçmen toplulukların Türkiye toplumuna entegrasyon süreçlerini de hızlandıracaktır. Uygur kadınların deneyimlerinden elde edilen bulgular, genel göç politikalarının ve sosyoekonomik uyum stratejilerinin yeniden şekillendirilmesine yönelik önemli bir rehber sunmaktadır.

2.10.3. Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur Topluluğunun Genel Profili

Göç hareketlerine ve göçmene hep alışkın olan Zeytinburnu mekânı, göçmenlerin kültürlerinden, pratiklerinden de mekansal aktiviteler bakımından etkilenmeye devam etmektedir. Ekonomik sektörlerle de desteklenen mekânsal değişimler, iç göçmen, yurtdışından gelen göçmen birlikteliğiyle birlikte ulusötesi bir nitelik de kazanmaya başlamıştır (Çakırer-Özservet, 2015:74). Küçükçekmece ve Zeytinburnu, Türkiye'deki Uygur topluluğunun yoğun olarak yaşadığı iki önemli bölge olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgeler, göçmen toplulukların sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerini gözlemlemek için önemli bir bağlam sunmaktadır. Uygur topluluğu, bu mahallelerde bir araya gelerek kültürel kimliklerini koruma, dayanışma sağlama ve ekonomik hayata katılma çabalarını sürdürmektedir. Bu süreçle ilişkili olarak Kriye (2014) çalışmasında Türkiye Türkleri ile Uygur Türklerinin Hoten-Konya illeri çevresindeki halk kültürlerinin karşılaştırılması yapılmaktadır. Yazar, her

iki grubun geleneksel yaşam biçimlerini, kültürel pratiklerini, dil kullanımını ve sosyal yapıları arasındaki benzerlikleri ve farkları incelemektedir. Çalışma, kültürel benzerliklerin yanı sıra her iki toplumun kendi kimliklerini nasıl koruduklarını ve geliştirdiklerini de araştırmaktadır.

Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygurların genel profili, göçün dinamikleri, yerel toplumla olan ilişkiler ve topluluk içindeki dayanışma pratikleri açısından dikkat çekici bir yapı sunmaktadır. Bu iki bölge, göçmenler için tarihsel olarak çekici olmuştur çünkü ekonomik fırsatların daha fazla olduğu, ulaşım olanaklarının genişlediği ve göçmenlere yönelik hizmetlerin daha erişilebilir hale geldiği yerler olarak bilinmektedir. Küçükçekmece ve Zeytinburnu, özellikle tekstil, imalat ve hizmet sektörlerinde iş bulma olanakları sunmakta ve bu durum, Uygur topluluğunun ekonomik faaliyetlerini şekillendirmektedir. Uygur kadınlar, genellikle bu sektörlerde düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışmakta, aile ekonomisine katkıda bulunmaya çalışmakta fakat bu ekonomik faaliyetler, uzun vadeli istikrar sağlamaktan çok geçim mücadelesi odaklı bir yapı arz etmektedir. Tüm bunlarla beraber kültürel açıdan bakıldığında, Uygur topluluğu, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'nda kendi geleneklerini sürdürmeye büyük önem vermektedir. Bu topluluklar, dini pratiklerini yerine getirebilecekleri camiler ve kültürel etkinlikler düzenledikleri sosyal merkezler aracılığıyla, kimliklerini ve dayanışma bağlarını korumaktadır. Özellikle Uygur kadınlar, kültürel ve dini değerlerin korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında aktif bir rol üstlenmektedir. Kadınlar, aile içindeki rolleri ve toplumsal dayanışmayı destekleyici faaliyetlerle bu süreçte önemli bir konumda yer almaktadır. Eğitim düzeyi, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur topluluğunun genel profilini anlamada önemli bir unsurdur. Uygur kadınların büyük bir bölümü, göç süreci nedeniyle eğitimlerini yarıda bırakmış ya da devam ettirememiştir. Bu durum, onların ekonomik hayata katılımını sınırlandırmakta ve toplumsal statülerini olumsuz yönde etkilemekte fakat çocuklarının eğitimine yönelik güçlü bir motivasyona sahip olan Uygur aileler, gelecek nesillerin daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmesi için eğitim fırsatlarını değerlendirme konusunda çaba göstermektedir. Bu çerçevede Amuti (2019) çalışmasında Türkiye'deki Uygur ailelerinin topluma uyum durumuna dair bir nitel araştırma yapılmaktadır. Yazar, Uygur göçmenlerinin Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları uyum zorluklarını ve bu

zorluklarla başa çıkma stratejilerini incelemektedir. Çalışma, Uygurların toplumsal entegrasyon süreçlerini ve kültürel uyumlarını ele almaktadır.

Türkiye'de yaşayan Uygur ailelerinin topluma uyum sağlayabilmek ve bu toplumda sosyal hayatlarını daha rahat yaşayabilmek için her bir bireyin öncelikle akıcı bir şekilde Türkçe konuşmayı öğrenmeleri gereklidir (Amuti, 2019:77). Dil, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur topluluğunun entegrasyonunda hem bir köprü hem de bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe bilmeyen ya da yetersiz düzeyde konuşan bireyler, iş bulma, sağlık hizmetlerine erişim ve sosyal ilişkiler kurma konularında zorluklar yaşamaktadır. Dil bariyeri, özellikle kadınların toplumsal hayata katılımını sınırlandıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın topluluk içinde Uygurca konuşulmaya devam edilmekte ve dil, kimliklerini koruma çabalarının önemli bir parçası olarak görülmektedir. Küçükçekmece ve Zeytinburnu, Uygur topluluğu için dayanışma ağlarının şekillendiği merkezler haline gelmiştir. Tabii ki o bölgede bulunan STK'lar bu dayanışmanın oluşmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bölgede yaşayan topluluk üyeleri, ekonomik ve sosyal zorluklarla başa çıkmak için birbirlerini desteklemekte ve ortak sorunlarına çözüm üretmek adına iş birliği yapmaktadır. Bu dayanışma ağı, göçmenlerin kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olmakta ve toplumsal hayata katılımlarını kolaylaştırmaktadır. Bu çerçevede sosyal uyum, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur topluluğunun karşılaştığı temel zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Topluluk, yerel halkla ilişkilerinde zaman zaman ayrımcılık ve önyargılara maruz kalmakta, bu durum sosyal bağların güçlenmesini engellemektedir. Özellikle kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel farklılıklar nedeniyle bu tür sorunları daha yoğun bir şekilde yaşamaktadır. Bununla birlikte topluluğun genel olarak yerel halkla uyum içinde yaşama çabası, kültürel alışverişi teşvik eden bir dinamik yaratmaktadır. Ekonomik mücadeleler, sosyal uyum sorunları ve dil bariyeri gibi zorluklara rağmen topluluk içindeki dayanışma ve kimlik bilinci, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçle ilişkili olarak Beydulla (2016) çalışmasında Taklamakan Çölü'nün güneyindeki kırsal bir Uygur topluluğunda düğün ritüelleri üzerinden cinsiyet rolleri incelenmektedir. Yazar, düğünlerdeki geleneksel uygulamalar aracılığıyla Uygur toplumunda kadın ve erkek rollerinin nasıl belirlendiğini ve bu ritüellerin toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiğini tartışmaktadır. Çalışma, bu ritüellerin kültürel kimlik oluşturma ve toplumsal cinsiyetin güç dinamikleri üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Bu iki bölgedeki Uygur

topluluğunun genel profili, göçmen toplulukların entegrasyon süreçlerinin karmaşıklığını ve bu süreçte karşılaşılan zorlukların çok boyutlu yapısını açıkça göstermektedir. Uygur topluluğunun deneyimleri, göç politikalarının daha kapsayıcı bir şekilde tasarlanmasına ve toplumsal uyum stratejilerinin güçlendirilmesine yönelik değerli bir zemin sunmaktadır. Bu konu çerçevesinde Çakır (2020) çalışmasında Yeni Uygur Türklerinin atasözlerinde kadın ve erkeğin toplumsal açıdan temsili araştırılmaktadır. Yazar, atasözleri aracılığıyla Uygur toplumundaki cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin toplumsal yerleri hakkında yapılan anlatıların nasıl şekillendiğini analiz etmektedir. Çalışma, geleneksel sözlü kültürün cinsiyetle ilgili değerleri nasıl taşıdığını ve yeniden ürettiğini incelemektedir.

Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur topluluğu, yalnızca bir göçmen grubu olarak değil, aynı zamanda kültürel değerlerini koruma ve yeni bir yaşam kurma çabası içerisinde olan bir topluluk olarak dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede Maihaimu (2017) çalışmasında İstanbul'a göç eden Uygur kadınlarının durumu Zeytinburnu ve Sefaköy örneklerinde ele alınmaktadır. Yazar, bu kadınların göç sonrası karşılaştıkları uyum zorluklarını, kültürel adaptasyon süreçlerini ve toplumsal entegrasyonlarını incelemektedir. Çalışma, Uygur kadınlarının Türkiye'deki yaşamlarına dair deneyimlerini ve bu deneyimlerin sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamda nasıl şekillendiğini araştırmaktadır. Topluluğun kendine özgü yapısı, hem bireysel hem de kolektif düzeyde önemli direnç mekanizmalarını barındırmakta fakat bu mekanizmaların etkili bir şekilde işleyebilmesi, ev sahibi toplumun sunduğu fırsatlar ve desteklerle doğrudan ilişkilidir. Bu iki bölgedeki Uygur topluluğunun karşılaştığı temel sorunlardan biri, yasal statüye ilişkin belirsizliklerdir. Göçmen statüsündeki bireylerin oturma ve çalışma izinleri gibi haklara erişimde yaşadığı zorluklar, topluluğun ekonomik ve sosyal uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır. Yasal statü eksikliği, Uygur topluluğunu hem ekonomik açıdan kırılgan bir konuma itmekte hem de toplumsal dışlanma riskini artırmaktadır. Bu durum, kadınların ve çocukların eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişimini de sınırlamaktadır. Yasal belirsizliklerin giderilmesi, topluluğun entegrasyonunu kolaylaştıracak ve sosyal refahını artıracaktır.

Toplumsal dayanışma ve sosyal ağların güçlendirilmesi, Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Uygur topluluğunun sosyoekonomik durumunu iyileştirmek için önemli bir strateji olarak görülmektedir. Uygur topluluğunun karşılaştığı ekonomik, sosyal ve yasal zorluklar, bu topluluğun sadece kendi ayakta kalma mücadelesini değil,

aynı zamanda ev sahibi toplumun göçmenlere yönelik tutumunu ve yaklaşımını da yansıtmaktadır. Bu bağlamda topluluğun deneyimlerinden elde edilen bulgular, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir göç yönetimi politikası geliştirmek için değerli bir kaynak sunmaktadır. Ayrıca Polat (2020) çalışmasında Türkiye'nin yeni göç yönetiminin uyum politikaları bağlamında değerlendirilmesi yapılmaktadır. Yazar, Türkiye'nin göçmen entegrasyonuna yönelik uyguladığı stratejileri, uyum politikalarının etkinliğini ve bu politikaların göçmen toplulukları üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışma, Türkiye'deki göç yönetiminin gelişen dinamiklerini ve göçmenlerin sosyal uyumunu sağlama çabalarını tartışmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, Uygur kadınların karşılaştıkları uyum sorunlarını sosyolojik bir perspektifle ele almak ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmak amacıyla nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu sayede, katılımcıların yaşadıkları toplumsal, kültürel ve bireysel dönüşüm süreçleri, onların anlatıları ve deneyimleri üzerinden anlaşılmaya çalışılacaktır. Katılımcılara yönelik yapılan görüşmelerle, bireysel deneyimler, değerler ve toplumsal entegrasyon süreçleri detaylı bir şekilde ortaya konacaktır. Bu süreç, katılımcıların özgün bakış açılarını yansıtarak daha zengin ve kapsamlı bir veri seti elde edilmesini sağlayacaktır.

Araştırmanın tipi, betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırma soruları, Uygur kadınların Türkiye'deki yeni yaşamlarına uyum sağlama süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları, ailevi ve sosyal bütünleşme durumlarını, hukuki ve ekonomik engelleri, dini özgürlük veya ibadet pratiklerindeki değişimleri ortaya koymak üzere hazırlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada veriler, katılımcıların kendi içsel deneyimlerini, göç öykülerini ve uyum stratejilerini ayrıntılı olarak paylaşabilecekleri görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Nitel veri toplama tekniklerinden yararlanmak, katılımcıların gündelik hayatta yaşadıkları sorunların derinliğini yakalama imkânı sunmuştur. Nitel araştırma yöntemi, yapılandırılmış bir anket yerine yarı yapılandırılmış görüşme formunu yeğleyerek araştırmacının esnek bir biçimde katılımcılarla etkileşim kurmasına, gerektiğinde ek sorular sorarak konuyu genişletmesine olanak tanımıştır.

Nitel araştırma, sosyal bilimlerde insan davranışlarını ve toplumsal süreçleri derinlemesine anlamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntem, bireylerin yaşantılarına, duygularına, algılarına ve toplumsal ilişkilerine dair zengin, ayrıntılı ve anlamlı veriler elde etmeyi hedefler (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nitel araştırmalar, nicel verilerle ulaşılabilecek sonuçlardan farklı olarak, bireylerin deneyimlerini, düşünce süreçlerini ve toplumsal olaylarla olan ilişkilerini daha esnek ve esinleyici bir biçimde ortaya koyar.

Nitel araştırmalar, genellikle katılımcıların doğal ortamlarında veri toplama yöntemlerine dayalıdır. Bu tür araştırmalarda, gözlem, derinlemesine görüşmeler,

odak grup tartışmaları ve yazılı doküman analizleri gibi çeşitli veri toplama teknikleri kullanılır (Patton, 2015). Bu yöntemlerin her biri, araştırmacıların katılımcıların yaşadığı gerçekliği daha iyi anlamalarına olanak sağlar. Özellikle göçmen gruplar üzerinde yapılan nitel araştırmalar, göçmenlerin kendi perspektiflerinden toplumsal uyum süreçlerini, kültürel adaptasyonu ve karşılaştıkları zorlukları detaylı bir şekilde incelemeye yardımcı olur (Kiriş & Yıldırım, 2020). Bu bağlamda Uygur kadınlar üzerinde yapılan bu çalışmada Nitel araştırma yöntemi son derece uygun ve verimli olmuştur.

Nitel araştırmanın en belirgin özelliği, katılımcıların sesinin, düşüncelerinin ve kişisel deneyimlerinin ön planda olmasıdır. Katılımcıların kendilerini ifade etmelerine olanak tanıyan bu yaklaşım, katılımcıların gözlemlerinden yola çıkarak derinlemesine anlayışlar üretir (Silverman, 2016). Bu bağlamda, göçmen kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerini anlamak için nitel bir araştırma, kadınların karşılaştıkları zorlukları, kültürel farkları nasıl algıladıklarını ve toplumsal normlarla nasıl etkileşimde bulunduklarını anlamada güçlü bir araçtır.

Nitel araştırma, genellikle esnek bir yapıya sahip olup, araştırmanın seyrine göre yeni soruların ortaya çıkmasını ve bu sorulara odaklanılmasını sağlar. Bu da araştırmanın dinamizmini artırır ve derinlemesine anlamaların önünü açar (Denzin & Lincoln, 2011). Dolayısıyla, bu çalışma da göçmen kadınların yaşadıkları sosyal gerçekliği göç olgusu ekseninde, uyum ve aidiyet kapsamında incelemeyi amaçlamaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma, İstanbul'un Küçükçekmece ve Zeytinburnu ilçelerinde yaşayan Uygur kadınların göç sonrası yaşadıkları uyum süreçlerini çok yönlü olarak ele almayı amaçlamaktadır. Uygur kadınlarının sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik alanlardaki deneyimlerinin yanı sıra, aidiyet ve kimlik inşası gibi karmaşık süreçleri de dikkate alınmıştır. Bu yönüyle araştırma hem bireysel deneyimlere hem de bu deneyimlerin yerel ve toplumsal bağlamdaki yansımalarına odaklanmaktadır. Bununla birlikte, saha çalışması sırasında dil bariyerleri, veri toplama sürecinde önemli bir güçlük olarak ortaya çıkmıştır. Bazı katılımcıların Türkçeye sınırlı düzeyde hâkimiyet göstermesi, görüşmelerin daha kısa sürmesine ve derinlemesine anlatıların sınırlı biçimde elde edilmesine neden olmuştur. Bu durum, özellikle kişisel hikâyelerin

detaylı olarak aktarılması ve bazı duygusal ya da kültürel kodların anlaşılmasında kısıtlayıcı bir etken olmuştur.

Araştırma süreci esnek ve açık uçlu biçimde tasarlanmış; veri toplama ve analiz aşamaları, saha koşullarında gelişen ihtiyaçlara göre biçimlenmiştir. Görüşmeler, yarı yapılandırılmış sorular eşliğinde yürütülmüş; elde edilen veriler, kesişimsellik yaklaşımı doğrultusunda yorumlayıcı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Araştırmanın odağında yer alan Uygur kadınlarının göçmenlik, toplumsal cinsiyet, etnik kimlik ve yalnızlık gibi kesişen eşitsizlik eksenlerindeki deneyimleri, biçimsel bir desen çerçevesinden çok, bağlamsal duyarlılıkla anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle, klasik nitel araştırma desenlerinden herhangi biri (anlatı analizi, fenomenoloji, durum çalışması, temellendirilmiş kuram, etnografi gibi) doğrudan kullanılmamıştır. Çalışma, yapılandırılmamış ve ön kabullere dayanmayan bir biçimde, araştırma sürecinde ortaya çıkan dinamiklere duyarlı olarak yürütülmüştür. Bu yönüyle araştırma, keşifsel bir nitelik taşımaktadır. Keşifsel araştırmanın amacı, önceden tanımlanmış bir kuramsal çerçeveye ya da yapısal desenlere bağlı kalmaksızın, katılımcıların özgül deneyimlerine ve anlatılarına doğrudan ulaşarak anlam üretmektir.

3.2. Çalışmanın Örneklemi

Araştırma, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş bir grup katılımcıya dayanmaktadır. Amaçlı örnekleme, araştırma sorularına en uygun ve derinlemesine bilgi verebilecek katılımcıların seçilmesini sağlar (Creswell, 2013). Bu araştırmada, İstanbul'un Küçükçekmece ve Zeytinburnu ilçelerinde yalnız yaşayan Uygur kadınlar arasından, göç sonrası uyum süreçlerine dair farklı deneyimlere sahip katılımcılar seçilmiştir. Araştırmaya dâhil olan katılımcılara ise Uygur İnsani Yardım Derneği aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu dernek, Uygur toplumunun Türkiye'deki önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olarak katılımcıların belirlenmesinde ve iletişim kurulmasında kolaylık sağlamıştır.

Bu iki semt, Uygur nüfusunun belirgin şekilde bir aradalık gösterdiği mekanlar olarak dikkat çekmektedir. Örneklem seçiminde farklı yaş gruplarından ve aile yapılarından katılımcıların bulunmasına, evlilik ve çocuk sayısı gibi değişkenlerin çeşitlilik göstermesine, ayrıca hukuki statü veya vatandaşlık durumlarının da farklı olmasına özen gösterilmiştir. Bu çeşitlilik, Uygur kadınların yaşadığı sorunların farklı boyutlarına ışık tutmayı kolaylaştırmıştır.

3.2. Veri Toplama Tekniği ve Süreci

Uygur Kadınlarının uyum süreci ile ilgili deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla onların Türkiye'ye gelişi, hukuki ve ekonomik durumları, barınma ve iş bulma zorlukları, aile bütünlüğünün ne ölçüde korunabildiği, dini özgürlüklerini nasıl deneyimledikleri ve genel uyum stratejileri gibi temel temaları içeren açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacıya katılımcının deneyimlerini yönlendiren bir çerçeve sunarken, katılımcıların da kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak tanır (Kvale & Brinkmann, 2009). Bu sayede, katılımcıların göç sonrası yaşadıkları zorluklar ve uyum süreçleri hakkında daha detaylı ve özgün bilgiler elde edilmiştir.

2022 yılında 11 Uygur kadınla görüşmeler yapılarak bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında asıl saha araştırması yürütülerek sekiz (8) kişiyle tekrar görüşme yapılmıştır. Böylelikle toplamda 19 görüşme yapılmış olup, araştırma kapsamında sekiz kişinin katılımcı görüşleri analize tabi tutulmuştur. Söz konusu süre zarfında araştırmacı ayda bir defa dernekte ortalama üç saat kalarak kişileri gözlemlemiştir.

Soru formu, özellikle Uygur kadınların gönüllü ve samimi bir şekilde konuşabilmelerini sağlayacak biçimde esnek hazırlanmıştır. Araştırmacı, görüşme sırasında belirlenen çerçevenin dışına çıkabilme serbestisine sahip olmuş ve katılımcının değindiği önemli noktalarda derinlemesine soru sormaya özen göstermiştir. Böylece standart bir anket formunun aksine, anlatıların özgürce akışına izin verilmiştir. Görüşmeler, katılımcının rızası alındığı ölçüde ses kaydına alınmış ve ses kaydına izin verilmediği hallerde araştırmacı notlar tutarak verileri belgelemeye çalışmıştır.

Veri toplama süreci, araştırmacının saha çalışmasıyla başlamıştır. İstanbul'un Küçükçekmece ve Zeytinburnu ilçelerinde ön temaslar kurularak Uygur topluluğuna mensup kişilerle ilişki geliştirilmiştir. İlk etapta çeşitli vakıflar veya derneklerin yardımı, ayrıca mahalle içindeki sosyal ağların desteğiyle katılımcılara ulaşılmış, araştırmanın amacı ve kapsamı anlatılmıştır. Görüşme yapmaya gönüllü olanlara, araştırmanın gönüllülük esasına dayandığı ve kişisel bilgilerin anonim tutulacağı açıklanmıştır. Her bir katılımcıyla görüşmeler, ev ortamında, dernek binalarında veya uygun görülen sessiz mekânlarda, katılımcının tercihine göre gerçekleştirilmiştir.

Görüşme süresi, katılımcının anlatma isteğine bağlı olarak değişmiş, ortalama yarım saat ila bir saat arasında sürmüş ama bazı katılımcılar yaşadıkları deneyimleri ayrıntılı aktarmak istediklerinden görüşme süresi daha uzun olabilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin deşifreleri toplamda 87 sayfa olup en kısa görüşme iki sayfa en görüşme altı sayfa olarak kaydedilmiştir. Araştırmacı, her görüşmeden önce katılımcıya araştırmanın gizlilik ve etik ilkelerini yeniden hatırlatmış, soru çerçevesini anlaşılır kılmaya çalışmıştır.

3.4. Veri Analizi

Verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz, görüşmelerden elde edilen verilerdeki ana temaların ve örüntülerin belirlenmesini sağlar (Braun & Clarke, 2006). Görüşmeler, sesli kayıtlar ile toplanmış ve metne dökülmüştür. Ardından, transkripler üzerinden yapılan analizde, katılımcıların göç ve uyum süreçleri ile ilgili çeşitli temalar ortaya çıkartılmıştır.

Tematik analizde, görüşmelerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla eşzamanlı doğrulama yöntemi kullanılmıştır. Bu sayede verilerin doğruluğu ve katılımcıların ifadelerinin doğru şekilde yansıtılması sağlanmıştır. Araştırma sürecinde tüm görüşme deşifreleri okunduktan sonra, veriler temalara ayrılarak yorumlanmıştır. Bu temalar altında veriler tablolaştırılarak analiz edilmiştir. Her bir tema altında katılımcılardan doğrudan alıntılarla veya somut örneklerle destek sağlanmıştır. Anlam bütünlüğünü korumak ve veriyi manipüle etmemek amacıyla katılımcıların ifadeleri olabildiğince özgün haliyle aktarılmış, yalnızca Türkçe dilbilgisi yönünden düzenlemeler veya kimlik bilgilerini gizleyecek ayıklamalar yapılmıştır.

3.5. Güvenirlik ve Geçerlilik

Araştırmanın güvenirliğini artırmak için katılımcı doğrulaması ve üçüncü gözlemler gibi yöntemler kullanılmıştır. Katılımcılar, görüşmelerin ardından araştırmacıya sağlanan bulguların doğruluğunu onaylamak için bilgilendirilmiş ve geri bildirimde bulunmuşlardır (Lincoln & Guba, 1985). Ayrıca, görüşmeler sırasında katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve anonimlikleri korunmuştur.

3.6. Etik ve İlkeler

Araştırma sürecinde tüm etik kurallar titizlikle uygulanmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı ve içeriği hakkında kapsamlı bilgi verilmiş, onlardan yazılı onam alınmıştır. Ayrıca, katılımcıların gizliliği sağlanmış ve yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacağı belirtilmiştir. Katılımcılar, gönüllü olarak araştırmaya katılmışlardır.

3.7.Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler

Araştırma boyunca birtakım güçlüklerle karşılaştırmıştır. Bu güçlüklerin en başında dil bariyeri gelmektedir. Dil bariyeri, katılımcılarla yapılan görüşmelerin derinleşememesine neden olmuştur. Bazı katılımcıların Türkçeyi sınırlı düzeyde kullanabiliyor olmaları, görüşmelerin süresini kısaltmış, detaylı anlatıların ve derinlemesine hikâyelerin elde edilmesini zorlaştırmıştır. Bu durum, katılımcıların yaşantılarını tam anlamıyla ifade etmeleri önünde dilsel bir engel oluşturmuş; araştırmacı, bu güçlüğü aşmak adına daha sade bir dil kullanmaya ve gerekirse soruları tekrar biçimlendirmeye ihtiyaç duymuştur.

Kadınların ailevi bağlarının parçalanmış olması –örneğin çocuklarının Çin'de kalması ya da eşlerinin vefat etmiş veya toplama kamplarında olması gibi durumlar– uyum süreci üzerinde derin etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle, bireysel deneyimlerin çeşitliliği bulguların homojenleştirilmesini zorlaştırmıştır. Aile bağları ve eşlerinin durumu gibi faktörler, kimlik inşası ve aidiyet hissi üzerinde farklı seviyelerde etkiler yaratmakta olup, bu durumları dikkate alarak yapılan sınırlı sayıdaki görüşme ile net bir genelleme yapılması zorlaşmıştır.

Öte yandan, birçok katılımcının aile bireylerinden –eş, çocuk veya ebeveyn– 2016 yılından bu yana haber alamıyor olması, ciddi bir psikolojik travma yaratmıştır. Bu kopukluk, görüşmeler sırasında sık sık duygusal yoğunluklara, hatta ağlama krizlerine neden olmuştur. Kadınların içinde bulunduğu ekonomik zorluklar, profesyonel psikolojik destek almalarını engellediği için, yaşadıkları bu travmalarla baş etme süreçleri daha da zorlaşmıştır. Bu duygusal kırılganlık, dil bariyeriyle birleştiğinde, görüşmelerin hem içeriksel derinliğini hem de sürdürülebilirliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Dolayısıyla, bu psikososyal durum, araştırma sürecinde karşılaşılan en belirgin ve zorlayıcı durumlardan biri olarak öne çıkmıştır.

Tüm bunlara ek olarak, görüşmeler sırasında katılımcıların araştırmacıya yoğun bir ilgi ve güven göstermeleri, aynı zamanda yaşadıkları sorunların görünür olması adına beklentiler içinde olmaları, araştırmacı üzerinde ayrı bir duygusal baskı oluşturmuştur. Araştırmaya katılan kadınların çoğu, yaşadıkları sıkıntılarla yeterince ilgilenilmediğini düşündüklerinden dolayı, araştırmacıya yalnızca bir bilgi aktarıcısı değil, aynı zamanda bir destek kaynağı gibi yaklaşmışlardır. Bu durum, araştırmacının zaman zaman yardım edememe duygusuyla baş başa kalmasına neden olmuş; akademik sorumluluk ile insani duyarlılık arasındaki dengeyi kurmayı zorlaştırmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Görüşmeler yaşları 21 ile 59 arasında değişen sekiz kadınla yapılmıştır. Kadınlardan biri hariç hepsinin yalnız yaşayan kadınlar olduğu görülmüştür. Bu kadınların bir kısmının eşi şehit edilmişken diğer bir kısmının eşi de Çin'de toplama kaplarında tutulmakta olup aktüel durumlarından haber alınamamaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	**Sayı**
30–39	1
40–49	0
50–59	2
Bilinmiyor	5
Toplam	8

Tablo 1'de katılımcıların yaş dağılımı verilmiştir. Görüşmelerde yalnızca K1 (52 yaş), K3 (54 yaş) ve K7 (37 yaş) kendi yaşını açıkça belirtmiş, geri kalan K2, K4, K5, K6 ve K9 için ise net bir rakam ifade edilmemiştir. Örneğin K1, konuşmasında 52 yaşında olduğunu söylerken, K3 de 54 yaşında olduğunu söylemiş ve bu iki katılımcı yaşını açıkça paylaşarak "50–59" aralığına dahil edilmiştir. Diğer yandan K7, 37 yaşında olduğunu dile getirerek "30–39" aralığına girmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda tabloya bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğu için yaş kategorisinin "Bilinmiyor" olarak kaldığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Medeni Durum / Eşin Konumu

Medeni Durum ve Eş Durumu	**Sayı**
Evli (Eşi hapiste / orada tutuklu)	7

Evli (Eşi Türkiye'de, ancak yatalak)	1
Bekar / Dul / Boşanmış	0
Toplam	8

Tablo 2, katılımcıların medeni durumlarını ve eşlerinin konumunu göstermektedir. K1 eşinin hapiste kaldığını ve hiçbir yasal statüye sahip olmadığını ifade ederken K2, K4, K5, K6, K7 ve K9 da eşlerinin Çin'de tutuklu olduğunu veya orada bırakıldığını vurgulamıştır. Sadece K3, eşinin Türkiye'de bulunduğunu ama ağır hastalık sebebiyle yatalak olduğunu dile getirmiştir. Böylece "Evli (Eşi hapiste / orada tutuklu)" kategorisine toplam yedi katılımcı girerken, "Evli (Eşi Türkiye'de, ancak yatalak)" kategorisine yalnızca K3 girmektedir. Görüşmelerde bekar, dul veya boşanmış olmaya dair herhangi bir ifade yer almadığı için o kategori boş kalmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı	**Sayı**
3 çocuk	2
4 çocuk	2
6 çocuk	3
7 çocuk	1
Toplam	8

Tablo 3, katılımcıların toplam çocuk sayılarını özetlemektedir. Metinde K5 ve K1, üçer çocuğu olduğunu anlatırken K7 ile K9 ise dörder çocuğa sahip olduğunu belirtmiştir. Öte yandan K4, K3 ve K6 altışar çocuklarının bulunduğunu; K2 ise yedi çocuğu olduğunu ifade etmiştir. Örneğin K2, konuşmasında yedinci çocuğuna hamileyken baskı gördüğünü ve bu nedenle Türkiye'ye kaçmak zorunda kaldığını söylemiştir. Bu anlatımlar doğrultusunda en sık rastlanan durumun altı çocuklu aile yapısı olduğu görülmekte hemen sonrasında ise üç ve dört çocuklu katılımcıların yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Çocukların Eğitim Durumu

Çocukların Eğitim Biçimi	Katılımcılar	Sayı
Devlet Okulu	K1, K2, K3, K7	4
Açık Lise / İmam Hatip / Medrese (birlikte veya ağırlık)	K4, K6	2
Sadece Kur'an Kursu	K5, K9	2
Toplam (8 aile)	–	8

Tablo 4, katılımcıların çocuklarının hangi tür eğitim aldığına ilişkin bilgileri içermektedir. Örneğin K1, 8 yaşındaki kızının ikinci sınıfa devam ettiğini söyleyerek "Benim kızım 2. sınıfa geçti, her gün okula kendim götürüyorum, okuldan alıyorum dersini yaparken hep yanında duruyorum" ifadesiyle doğrudan devlet okulunda eğitim gördüğünü belirtmiştir. K2, Türkiye'ye getirmeyi başardığı dört çocuğunun burada devlet okuluna devam ettiğini eklemiş, "Çocuklarımın eğitimine çok önem veriyorum, burada okuyorlar ben onlar okusun diye her şeyi yapıyorum çalışıyorum" şeklinde konuşmuştur. K3 de iki çocuğunun resmi okula gittiğini ifade ederek hem dil hem de uyum konusunda zorluk çekilse de bunun zamanla azalacağını düşündüğünü aktarmıştır. K7, "Burada iki çocuğum var, doğrudan devlet okuluna kaydettirdim" diyerek benzer bi deneyim yaşadığını anlatmıştır. K4 ise çocuklarının yaşça büyük olduğunu ve bu nedenle açık liseden devam ettiklerini, ayrıca imam hatip veya Arapça gibi dini eğitimlerden geri kalmamaları için ek medrese desteği aldıklarını söylemiştir. K6, kızlarının hafızlıklarını bitirdikten sonra imam hatip veya açık lise şeklinde karma bir sisteme geçtiğini belirtmiş ve "Önce hafızlık yaptılar, şimdi Arapça ve lise derslerini birlikte götürüyorlar" diyerek bu süreci açıklamıştır. Buna karşılık K5 ve K9, devlet okuluna gidemeyen çocuklarını sadece Kur'an kursuna veya evdeki temel eğitime yöneltmek durumunda kaldıklarını, imkân buldukça da Kur'an ve ilmihal dersleriyle meşgul olduklarını vurgulamıştır. Böylelikle tabloda "Devlet Okulu" kategorisinde K1, K2, K3 ve K7 yer alırken; K4 ve K6 "Açık Lise / İmam Hatip / Medrese" yapısına uygun bir karma sistemden söz etmektedir; K5 ve K9 ise "Sadece Kur'an Kursu" ibaresiyle tanımlanmıştır.

Tüm bunlarla beraber bulgular, çocukların yarısının devlet okullarına gidebildiğini, kalanlarınsa Kur'an kursu veya açık lise / imam hatip gibi alternatif yollardan yararlanmaya çalıştığını göstermektedir. Bu bulgu, göçmen toplulukların uyum sürecinde "dil bariyeri ve bürokratik engellerin" (Sözer, 2019; Saygın ve Hasta, 2018) eğitim alanındaki en büyük sorunlardan biri olduğunu ortaya koyan literatürle uyumludur. Diğer yandan, Uygur kadınların özellikle dini eğitim ve hafızlık konusuna vurgu yapmaları (Maihaimu, 2017; Kılıç, 2021), yaşadıkları dini baskıdan kurtulma motivasyonlarının göç sonrasında da nasıl bir "koruyucu kimlik unsuru" olarak sürdüğünü göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılı

Geliş Yılı	**Katılımcılar (K No)**	**Sayı**
2016	K1, K2, K4, K6, K7, K9	6
2018 / 2019	K5	1
2021	K3	1
Toplam	–	8

Tablo 5'te katılımcıların Türkiye'ye hangi yıl geldikleri yer almaktadır. Görüşme metinlerinde çoğunlukla 2016 yılı öne çıkmıştır; nitekim K1, K2, K4, K6, K7 ve K9, "2016'da geldim" şeklinde açıklamalar yapmıştır. Örneğin K1, "2016 ikinci ayda geldim, 8 sene oldu" şeklinde tarih vererek bu dönemde Çin'deki baskıların arttığını vurgulamıştır. K2 ise yedinci çocuğuna hamileyken aynı yıl içerisinde kaçış yolları aradığını anlatmıştır. K5'in ifadesinde "4-5 sene oldu" gibi bir süre yer alırken, bu sürenin yaklaşık 2018 ya da 2019'a denk geldiği anlaşılmaktadır. K3 ise "2 sene 8 ay oldu" ifadesinden yola çıkarak ortalama 2021'de geldiğini belirtmektedir. Bu bilgilerden hareketle tabloda 2016 yılı %75'lik bir oranla en yüksek paya sahip görünmekte, 2018/2019 ve 2021 ise düşük oranda birer katılımcı ile temsil edilmektedir.

Tablo 6. Çalışma / Gelir Kaynağı Durumu

Çalışma Durumu	Katılımcılar	Sayı
Tam zamanlı çalışan (atölye/anaokulu)	K6, K7	2
Kısmi/geçici çalışan (temizlik, dikiş)	K1, K5, K9	3
Çalışmıyor / işsiz	K2, K3, K4	3
Toplam	–	8

Tablo 6, katılımcıların çalışma ve gelir elde etme biçimlerini özetlemektedir. K1 örneğinde olduğu gibi ("Zaman zaman hasta bakıyorum, evde dikiş, çanta, yastık dikerek geçiniyorum" ifadesiyle) yarı zamanlı veya geçici işlere ağırlık veren kadınlar mevcuttur. K5, temizlik işlerine veya atölye işlerine giderek kazanç sağlamaya çalıştığını belirtirken K9 paketleme yaparak evden çalıştığını söylemiş, böylece kısmi/geçici çalışma kategorisine girmiştir. Buna karşılık K6, "Atölyede terzilik yapıyorum, düzenli işim var" diyerek tam zamanlı istihdamı örnekleyen bir anlatım sunmuştur. Aynı şekilde K7, anaokulunda çalıştığını ve sigortalı bir şekilde gelir elde ettiğini dile getirmiştir. Öte yandan K2, daha önce kısa bir süre anaokulunda çalıştığını ancak sağlık sorunları nedeniyle şu anda çalışmadığını anlatmıştır. K3, eşine bakmak zorunda kaldığı ve eşi yatalak olduğu için iş hayatının dışında kalmış, K4 ise bel ve boyun fıtığı nedeniyle ara vererek çalışamadığını söylemiştir. Soruya "Biraz önce çıkan arkadaşımla beraber okulda çalıştık fakat bel ve boyun fıtıklarım ilerlediği için olduğu için MR çektim, tedavi görmem gerekiyordu. Tedavi sürecim iyi geçti şimdi tekrar çalışmaya başlayacağım" şeklinde cevap vermiştir. Bu anlatımlar doğrultusunda tabloda katılımcıların "tam zamanlı çalışan", "kısmi/geçici çalışan" ya da "çalışmayan" biçiminde üç ana başlıkta toplandığı görülmektedir.

Tablo 7. Barınma / Kira Durumu

Kira Miktarı (TL)	Katılımcılar	Sayı
0 (akraba/kira ödemiyor)	K3	1
5.000 – 8.000	K2 (8k), K4 (7k), K5 (8k)	3
9.000 – 10.000	K1 (9k), K9 (10k)	2

Belirtilmedi	K6 (1+1 evi var ama rakam yok), K7 (net kira bilgisi yok)	2
Toplam	–	8

Tablo 7, her katılımcının barınma koşullarına ve ne kadar kira ödediğine yönelik bilgiler içermektedir. K3, akrabasının evinde kaldığını ve bu nedenle kira vermediğini açıkça ifade etmiştir. Bu durum "0" (yani kira ödemiyor) şeklinde tabloya yansımıştır. Buna karşın K2, K4, K5, K1 ve K9, yüksek kira bedelleriyle mücadele ettiklerini dile getirmişlerdir. Örneğin K2, 8 bin lira ödediğini söyleyerek sürekli ev sahibiyle sorun yaşadığını belirtmiş. "Şu anlık 8000 tl ödüyorum 2 ay sonra 20 diyorlar ne kadar kira katıyor bilmiyorum vallahi çok zorlanıyoruz" şeklinde durumunu ifade etmiştir. K4 de 7 bin liralık kirasının her yıl arttığını, bu sebeple taşınmayı düşündüğünü ancak neden taşıyamadığını şu şekilde ifade etmiştir: "9000 yükseltti. Geçen sene 4000'di.Bu sene 9000 yükseltti. Yoksa başka bir yere taşın dedi. Taşınmak istediğim 15 bin 14 bin diyor. Taşınamadım." K1, 9 bin lira ödediğini ama bazı aylarda yetiştiremediğini ifade ederken K9 ise 10 bin liralık kirayla geçinmenin çok zor olduğunu anlatmıştır. K6 için 1+1 evde yaşadığı belirtildiği halde tam tutar zikredilmemiş, K7 de "Kiralar çok pahalı ama net rakam vermek istemiyorum" diyerek kira bilgisini paylaşmamıştır. Böylece tabloda bu iki katılımcı "Belirtilmedi" kategorisinde yer almış, diğerleri ise somut bir rakam üzerinden farklı aralıklara dağılmışlardır.

4.2. Uygur Kadınlarının Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Uygur kadınların karşılaştıkları en önemli sorunlardan birisi dil bariyeridir. Görüşmeler sırasında özellikle dil bariyerinin, bu kadınların toplumsal hayata katılımında engellerden biri olduğu vurgulanmıştır. Türkçe'yi öğrenmekte zorlanan kadınlar gerek sosyal ilişkiler kurmada gerekse iş bulmada daha ciddi problemlerle karşılaşmaktadır. Ayrıca kültürel normlar ve toplumsal cinsiyet rolleri de bu kadınların uyum sürecini şekillendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ancak 2022 ile 2024 yılları arasında yapılan görüşmelerde katılımcıların dil konusunda ilerleme kaydettikleri açık bir şekilde görülmüştür. Bu noktada en önemli sorulardan bir diğeri olan barınma sorunu açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ekonomik şartların en önemli sonucu olarak göçmen bireyleri ev bulmakta veyahut kiralarını ödemekte ciddi

sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür. Tüm bunlarla beraber sağlık hizmetlerine erişim, bir diğer önemli sorun alanını oluşturmaktadır. Uygur kadınlar, sağlık hizmetlerine erişimde dil problemi, maddi yetersizlikler ve yasal statü gibi engellerle karşılaşmaktadır. Özellikle hamilelik ve doğum süreci gibi özel sağlık ihtiyaçlarında yaşanan aksaklıklar, bu kadınların sağlık durumunu ve genel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo 8. Karşılaşılan Başlıca Uyum Sorunları

Uyum Sorunu / Güçlük	**Sayı**
Kira / Barınma (yüksek kira vb.)	6
Maddi Geçim / İş Bulma Zorluğu	4
Resmi Statü / Oturum / Kimlik Sorunu	3
Aileden Ayrı Kalma / Hasret	8

Tablo 8, katılımcıların karşılaştıkları temel uyum sorunlarını ve bu zorlukların ne kadar yaygın olduğunu sayısal olarak ortaya koymaktadır. Görüşmelerin büyük bölümünde kira veya barınma sorunu ön plana çıkmıştır. Örneğin K1, bir süredir aynı evde oturduğunu, kirasının 9 bin lira olduğunu ve "Bu ayı nasıl ödeyeceğimi bilmiyorum" diye endişelendiğini belirtmiştir. K2, sekiz bin liralık kira ödemekten yakınıp her yıl fiyatın yükseldiğini söylerken, K4, K5, K7 ve K9 da benzer şekilde çok yüksek kiralarla mücadele ettiklerinden yakınmıştır. Maddi geçim konusunda özellikle K1 ve K5, sürekli iş arama, temizlik veya hasta bakıcılığı yapma gibi faaliyetlerden bahsederek "Ancak geçiniyoruz" ifadeleri kullanmıştır. K2 de çalışma imkanı olmadığını, sağlığının elvermediğini ve bu yüzden geçim sıkıntısının arttığını aktarmıştır. Resmi statü veya kimlik sorunu, K1'in "Bize ret verdiler, kaçak duruyoruz" şeklinde dile getirdiği, K5 ile K9'un da çocuklarını okula kaydettirememe veya sosyal haklardan yararlanamama gibi somut sıkıntılarla tecrübe ettiği bir başka önemli konudur. Aile hasreti ise bütün katılımcıların altını çizdiği evrensel bir acı olarak öne çıkar: K3, Çin'de kalan dört çocuğundan haber alamadığını, K6 ise orada bıraktığı kızının vefat ettiğini geç öğrendiğini söylemiş; K1, 20 yaşına gelen kızına hiç kavuşamamanın acısını yaşadığını aktarmıştır. Görüldüğü üzere tablo, her bir güçlüğün ne kadar sık yaşandığını göstererek barınma, maddi durum, resmi statü

eksikliği ve aileden ayrı kalma gibi konuların tümüyle katılımcıların hayatını derinden etkilediğini sayısal verilerle desteklemektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, kadınların iş hayatına katılımına ve barınma koşullarına ilişkindir. Görüşme yapılan Uygur kadınların büyük bir kısmı, Türkiye'de vasıfsız işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Çoğu zaman düşük ücretler ve kötü çalışma koşulları ile karşılaşan bu kadınlar, iş güvencesi ve sosyal haklar konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca dil bariyeri ve yasal statü sorunları, bu kadınların daha iyi iş imkanlarına erişimini sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda ekonomik zorluklar, sadece bireylerin değil, aynı zamanda ailelerin de genel yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Katılımcıların bir kısmı (K6, K7) düzenli iş bulmuşken, çoğunlukla "kısmi" veya "geçici" çalışma (K1, K5, K9) veya hiç çalışmama (K2, K3, K4) durumları göze çarpmaktadır. Bu tablo, göç literatüründe kadınların kayıt dışı sektörlerde yarı zamanlı çalışma eğiliminin yüksek olduğunu (Korkmaz, 2020; Üstündağ, 2019) doğrular niteliktedir. Ayrıca yüksek kira bedelleriyle baş edememe, ev sahiplerinin göçmenlere ev vermekte isteksiz davranması (Coşkun ve Yılmaz, 2018) ve kadınların nitelikli iş imkanlarına erişimde zorlanması gibi sorunlar, bu çalışmada da belirgin biçimde öne çıkmıştır.

4.3. Yasal Statü Durumları ve Belirsizlikler

Katılımcıların yasal statüleriyle ilgili yaşadıkları deneyimlerin uyum sürecine etkisine bakılacaktır. Türkiye'de yaşayan Uygur kadınların en önemli sorunlarından birisi elbette yasal statülerinden kaynaklanan hukuki ve idari problemleridir. Vatandaşlık ya da oturum almak gibi haklardan Çin'in yasal süreci zorlaştırması nedeniyle faydalanamadıkları görülmüştür. Elbette yasal statülerinin olmaması ekonomik anlamda da sorunlara yol açmakta, iş piyasasında hak ettikleri fırsatlara sahip olamamalarına neden olmaktadır. Yine bu domino etkisinin barınma kadar birçok alanda gündelik hayatlarını zorlaştıran sebepler olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Oturum / Vatandaşlık Durumu

Oturum / Vatandaşlık Durumu	Sayı
Hiçbir ikameti olmayan (“kaçak” / reddedilmiş)	1
Yasal ikametli (ikamet tezkeresi / koruma vb.)	5
T.C. Vatandaşı (ve/ya Çifte Vatandaş)	2
Toplam	8

Tablo 9’da katılımcıların oturum veya vatandaşlık durumlarına yer verilmiştir. Görüşme metinlerinde K1, birçok kez “vatandaşlık ve ikamet başvurusunun reddedildiğini, hiçbir yasal statüde olmadığını” ifade etmiş ve bu nedenle sürekli ev sorunları ile karşılaştığını, hatta kaçak konumda kalmamak için sık sık çaba sarf ettiğini belirtmiştir. K2 ise çifte vatandaş olduğunu hem Türkiye’nin hem de Çin’in pasaportlarına sahip bulunduğunu dile getirmiştir. K3, burada vatandaşlık kazandığını ve çocuklarıyla birlikte yasal haklardan yararlanabildiğini anlatmıştır. Buna karşın K4, K5, K6, K7 ve K9’un her biri ikamet izniyle Türkiye’de bulunduklarını belirtmiş ancak henüz T.C. vatandaşlığına geçemediklerini ya da vatandaşlık taleplerinin sonuçlanmadığını söylemişlerdir. Bu durum onların “yasal ikametli” kategorisinde yer almalarına yol açmaktadır. Böylelikle tabloda kaçak konumda kalan (veya ikameti reddedilen) yalnızca bir kişi (K1), yasal ikameti olan fakat vatandaşlığı bulunmayan beş kişi (K4, K5, K6, K7, K9), vatandaşlık ya da çifte vatandaşlık sahibi iki kişi (K2, K3) olduğu görülmektedir.

Bulgularda yer alan oturum veya vatandaşlık durumları da Türkiye’deki Uygur kadınların sıkça karşılaştığı hukuki ikilemleri somutlaştırmaktadır. Kimi katılımcıların çifte vatandaşlık (K2) ya da yeni vatandaşlık (K3) sayesinde daha rahat yaşadıkları görülürken “hiçbir ikameti olmayan” (K1) ya da sürekli ret yanıtı alan (K9) örnekler, göçmen kadınların yasal statüye erişimde ne denli zorlandıklarını göstermektedir. Bu bulgu, Karluk (2020) ve Polat (2020) gibi çalışmaların da ortaya koyduğu üzere, Türkiye’nin göç politikalarının son yıllarda geliştirilmekle birlikte özellikle hassas gruplar açısından farklı sonuçlar doğurduğunun bir yansımasıdır. Nitekim resmi statü sorunları, katılımcıların ifade ettiği “kirada zorlanma” veya “çocuklarını okula kaydettirememe” gibi pratik günlük sorunlara da kaynaklık etmektedir.

Çalışmanın bulguları, hem literatürde daha önce tespit edilmiş (Kılıç, 2021; Maihaimu, 2017) hem de alana özgü yeni boyutları içermektedir. Özellikle "vatandaşlık başvurularının reddi" (K1, K9 gibi örnekler) ya da "gecikmesi" (K4 olgusu) meselesi, bu göçmen kitlenin uyumuna dair en kritik sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Polat, 2020). Nitekim bazı katılımcıların (K2 ve K4) geriye dönük pişmanlık veya tereddüt ifadeleri, tamamen bu ekonomik ve hukuki sıkışmışlığın ürünüdür. Ayrıca, bulgular Uygur kadınların Türkiye'de yaşadıkları uyum sorunlarının "çok boyutlu" yapısını ortaya koyarken göç literatürünün temel kavramsal çerçeveleriyle de kesiştiğini göstermektedir. Özellikle nitel veriler, kadınların yalnızca ekonomik veya hukuki açılardan değil, psikososyal ve kültürel katmanlarda da ciddi engellerle yüz yüze olduğunu teyit etmektedir (Hatipoğlu, 2022; Maqul, 2019). Buna ek olarak Sefaköy ve Zeytinburnu gibi bölgelerin kentsel yapıları ile Uygur kadınların ailevi ve toplumsal rollerinin kesişmesi, araştırmaya önemli bir mekansal boyut kazandırmaktadır. Örneğin bu semtlerdeki yoğun konut talebi ve kira artışları, göçmenlerin ekonomik uyumunu güçleştirirken; aynı zamanda "dayanışma ağları" veya "ortak hemşehrilik" gibi faktörler üzerinden daha hızlı uyum sağlamalarına da olanak tanıyabilmektedir (Turan, 2020).

Göçmen bireylerin en temel sorunlarından birinin yasal statü olduğu görülmüştür. Oturum izni veya vatandaşlık hakkına sahip olmak ekonomik alanda özellikle de iş piyasasında daha adil bir ücretlendirme ile yer alabilmelerine olanak sağlaması bakımından son derece önemlidir. Çalışmada Uygur kadınlara yasal statülerine dair ayrıntılı bir şekilde sorulmuş ve bununla yasal durumlarının genel uyum süreçlerine etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 10. Vatandaşlık Başvurusu Durumu

Vatandaşlık Başvurusu Durumu	**Sayı**
Onaylandı (Vatandaşlık kazandı)	2
Ret aldı	2
Başvurdu, sonuç bekliyor (tahmini)	1
Başvurmamış / Belirtilmedi	3
Toplam	8

Tablo 10, katılımcıların vatandaşlık başvuru sürecine ilişkin daha ayrıntılı bir dağılım sunmaktadır. Buna göre K1, "Birkaç kez başvurdum, hep ret aldım" derken, umutsuzluğunu ve yaşadığı bürokratik engelleri açıkça vurgulamaktadır. K2, zaten çifte vatandaşlığının onaylandığını söylemiş; K3 ise "burada yeni vatandaş oldum" diye anlatmıştır. K9, vatandaşlık talebinde bulunduğunu fakat olumlu yanıt alamadığını, dolayısıyla "ret" kategorisine dahil edilmesi gerektiğini aktarmıştır. K4, "Vatandaşlığınız var mı?" sorusuna "Hayır, çıkmadı" şeklinde yanıt verse de durumu tam net olmadığı için "başvurdu ve bekliyor" yorumunu beraberinde getirmektedir. K5, K6 ve K7 içinse görüşme metinlerinde vatandaşlık başvurusu yapıp yapmadıklarına dair kesin bir ifade yer almadığından, tabloya "başvurmamış / belirtilmedi" şeklinde yansımıştır. Böylece tabloda onay alanlar (K2 ve K3) %25'lik dilime, ret alanlar (K1 ve K9) yine %25'lik dilime, beklemede olduğu düşünülen K4 ise %12,5'lik orana, başvuru durumu bilinmeyen diğer üç katılımcı %37,5'lik paya karşılık gelmektedir.

4.4. Türkiye'ye Ait Hissetme ve Aidiyet Duygusu

Göçmen ve bellek ilişkisinde ana tema olan kimlik, aidiyet ve vatan algısı olarak Küçükçekmece ve Zeytinburnu'ndaki Doğu Türkistan Türklerinin kimlik ve vatan algısına bakıldığında, göçmenlerin zihinlerinde bu algıların oldukça karışık olduğu görülmüştür. Göçmenlerin vatan algısı ve Türkiye'yi algısı da oldukça karmaşıktır ve birbiri içerisine geçmiş durumdadır. Kimi zaman çıkış ülkesini vatan olarak görürken, kimi zaman da Türkiye'yi ya da alt etnik yapısına göre başka bir ülkeyi vatanı olarak görmektedir (Çakırer-Özservet, 2015:73).

Uyum sürecindeki en önemli noktalardan biri göçmenlerin geldikleri ülke ile kurdukları aidiyet bağıdır. Bu noktada en önemli rolü dil bariyerinin oluşturduğu görülmektedir. Ancak Uygurlar Türkiye'de etnik köken yakınlığı dolayısıyla diğer göçmen gruplarından farklı bir yer almaktadırlar. Türk etnik kimliği sebebiyle kendilerini Türk toplumuna ait hissetme noktasında daha az güçlük yaşadıkları gözlemlenmiştir. Yaşadıkları tüm zorluklar ve uyum sorunlarına rağmen Türkiye'de olmayı kendi gelecekleri açısından olumlu görmeleri aidiyet ile ilgili durumlarına en açık örneği teşkil etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların neredeyse tamamının "bugünkü aklınız olsaydı yine de Türkiye'ye gelir miydiniz?" Sorusuna olumlu yanıt verdiği görülmüştür.

Tablo 11. Türkçe Öğrenme

Dil Öğrenme Şekli	Katılımcılar	Sayı
Resmi kurs / düzenli eğitim	K4, K7	2
Kendi kendine / çalışarak (pratikle öğrenen)	K1, K5, K9	3
Belirtilmedi (metinde net ifade yok)	K2, K3, K6	3
Toplam	–	8

Tablo 11, kadınların Türkiye'ye geldikten sonra Türkçeyi hangi yolla öğrendiklerini veya öğrenmeye çalıştıklarını göstermektedir. Görüşme pasajlarında K4, "Burada Türkçe kurslarına gidiyorum" diyerek resmi veya düzenli bir eğitim aldığını; K7 de çocuk gelişimi kursu sayesinde hem mesleki eğitim hem de dil gelişimi yaşadığını aktarmıştır. Bu iki katılımcı "Resmi kurs / düzenli eğitim" başlığına dahil olmuştur. Örneğin K1, "Çalışarak, hasta bakarak öğrendim, kursa gitme fırsatım olmadı" ifadeleriyle kendi kendine pratik yaparak dili edindiğini anlatmıştır; K5 ve K9 da benzer şekilde hasta bakımı, temizlik işleri veya günlük diyaloglar aracılığıyla Türkçe becerilerini geliştirdiklerini dile getirmiştir. K2, K3 ve K6 ise metinde bu konuyu net olarak açmamış, bu yüzden "Belirtilmedi / Net değil" kategorisinde yer almışlardır. K2 yedinci çocuğuna hamile kalıp kaçmak zorunda kaldığından bahsetmiş, K3 eşinin yatalak olmasından, K6 ise üniversite bitirme sürecinden detaylıca söz etmiştir, ancak dil öğrenme yöntemleri hakkında kesin bir ifade sunmamışlardır. Dolayısıyla tablo, kimlerin Türkçe için resmi bir kurstan yararlandığını, kimlerin pratikle öğrendiğini ve kimlerin bu konuda bilgi vermediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye aidiyet sürecinde bulundukları noktayı daha iyi anlayabilmek ve memnuniyetlerini görebilmek adına **"**Bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz?" sorusu sorulmuştur. Aşağıdaki tabloda verilen cevaplar gösterilmektedir.

Tablo 12. "Bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz?" Sorusuna Verilen Cevap

Yanıt	Katılımcılar	Sayı
Evet (Pişman değilim, yine gelirim)	K1, K3, K5, K6, K7, K9	6

Hayır (Gelmezdim / tereddütlüyüm)	K2, K4	2
Toplam	–	8

Tablo 12, "Bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz?" sorusuna verilen yanıtların dağılımını göstermektedir. K2, zorluklar yaşamasına rağmen "Ben yine de gelirdim, burada başörtümü rahatça takabiliyorum İslamı yaşayabiliyorum çok şükür be çok memnunum." diyerek dini özgürlük ve çocuğunun okuma şansı gibi nedenleri ön plana çıkarmıştır. K3, eşinin ağır hasta olmasına rağmen "Türkiye bizim için bir nefes oldu" ifadesiyle sıkıntılarına rağmen gelişinden memnun olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılardan bir diğeri olan K1 ise "bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz" sorusuna şu şeklinde cevap vererek gelme şekillerinin yalnız anne olarak değil, eşiyle birlikte gelebilme durumlarını hayal ettiğini dile getirmiştir:

> *K1: Böyle olmaz belki de gelip gideriz diye düşünmüştüm. Ama biz geldikten sonra kızımın pasaportu çıktı, onu geri aldılar. Eşimin pasaportunu geri aldılar. Hapis geldi. Yollar kapandı. Biz böyle düşünmemiştik. Gelip gideriz diye düşünmüştük. Bu kızımla buraya geldim doğum yaptım ama yollar kapandı. Biz gidemiyoruz, onlar gelemiyor. Bu kız babası nasıl bir şey bilmiyor. Okula verdim. Babası siyah mı beyaz mı tanımıyor hamile geldiğim için. Okula verdim çok üzüldü kızım.1 sene önce şu an 2'ye geçti her gün ağlıyordu gittiğinde almaya gelsin dedem, babam almaya gelmiyor. Hepsinin geliyor neden benimki gelmiyor diye.7 yaşına kadar çok babasından bahsetmiyordu. Ben bir şey diyemedim bağrıma bastım. Ağladım. Çocuklar dövdü mü diye sormuştum. Hayır hayır dedi. Neden ağlıyorsun deyince benim babam neden almaya gelmiyor. Herkesin babası geliyor benim babam yok ki dedi. Bir şey diyemedim. Ağladım ağladım. Akşam da söyledim çocukların babası yok onlar orada gelemiyor. İnşallah gelirler Allah'a dua et. Tamam diyor yine de bazen arada sırada keşke benim babam olsaydı keşke babam olsaydı diyor.*

Yine aynı soruya olumlu cevap veren katılımcılardan K1'le geçen diyalogda Çin Hükümeti'nin Uygurlara uyguladığı şiddetin bir başka boyutu olan "zorla kürtaj" konusu şöyle ifade edilmiştir:

> *K1: Ben de kasten bırakmadım kızımı. Şehirde iki köyde 3 çocuk için izin veriyordu Çin. 43 yaşında hamile kaldım. Ondan önce 12 sene içinde 7-8 kürtaj yaptırdım. Bana hamile olmayayım diye bir şey takmışlardı içime. O bana iyi gelmedi hiç, içimden kan geldi durmadı. Hastaneye gittim.15-20 gün tedavi gördüm. Ondan sonra içimden bir şey aldılar. Onlar her ay bana ilaç veriyordu. Ben onu yiyordum. Bazen unuttum. Hamile kalıyordum. O yüzden 7-8 kere kürtaj yaptırdım. Onlar izin vermiyorlardı, zorla kürtaj yapıyorlardı.*

K5 de baskılardan kaçarak geldiğini, memleketteki imkânsızlık ve zulüm düşünüldüğünde yine aynı kararı vereceğini söylemiştir:

K5: Orada hiç namaz kılma şansım yoktu, burada daha özgürüm" gibi cümlelerle hissiyatını aktarmıştır.

K6, bir çocuğunu orada kaybetmiş olmanın acısıyla da olsa, "Zor da olsa gelmek zorundaydım, Kur'an öğretebilmek için İslamı yaşayabilmek için" diye açıklayarak pişmanlık duymadığını dile getirmiştir. K7 ve K9 da benzer düşüncelerle "En azından çocuklarımız dini açıdan daha rahat büyüyor" ya da "Burası bizim için yine de daha iyi" şeklinde olumlu ifadeler kullanmışlardır. Buna karşılık K2, "Bilmiyorum, galiba gelmezdim" ifadesini kullanarak memleket özlemi, maddi zorluklar ve burada yaşanan kiralama sorunları gibi etkenlerden şikayet etmiştir. K4 de "Misafir olmak çok zor" sözleriyle Türkiye'deki günlük hayatın, yabancılık hissinin ve ekonomik sıkıntıların kendisine ağır geldiğini düşündüğünü aktarmıştır. Bu anlatımlar doğrultusunda tabloda "Evet (Pişman değilim)" şeklinde cevap verenler altı kişi olurken, tereddüt içinde olan veya gelmezdim diyenler iki kişi olarak görülmektedir.

Kadınların göçün ardından "Bugünkü aklınız olsa yine gelir miydiniz?" sorusuna çoğunlukla "Evet, pişman değilim" cevabı vermeleri de tartışma değeri taşımaktadır. Maddi zorluklara yüksek kiraya ve oturum engellerine rağmen "dini özgürlük" ve "çocukların dini yetişmesi" hususunun ağır bastığını aktarmaları (K5, K6, K7, K9), göç kararlarının temelinde yer alan motivasyonu açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bununla beraber Akkoçlu ve Ertan (2017) ile Ertürk (2018), Türkiye'nin uzun yıllardır Müslüman mülteci ve göçmen gruplar için "dini ve kültürel yakınlık" avantajı sunduğunu belirtmiş, bu avantajın Uygur kadınlar tarafından da yüksek değer gördüğü sonucuna varmışlardır. Buna karşın K2 ve K4'ün "Gelmezdim" veya "Tereddütlüyüm" demesi, göçün herkes açısından aynı biçimde olumlu deneyimle sonuçlanmadığını, özellikle ekonomik yoksunluk ve ev sıkıntısının (Arabacı vd., 2016) bazı kişiler için kalıcı bir stres kaynağı haline geldiğini gösterir.

4.5. Aile Yapısındaki Değişimin Sosyal Uyum Üzerindeki Yansımaları

Uygur kadınların uyum süreçlerindeki en önemli sorunlardan birisi olarak karşımıza aile bütünlüğünün bozulması çıkmaktadır. Bunun temel nedeni Çin'deki siyasi baskılar ve yasal uygulamalardır. Katılımcıların hemen hepsi 2016 yılında Türkiye'ye göç etmişlerdir. Bu tarihin özel nedeni Çin Hükümeti'nin 2016 yılından sonra Uygurların pasaportlarını el koyacağını açıklamasıdır. Bu süreçte Uygurlar yurtdışına çıkma girişiminde bulunmuşlardır ancak hükümet ailenin tamamını dışarıya çıkmasına izin vermemiş bu nedenle genel olarak anneler çocukların bir kısmıyla yurtdışına çıkmış babalar ise diğer çocuklarla beraber Çin'de kalmıştır. Yurtdışına çıkan tarafların geri dönmemesi üzerine Çin'de kalan aile bireyleri ile bağlantıları kopmuş ve o tarihten bu zamana kadar kendileriyle iletişim kurulamamıştır.

Katılımcıların çoğu Çin devletinin 2016 yılı sonunda pasaportlara el koyacağını açıklaması üzerine ülkeyi terketmiş kadınlardan oluşmaktadır. Ancak ailenin tamamının birden ülke dışına çıkmasına izin verilmediğinden çocukların bir kısmı anne ile Türkiye'ye gelmiş diğer kısmı ise baba ile Çin'de kalmıştır. Aileler hem ikiye bölünmüş hem de Çinin apartheid uygulamaları nedeniyle iletişimleri tamamen kopmuştur. Bu gerçekliğin Uygur kadınların Türkiye'deki yaşamlarının en zor kısmını teşkil ettiği söylenebilir.

Katılımcılardan K9 ile yapılan görüşmede durumun en açık örneklerinden birini görmek mümkündür:

> *K9: Ben 2016 yılının onuncu ayında geldim. Ben gelirken 20 gün sonra eşimin pasaportunu elinden aldılar. Küçük çocuklarımın kimliği de yoktu. Biz taşıyacağız orda yaptırırız diye. Bizim dört çocukla pasaport vardı. Eşimin sonra küçükleri getirince pasaport yaptırıcam diye, arkamda götürücem diye beni dört çocuklan gönderdi. 20 günden sonra eşimden pasaportunu aldılar elinden o yüzden eşimde gelemedi. 2017 yılının üçüncü ayında bizim haber kesildi. Kurban Bayramından sonra haber alamadık. En son eşim ben hastanedeyim şey bana çok dua edin diye çok bi avaz ses kaydı vardı. Sonra beş sene hiç ben eşimin sesini duymadım. Hapse atıldığını başkalarından duyduk. Üç sene boyunca Hayatta mı öldü mü bilmiyordum. Çocuklarım nerde hiç duymadım. Çok hasta oldum falan. Geçen sene haberini duydum benim görümcemin bir oğlu vardı lisede okuyucaktı. Burda bir iki tane abisiyle ablası var onlarla konuşmuş. Eşim geçen seneye kadar hapisteymiş ama şimdi toplama kampındaymış, 15 günde bir eve geliyormuş, çocuklar da annem babamın yanındaymış. Geçen sene öyle haberini aldık. Görüntülü konuşamıyoruz, ararsak hemen hapse atıyorlar.*

Tablo 13. Aile Bireylerinin Fiziksel Konumu

Aile Bireyleri Konumu	Katılımcılar	Sayı
Tüm çekirdek aile (eş + çocuklar) Türkiye'de	– (Hiç yok)	0
Eşi orada, tüm çocuklar Türkiye'de	K9	1
Eşi orada, çocukların bir kısmı orada, bir kısmı Türkiye'de	K1, K2, K4, K5, K6, K7	6
Eşi Türkiye'de, ancak çocukların bir kısmı Çin'de (ayrı düşmüş)	K3	1
Toplam	–	8

Tablo 13, katılımcıların aile bütünlüğü açısından nasıl bir tablo çizdiğini göstermektedir. Görüşme metinlerinde hiçbir katılımcı, tüm çekirdek aile fertlerini aynı anda Türkiye'ye getirebilmiş değildir. Örneğin K9, "Eşim halen Çin'de tutuklu, ama çok şükür dört çocuğumu getirebildim" diyerek eş-çocuk ayrılığına dikkat çeker. K1, K2, K4, K5, K6 ve K7 ise hem eşlerinden kopmuş hem de bazı çocuklarını geride bırakmak zorunda kalmışlardır. K1, "2017'de eşim hapiste kaldı, kızlarımın bir kısmı burada, bir kısmı orada kaldı" ifadesiyle bunu açıkça vurgularken K2, "Dört çocuğum pasaport alıp gelebildi ama ikisi orada, eşimden de haber yok" diyerek benzer bir tablo ortaya koyar. K4, Mısır üzerinden geldiğini ve üç çocuğunun Çin'de kaldığını aktarmış; K5 de eşinin 15 sene önce tutuklandığını, bir kısmı Çin'de kalan çocukları için perişan olduğunu söylemiştir. K6 ise altı çocuğundan üçüyle Türkiye'ye gelmiş, diğer üçü orada kalmış ve ne yazık ki birinin vefatını geç öğrenebilmiştir. K7'de de aynı şekilde eşin orada tutuklandığı, iki çocuğun burada olduğu bilgisi geçer. K3 ise bu tablodan farklı olarak, "Eşim Türkiye'de ama ağır hasta, dört çocuğum orada kaldı, ikisini getirebildim" demiştir. Böylece tablo, kimse için "Tüm çekirdek aile Türkiye'de" kategorisine yer vermemekte; en yaygın durum, eşin ve çocukların bölünmüş olmasıdır.

Bulgularda öne çıkan "aileden ayrı kalma" ve "haberleşme zorlukları" konuları, zorunlu göç literatüründe "duygusal kopma" ve "kaygı" kavramlarıyla sıkça ilişkilendirilmektedir (Gül, 2007; Kaşram, 2024). Bu durum, kadınların geçmiş yaşantılarına dair bir "belirsizlik" duygusunu da beraberinde getirmektedir. Özellikle

K6 gibi, çocuğunun vefatını geç öğrenen bir annenin yaşadığı psikolojik etki, göç araştırmalarında sıkça vurgulanan "travma ve kayıp" temasıyla örtüşmektedir (Melanson, 2022; Makofsky, 2013).

Diğer yandan, K1 ve K9 örneklerinde görülen "bir yandan aile hasreti, diğer yandan geçim derdi" ikilemi, kadının aynı anda hem aile birliğini yeniden kurma umudu taşımasını hem de mevcut koşullarda tek başına ayakta kalma mücadelesi verdiğini göstermektedir (Amuti, 2019; Karluk, 2020). Bu iki uç arasında salınan kadınların, ev işlerini veya çocuk bakımını üstlenirken yarı zamanlı çalışmalarla geçimini sağlayabilme arayışı, "göçmen kadınların çifte yükü" konusunu yeniden gündeme getirmektedir.

Uyum sürecindeki temel sorunlardan birisi olan aile bütünlüğünün bozulmasıdır. Aile üyeleri ile iletişimin zorluğu uyumu etkileyen en önemli psikolojik faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların hemen hepsi eşleri ve çocuklarından yıllardır haber alamamaktadır. Bazıları ise yaşayıp yaşamadığından bile haberdar olamamaktadır.

Tablo 14. Aile Üyeleriyle İletişim (Haberleşme) Durumu

İletişim / Haberleşme Durumu	**Katılımcılar**	**Sayı**
Hiç iletişim yok (Uzun süredir haber yok)	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K9	7
Çok nadir / aralıklı (dolaylı kanallarla)	K6 (*2–3 yıl sonra tiktok üzerinden*)	1
Düzenli iletişim	–	0
Toplam	–	8

Tablo 14, aile üyeleriyle iletişim kurma konusundaki zorlukların ne boyutta olduğunu yansıtmaktadır. Görüşmeler sırasında K1, 2017'den bu yana eşinden ve orada kalan kızından haber alamadığını söylemiş; K2, eşinin hapiste olduğunu duyduğunu ancak telefonla veya başka bir yöntemle ona ulaşmasının imkansız olduğunu anlatmıştır. K3, dört çocuğundan hiçbir bilgi gelmediğinden bahseder; K4 de "Uzun zamandır hiç haber gelmedi" ifadesiyle benzer bir ayrılık yaşadığını dile getirir. K5, "Herhangi bir şekilde irtibat kuramıyorum, telefon açarsam orada yaşayan

yakınlarımı da hapse atıyorlar" demiş; K7 ise durumunun aynı olduğunu, "Korku yüzünden ne arayabiliyorum ne yazabiliyorum" sözleriyle ifade etmiştir. K9 da "Eşim zaten tutuklu, hiç görüşemiyoruz" diyerek aynı noktaya değinmiştir. Sadece K6, iki-üç yıllık bir kopukluktan sonra tiktok üzerinden bir aile ferdinin paylaştığı videoda çocuklarını kısacık da olsa görebildiğini, ama bunun düzenli bir iletişime dönüşmediğini söylemiştir. Tabloda kimsenin "düzenli" veya "sık iletişim" kuramadığı, çoğunluğun hiçbir haber alamadığı, sadece bir kişinin (K6) "çok nadir / aralıklı" ve tek seferlik bile olsa bir haberleşme imkanı bulabildiği anlaşılmaktadır.

Katılımcılardan K6 dokuz yıl evvel Çin'de kalan kızının 2,5 yıl önce öldüğünü ölümünden iki yıl sonra öğrenmiştir:

> *K6: Ölümüne şimdi alıştık bile. Çocuğumun vefat haberini duyduktan sonra ağladım ama mutlu da oldum biliyor musunuz? Mutlu oldum. Hangi anne çocuğunun ölümünü duyunca mutlu oluyor? Çünkü kız çocuğu. Çünkü büyüdüğünde o çocuğum kiminle evlenecek, Çinlilerin yanında neler yapacaklar... Nerede acaba diye de soramıyorduk. Öldü mü ya da eğitim kampına mı götürüldü? Birisine evlatlık olarak mı verildi hiç bilemiyordum. İletişim bozulmuştu…çok şükür Çinlilerin zulmünden kurtuldu kızım diye mutlu olarak ağladım biliyor musunuz? Bakın en son gördüğüm fotoğrafı bu kızımın. 2,5 sene önce vefat etmiş. Şimdi hayatta olsaydı 9 yaşına girecekti.7 yaşına girmeden vefat etmiş yani. Bu en son gördüğüm fotoğrafı Çok şükür elhamdülillah günaha girmeden masum gitmiş. Hep hatırıma geldiğinde bir anne olarak bir çocuğumu şey yapamadım diye çok ağlıyordum. Şimdi Allah rahmetine kavuşturdu diye mutlu oluyorum. Çocuğum öldüğünden dolayı mutlu oluyorum. Kızımı çok merak ediyordum nerelerde büyüdü diye.*

Aile bütünlüğünün parçalanması ve haberleşme zorlukları da tartışmayı zenginleştiren unsurlardır. Bulgular, hiçbir katılımcının bütün ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelemediğini, büyük çoğunluğunun eşleri veya çocuklarıyla kopuk şekilde yaşadığını (K1, K2, K4, K5, K6, K7, K9) ortaya koymaktadır. Bu veriler, Melanson (2022) ve Maihaimu (2017) gibi araştırmalarda vurgulanan "ailenin zorunlu parçalanışı" olgusuyla doğrudan örtüşmektedir. Ayrıca "korku ortamı" sebebiyle arama yapamama, internet üzerinden dahi bağlantı kurmada çekince yaşama hali, Uygur diasporasında yaygın görülen iletişim kesintilerini (Makofsky, 2013) doğrulamaktadır. K6'nın yalnızca tiktok üzerinden bir kez çocuklarını görebildiğinden söz etmesi, diaspora literatüründe teknoloji vasıtasıyla köprü kurma girişimlerine tipik bir örnek teşkil etmektedir (Melanson, 2022). Son olarak dini ibadetlerin rahatlığı ve

etkinliklere katılım meselesi, bu çalışmanın önemli bulguları arasında yer alır. Tüm katılımcıların Türkiye'deki dini serbestliği "çok daha rahat" olarak tanımlaması, Çin'deki kısıtlamalarla kıyaslandığında göçün temel çekim unsurlarından birinin dini özgürlük arayışı olduğunu gösterir (Eruygur, 2024; Önkol, 2024).

Buna ek olarak kurslara veya cami cemaatine katılımın farklı düzeylerde gerçekleşmesi, bireysel ve ailevi koşullara bağlı olarak değişiklik gösterir. Özellikle aktif katılım gösteren kadınlar (K1, K4, K5, K6, K7), hem kendi ibadetlerini hem de çocuklarının dini eğitimini sistemli biçimde sürdürebilmektedir. Pasif veya seyrek katılımdaki kadınlar (K2, K3, K9) ise ya sağlık sorunları ya hasta bakımı ya da maddi sebepler nedeniyle sosyal-dini ortamlara düzenli katılamadıklarını vurgulamaktadır. Bu farklılık, kadınların ekonomik ve ailevi sorumlulukları arasında denge kurarken dini pratiklerini nasıl şekillendirdiklerini gösterir (Huang, 2009). Aynı zamanda çalışmanın odağı olan Küçükçekmece ve Zeytinburnu semtleri de özel bir değerlendirmeyi hak etmektedir. Özellikle sosyal destek mekanizmalarının eksikliği, kadınların büyük çoğunluğunun bir yandan yüksek kira bedelleriyle karşılaşırken diğer yandan çocuklarını devlet okullarına kaydettirme, iş bulma ya da yasal statü edinme gibi bürokratik süreçlerde yalnız kalmasına sebep olmaktadır (Çakırer-Özservet, 2015; Coşkun ve Yılmaz, 2018). Dolayısıyla mekânın "aynı etnik/dini gruptan bireylerle bir arada bulunma" avantajı, dışarıdan beklenen topluluk desteğini her zaman tam olarak sağlamamaktadır.

4.6. Türkiye'de İslam'ı Yaşama Deneyimleri

Uygur kadınların Türkiye'ye göç süreçlerindeki en enemli motivasyonlarının Çin'in baskı politikaları nedeniyle dini kimliklerini koruyamamaları ve inanç hürriyetlerine sahip olamamaları olduğu görülmüştür. Tüm katılımcıların ortak görüşü yaşanan tüm zorluklara rağmen din ve vicdan hürriyeti nedeni ile Türkiye'ye göçlerinin onlar açısından en doğru karar olduğudur.

Tablo 15. Türkiye'de Dini İbadetleri Rahat Yaşayabilme Durumu

Dini İbadet Rahatlığı	Katılımcılar	Sayı
Çok daha rahat (öncekine kıyasla özgür)	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9	8

Kısmen rahat	–	0
Fark yok / Rahat değilim	–	0
Toplam	–	8

Tablo 15, katılımcıların Türkiye'de dini ibadetlerini yerine getirme konusundaki deneyimlerini göstermektedir. Görüşmelerde herkesin ortak vurgusu, Çin'deyken başörtüsü, namaz ve Kuran öğrenimi gibi pratiklerin baskı altında tutulduğu; Türkiye'de ise çok daha rahat bir ortam buldukları şeklindedir. K1, "Çin'de namaz kılmak imkansız gibiydi, burada beş vakit namazımı kılıyorum" sözüyle önceki durumuyla kıyasladığında ne kadar özgürleştiğini anlatmıştır. K2, başörtüsünü rahatça takabildiğini ve çocuklarını da okula gönderebildiğini söyleyerek benzer bir memnuniyeti dile getirir. K3, eşi yatalak olsa da "Hiç olmazsa camiye gidebiliyorum, Kuran okumama kimse karışmıyor" ifadesini kullanmış; K4, Mısır'dan Türkiye'ye gelince "daha ferah" bir dini yaşantıya sahip olduğunu belirtmiştir. K5, "Zaten buraya hicret etmek istedik, çünkü orada tesettür bile yasaktı" diyerek farkı açıkça ortaya koymuştur. K6, "Kızlarımı hafızlığa yazdırdım, orada asla böyle bir şey mümkün değildi" derken K7, "Artık beş vakit namazımı düzenli kılıp çocuklarıma da öğretebiliyorum" şeklinde konuşur. K9 da "Temizlik işleri yapıyorum ama namaz saatim gelince kimse karışmıyor, eskiye göre çok daha rahatım" diyerek memnuniyetini dile getirir. Tablodaki sonuç, sekiz katılımcının tamamının Türkiye'deki dini özgürlüğü "çok daha rahat" olarak nitelendirdiği ve kimsenin bu konuda bir baskı hissetmediğini göstermektedir.

Diğer yandan, dini özgürlüğe kavuşmanın kadınlar açısından ne denli kritik olduğu, bulguların tamamında açık bir vurgu halindedir. Çin'deyken ibadetlerin kısıtlanması ve baskıyla gölgelenmiş bir dini yaşantı yerine, Türkiye'de beş vakit namaz, Kur'an kursu ve cami gibi pratiklerin rahatlıkla sürdürülebilmesi kadınların "yeniden inşa edilmiş bir kimlik" yaşamasına katkı sağlamaktadır (Huang, 2009). Bununla birlikte K2 ve K3 gibi sağlık veya ailevi sorumluluklar sebebiyle dini faaliyetlere seyrek katılabilen katılımcıların varlığı, "dini pratiklerin özgürleştirici etkisi" ile "göçmen kadının fiziksel ve ekonomik kısıtları" arasındaki gerilimi yansıtmaktadır (Maihaimu, 2017). Aynı şekilde K9'un maddi geçim nedeniyle ibadetlerini evde sürdürmesinden söz etmesi, dini özgürlüğün mekansal boyutunun da

önemli olduğunu göstermektedir (Akman, 2010; Makofsky, 2013). Uygur kadınların çocuklarını "hafızlık, medrese veya imam hatip" gibi seçeneklere yönlendirmesi, hem kendi kültürel-dini değerlerini aktarma arzusunun hem de seküler eğitim sistemiyle yaşadıkları uyum zorluklarının bir işareti olabilir (Çakır, 2020; Kılıç, 2021). K4 ve K6 gibi katılımcıların çocuklarını açık liseye veya imam hatip programına yönlendirmesi, dil bariyeri veya sürekli adres değişimi gibi sebeplerle yüz yüze eğitime erişimde sıkıntı yaşanabildiğini ortaya koymaktadır (Turan, 2020).

Katılımcıların tamamının Çin'de gördükleri dini baskıdan kaçarak Türkiye'de daha özgür bir ortam bulduğunu; ancak çocuk bakımı, hastalık, yoğun çalışma temposu ya da diğer kişisel etkenlerden dolayı bazılarının kurs ve cami faaliyetlerine devam etmekte zorlandığını ortaya koymaktadır. Bulgularda Uygur kadınların neredeyse tamamının Türkiye'deki dini pratiklerini "çok daha özgür" bir biçimde gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır (K3, K5, K6, K9 gibi katılımcıların anlatılarında açıkça vurgulanmıştır). Bu durum, Çin'in özellikle Doğu Türkistan bölgesinde uyguladığı dini yasaklar ve baskılardan (Alperen, 2024; Önkol, 2024) kaynaklanan travmatik deneyimlerle karşılaştırıldığında Türkiye'deki görece esnek ortamın kadınlar tarafından çok değerli bulunduğunu göstermektedir. Öte yandan aynı kadınların cami ve kurslara "aktif" ya da "pasif" katılım düzeylerinin büyük oranda ekonomik, fiziksel ve ailevi koşullara göre şekillenmesi (K2, K3 ve K9 örneklerinde görüldüğü üzere) yine göçmen kadınların çifte yükünü ortaya koymaktadır (Huang, 2009; Kara vd., 2023). Hem kendisi hem de çocuklarının dindar kimliğini korumak isteyen kadınlar, bir yandan yoğun bir ekonomik mücadele verirken öte yandan dini eğitim süreçlerine vakit ayırmakta zorlanabilmektedir.

Tablo 16. Türkiye'de Dini Aktivitelere Katılım (Kuran Kursu, Cami vb.)

Dini Aktiviteler / Kur'an Kursu vb.	**Katılımcılar**	**Sayı**
Aktif katılım (Düzenli kurs / medrese vb.)	K1, K4, K5, K6, K7 (kendisi veya çocuğu)	5
Pasif/seyrek katılım	K2, K3, K9	3
Toplam	–	8

Tablo 16'da kadınların Türkiye'de dini etkinliklere katılıp katılmadıkları iki ana başlık altında sunulmaktadır. Örneğin K1, "5 vakit namazımı kılıyorum, Kuran'ı daha iyi öğreniyorum, kızımı da öğretiyorum" şeklinde konuşarak kendi ibadet hayatını ve kızının eğitim sürecini aktarmış, böylece aktif katılım kategorisinde yer almaktadır. K4, çocuklarının hafızlık veya Arapça eğitimi aldıklarını ve kendisinin de Arapça dersleriyle ilgilendiğini söylemiştir. K5, çocukları devlet okuluna gidemediği için ağırlıklı olarak Kuran kursuna yönelmiş, kendisi de bu ortamda bulunmaktan memnun olduğunu belirtmiştir. K6, kızlarının hafızlıklarını tamamladıklarını, aynı zamanda kendi ilahiyat hocalığı sınavlarıyla ilgilendiğini belirterek burada da dini eğitim faaliyetlerine ciddi şekilde odaklandığını göstermiştir. K7, hem kişisel olarak hem de çocukları bakımından çeşitli kurslara gittiğini ve Türkiye'ye gelişle birlikte dini öğrenim konusunda rahatladığını ifade etmiştir. Buna karşın K2, çocuklarının eğitimine daha fazla zaman ayırdığını ve eskiden kursa gitmiş olsa da sağlık sorunları nedeniyle şu anda düzenli katılım sağlayamadığını anlatmıştır. K3, eşine bakmak zorunda olduğu için evden çıkamadığını ve bu nedenle cami veya kursa gitme imkanının kısıtlandığını dile getirirken K9, maddi geçim kaygısıyla yoğun çalıştığını, ibadetlerini genellikle evde yaptığı için toplu derslere veya cami cemaatine aktif olarak katılamadığını aktarmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Göçmen kadınların yaşadığı problemler, ev sahibi toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısıyla doğrudan ilişkili bir şekilde şekillenmektedir. Bu çalışma, Türkiye'ye göç eden Uygur kadınların Küçükçekmece ve Zeytinburnu bölgelerinde yaşadıkları uyum süreçlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bu bölgelerin örneklem alanı olarak seçilmesinin nedeni, göçmen toplulukların yoğun bir şekilde bulunduğu, kültürel çeşitliliğin yüksek olduğu ve farklı toplumsal dinamiklerin gözlemlenebildiği alanlar olarak dikkat çekmesidir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen nitel görüşmeler ve literatür taraması neticesinde Küçükçekmece ve Zeytinburnu'nda yaşayan Uygur kadınların günlük yaşam deneyimleri, bu bölgelerdeki sosyal, ekonomik ve kültürel çevreyle olan etkileşimleri üzerinden değerlendirilmektedir. Araştırma, Uygur kadınlarının bireysel deneyimlerini merkeze alarak bu deneyimlerin ev sahibi toplumun genel yapısıyla olan ilişkisini ortaya koymaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet temelli dinamikler ve kültürel normlar bağlamında göçmenlik olgusunun anlaşılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın odak noktası, göçmen Uygur kadınlarının sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik boyutlarda karşılaştıkları zorlukların incelenmesi ve bu süreçte geliştirdikleri baş etme mekanizmalarının analiz edilmesi olmuştur. Bu bağlamda bu çalışmanın sunduğu analiz, göçmen kadınların topluma entegre olurken karşılaştıkları sorunların yalnızca bireysel bir mesele olmadığını, aynı zamanda toplumsal bağlamla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle kadınların istihdam, sosyal destek ağları oluşturma ve ailevi rollerini sürdürme konularındaki deneyimleri, onların uyum süreçlerini anlamak açısından önemli ipuçları sunmuştur. Çalışmanın kapsamı, kadınların aile içindeki rollerinden toplumla olan ilişkilerine, ekonomik faaliyetlerinden eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişimlerine kadar geniş bir çerçeveyi içermektedir. Araştırmada dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, ekonomik zorluklar ve toplumsal ayrımcılık gibi faktörlerin Uygur kadınların uyum süreçlerini nasıl etkilediği analiz edilmektedir. Aynı zamanda kadınların kendi kültürel kimliklerini koruma çabaları ile ev sahibi toplumun normlarına uyum sağlama süreçleri arasındaki denge tartışılmıştır. Uygur kadınların, aile içindeki rollerini sürdürürken toplumsal hayata aktif bir şekilde katılmaya çalışmaları, bu süreçte karşılaştıkları çatışmalar ve uzlaşmalar da kapsam dâhilinde

incelenmiştir. Ayrıca kadınların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim konularındaki deneyimleri, çocuklarının uyum süreçlerini destekleme çabaları ve bu süreçte karşılaştıkları yapısal engeller çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmuştur.

Bu çalışmanın bulguları, Türkiye'ye özellikle 2016'dan sonra zorunlu göçle gelen Uygur kadınların yaş, medeni durum, çocuk sayısı, hukuki statü, mesleki durum, barınma ve dini yaşantı gibi çok yönlü konularda yoğun sorunlarla karşılaştığını göstermektedir. Bu bağlamda öncelikle demografik verilerin Uygur kadınların göç sürecine karar verme aşamasında yaş aralığının belirgin bir rol oynayıp oynamadığı sorusuna ışık tuttuğu söylenebilir. Bulgularda, katılımcıların çoğunun yaşını beyan etmediği görülmekle birlikte belli bir kesimin 30'lu yaşlardan 50'li yaşlara dek uzanan bir yelpazeye dağıldığı anlaşılmaktadır. Göç alan literatürde "kadınların göç kararı ve stratejilerinin" genellikle ekonomik veya güvenlik odaklı olduğu ancak dini baskı gibi faktörlerin (Alarçin, 2019; Makofsky, 2013) de bu süreçte etkili olduğu bilinmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun evli olup, eşlerinin "hapiste tutuklu veya Çin tarafından şehit edilmiş" olması, aile içi ayrışmanın Uygur kadınlar açısından ne kadar yaygın bir gerçeklik olduğunu doğrulamaktadır. Bu durum, Melanson (2022) tarafından da vurgulandığı üzere Uygur diasporasının çok sayıda parçalanmış aile barındırmasına yol açmakta ve kadınların çoğunu tek ebeveynli sorumluluklar üstlenmeye itmektedir. Çin'deki sıkı doğum politikaları nedeniyle bu çocukların her biri için ayrı bir yasal veya idari engelle karşılaşılabilmekte, yasal olarak izin verilen sayıdan fazla çocuk olması durumunda gebelik zorla sonlandırılabilmekte ve bu da kadınların göç kararlarını hızlandırmaktadır. Bulgularda katılımcıların özellikle 2016 yılında yoğunlaşan göç dalgasının bir parçası olduklarını belirtmeleri, Türkiye-Çin ilişkilerinin seyrine ve Çin'deki baskı politikalarının sertleştiği döneme işaret etmektedir (Alperen, 2024).

Türkiye'deki Uygur kadınların "kültürel koruma" ve "entegrasyon" arasında kalan konumları da tartışma değerindedir. Literatürde göçle gelen kadınların yeni topluma uyum sağlama sürecinde "dini aidiyetin" ve "geleneksel aile modelinin" belirleyici rol oynadığı ifade edilmektedir (Beydulla, 2016; İnayet ve Öger, 2009). Bulgular, Uygur kadınların geleneksel aile yapısı ve dini pratikleri sürdürme arzusunu koruduklarını, hatta bu pratikleri daha özgür gerçekleştirebildikleri için Türkiye'ye yerleşmeyi daha az sorunlu bir tercih olarak gördüklerini göstermekte ama barınma ve gelir yetersizliği gibi faktörler, kültürel süreklilik ile ekonomik/toplumsal uyum

arasında bir gerilim yaratabilmektedir (Kara vd., 2023; Makofsky, 2013). Özellikle resmi statü engeli yaşayan veya geçici işlerde çalışan kadınlar, geleneksel rollerini sürdürürken çocuklarının da eğitim ve gelecek planlarını garantiye alma mücadelesinde yoğun bir stres altındadır (Ertürk, 2018; Karluk, 2020). Benzer şekilde aileden ayrı düşen çocukların psikososyal durumu veya eşi hapiste olan bir annenin tek başına üstlendiği sorumluluklar da çalışmaların gelecekte daha fazla ayrıntılandırması gereken konular olarak öne çıkmaktadır (Melanson, 2022; Sözer, 2019). Aile birliği sağlanamadığında gündelik hayatta tek ebeveyn rolünü üstlenen Uygur kadını, hem dini anlamda çocukları desteklemeye hem de geçim sıkıntısıyla baş etmeye çalışmaktadır. Bu tabloda en çok dikkat çeken husus, aile hasretinin tek başına bir duygu olmaktan öte, fiziksel, maddi ve hukuki boyutlarıyla kadınların hayatını kuşatmış olmasıdır (Arabacı vd., 2016; Eruygur, 2024). Bulgularda vurgulandığı gibi, katılımcıların tamamı aileden ayrı kalmayı birincil sıkıntı olarak ifade etmektedir. Bu, "zorunlu göç" literatüründe de sıklıkla değinilen bir olgu olup kadının ailevi ve toplumsal sorumluluklarını katbekat zorlaştıran önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır (Gül, 2007; Qarluq, 2005).

Bu bakımdan dini eğitim kurumları göçmen kadınlar ve aileleri için hem bir kültürel koruma alanı hem de pratik bir çözüm olarak işlev görebilmektedir (Sözer, 2019). Dolayısıyla çalışmanın tartışması genel olarak bu iki boyutu öne çıkarmaktadır. Bunlar bir yanda "göçmen olmanın" getirdiği evrensel ekonomik, hukuki ve sosyal uyum sorunları, öte yanda ise "Uygur kimliği"ne özgü dini, kültürel ve politik nedenlerle daha da derinleşen sıkıntılar şeklindedir. (Önkol, 2024). Araştırmanın ulaştığı sonuçlar, bu göçmen kitlenin meselelerine yönelik bütüncül politikalara ve özellikle kadınların eğitim, sağlık ve ekonomik alanda güçlendirilmesine acil ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Genel bir çerçeve sunmak gerekirse, Uygur kadınların göç hikayelerinde "aile bölünmesi" ve "resmi statü sorunları," uyum sürecinin en zorlu parçalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada Çin'de kalan aile bireyleriyle iletişim kuramamanın yalnızca duygusal yüke değil, aynı zamanda hukuki ve idari süreçlerin aksamasına da sebep olması dikkat çekicidir (Melanson, 2022). Bahsi geçen sorunların çözümü ise tek başına "dini özgürlük" veya "dil öğrenme kursları" ile mümkün görünmemekte, çok daha kapsamlı sosyopolitik düzenlemeler gerektirmektedir. Özellikle kadınlara yönelik "sosyal hizmet ve hukuki rehberlik" imkanlarının genişletilmesi, "ikamet izni/vatandaşlık" başvurularının hassasiyetle

değerlendirilmesi, iş piyasasına erişimde ayrımcılığı azaltacak politikaların devreye sokulması gibi adımlar, bu alandaki literatürün de önerileriyle örtüşmektedir (Coşkun ve Yılmaz, 2018; Ercan vd., 2019).

Ekonomik zorluklar, uyum problemlerinin temelini oluşturan bir diğer önemli faktör olarak öne çıkmaktadır. Kadınların büyük bir kısmının iş gücüne katılım oranının düşük olduğu, ekonomik bağımsızlıklarını sağlayamadıkları ve bu durumun aile içindeki rollerini olumsuz etkilediği belirlenmektedir. İş bulma konusunda karşılaşılan engeller arasında dil yeterliliği, vasıf uyumsuzluğu ve iş piyasasına erişim eksikliği ön plana çıkmaktadır. Bu durum, kadınların ekonomik olarak ailelerine katkı sunmalarını zorlaştırmakta, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesindeki beklentileri karşılamakta güçlük yaşamalarına neden olmaktadır. Sosyal entegrasyon bağlamında Uygur kadınlarının hemşeri dayanışması çerçevesinde kendi topluluklarına yönelmeleri sıkça gözlemlenmektedir. Özellikle bu bağlamda STK'lar oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Uygur kadınların birçok ihtiyaçlarını karşılamada bu yardımlaşma derneklerinin oldukça etkin olduğu görülmektedir. Kadınların sosyal etkinliklere katılımı düşük düzeyde kalmakta, bu da yalnızlık ve sosyal dışlanmışlık hissini artırmaktadır. Özellikle yerel halkla kurulan ilişkilerde yaşanan iletişim sorunları ve kültürel farklılıklar, toplumsal aidiyet hissini olumsuz yönde etkilemektedir.

Psikolojik boyut açısından değerlendirildiğinde, uyum problemlerinin kadınların ruh sağlığı üzerinde belirgin etkiler yarattığı görülmüştür. Kadınların birçoğu stres, kaygı ve depresyon gibi sorunlar yaşamakta, bu durum hem kişisel hem de aile içi ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanılan zorluklar, göçmen olma kimliği ile bağlantılı olarak geçmiş travmaların yeniden canlanmasına ve mevcut hayat şartlarının getirdiği yüklerle birleşmesine neden olmaktadır.

Kimlik ve aidiyet kuramları ile transnasyonelcilik yaklaşımı bir arada ele alınarak Uygur kadınlarının yaşadıkları yapısal zorluklara nasıl anlam verdikleri ve bu zorluklarla nasıl başa çıktıkları daha iyi kavranabilmektedir. Transnasyonelcilik kuramı, bu kadınların kimliklerini ve aidiyetlerini tek bir ulus-devlet sınırları içinde değil, çoklu coğrafi ve kültürel referanslar üzerinden inşa ettiklerini gösterir (Vertovec, 2009). Çin'deki aile bireyleriyle iletişimin büyük ölçüde kesilmiş olması, klasik diaspora literatüründe sıkça vurgulanan "uzaktaki anavatanla sürekli temas" fikrini

zayıflatsa da, bu kopukluk onların kimlik inşasını tamamen sekteye uğratmamıştır. Aksine, Uygur yardımlaşma dernekleri, hem aidiyet duygusunu pekiştiren hem de kültürel sürekliliği sağlayan yeni bir transnasyonel mekân olarak öne çıkmaktadır. Bu dernekler aracılığıyla, kadınlar hem ortak travmalarını paylaşmakta hem de göç sonrası yeni bir toplumsallık inşa etmektedir.

Aidiyet kuramı açısından değerlendirildiğinde, bu kadınların kurduğu bağlar, yalnızca etnik veya dini kimliğe değil, aynı zamanda ortak deneyime dayalı bir kadınlık hafızasına da dayanmaktadır. Türkiye'de karşılaştıkları dışlayıcı pratikler, onları yalnızlaştırmak yerine, kolektif bir bilinci ve mücadele pratiğini güçlendirmiştir. Kimlik, bu bağlamda sabit ve durağan bir yapı değil; göç sürecinde, çeşitli yapısal engellerle karşılaşıldıkça yeniden biçimlenen bir süreçtir (Hall, 1996).

Araştırmanın bulguları Türkiye'deki göçmen kadınların uyum süreçlerine ilişkin daha önce yapılmış nitel araştırmalarla belirli açılardan benzerlik göstermektedir. Uygur kadınların en temel uyum engellerinden biri dil bariyeridir. Bu durum, hem kamusal alanlara erişimlerini hem de ekonomik katılımlarını sınırlandırmakta, böylelikle sosyal dışlanmayı pekiştirmektedir. Ancak bu bireysel deneyim, yalnızca bir "yabancı olma" hâliyle sınırlı kalmamakta; kimlik kuramı açısından değerlendirildiğinde, bu kadınlar, Türk toplumundaki "biz" ve "onlar" ayrımının netleştiği bir sınır hattında konumlandırılmaktadır (Tajfel, 1981). Yasal statülerinin belirsizliği, bu sınır hattını daha da keskinleştirmekte; iş piyasasında karşılaştıkları gelir adaletsizliği, sadece ekonomik değil, aynı zamanda sembolik bir eşitsizlik üretmektedir (Anthias, 2006). Dil bariyeri, yasal statü sorunları, ekonomik kırılganlık ve aile bütünlüğünün bozulması gibi faktörler, göçmen kadınların karşılaştığı ortak problemlerdir (Coşkun ve Yılmaz, 2018; Ercan vd., 2019). Ancak Uygur kadınların deneyimleri, bu genel çerçevenin ötesine geçerek, göç kararlarını doğrudan etkileyen politik baskılar ve beden politikaları gibi daha özgün dinamikleri içermektedir.

Dil bariyeri meselesi, göçmen kadınların Türkiye'deki uyum süreçlerinin en belirleyici unsurlarından biri olarak birçok çalışmada vurgulanmaktadır. Örneğin Yıldız (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, Suriyeli kadınların Türkçeyi yeterince konuşamamaları nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde ve çocuklarının eğitim süreçlerinde ciddi sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde bu tezde de

Uygur kadınların dil yetersizliği, hem kamusal hizmetlere erişimlerini hem de iş gücü piyasasına katılımlarını sınırlayan başat bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak Uygur kadınlar açısından bu bariyer sadece iletişim değil, aynı zamanda kimliksel bir kapanma ve dışlanma pratiğine de dönüşmektedir. Özellikle çoğunun eğitim seviyesinin düşük olması ve Türkçe eğitime erişim imkanlarının kısıtlılığı, bu problemi daha kalıcı bir hale getirmektedir (Arabacı vd., 2016).

Aile bütünlüğünün bozulması konusu ise göç literatüründe yaygın olarak ele alınmakla birlikte, Uygur kadınların deneyiminde bu mesele daha kalıcı ve travmatik bir boyut kazanmıştır. Sözer (2019) tarafından yürütülen Suriyeli kadınlar üzerine yapılan bir araştırmada da benzer biçimde aile parçalanmasının kadınların uyum süreçlerini olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Ancak bu tezde görüldüğü gibi, Uygur kadınlar 2016'dan bu yana eş ve çocuklarının bir kısmından tamamen haber alamamakta ve bu durum onların psikolojik dayanıklılığını doğrudan etkilemektedir. Buna ek olarak, Çin'in zorla kürtaj, doğurganlık kısıtlamaları ve beden kontrolü gibi baskıcı politikaları, Uygur kadınların göç deneyimini yalnızca sosyal değil, aynı zamanda bedensel ve politik bir mücadeleye dönüştürmektedir (Federici, 2004; Yuval-Davis, 1997).

Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında, Uygur kadınların göç sürecinde hem geleneksel ailevi rollerini sürdürmeye çalışmaları hem de ekonomik hayatta tutunma zorunluluğu, onları 'çifte yük' altına sokmaktadır. Bu durum, Türkiye'deki diğer göçmen kadınlarla yapılan çalışmalarda da tespit edilmiştir. Örneğin Özden (2020) tarafından yapılan bir araştırmada, Afgan kadınların ev içi emekle kamusal alanda görünürlükleri arasında sıkıştıkları, çocuk bakımı ve ev işleri nedeniyle iş gücüne katılamadıkları belirtilmiştir. Bu tezde ise Uygur kadınların sadece ev içi sorumluluklarla değil, aynı zamanda aile bireylerinden uzak kalmanın getirdiği psikolojik yükle de mücadele ettikleri görülmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin göçmen kadınlar açısından çok katmanlı bir şekilde deneyimlendiğini ortaya koymaktadır (Kandiyoti, 1988; Parla, 2001).

Toplumsal cinsiyet kuramı, Uygur kadınların yaşadığı göç deneyimlerini anlamada tamamlayıcı ve açıklayıcı bir bakış açısı sunmaktadır. Toplumsal cinsiyet kuramı, kadınların sosyal, kültürel ve politik düzlemlerdeki deneyimlerinin yalnızca biyolojik cinsiyetle değil; toplumsal roller, iktidar ilişkileri ve kurumsal yapıların

etkisiyle şekillendiğini ileri sürer (Butler, 1990). Bu yaklaşım çerçevesinde göç deneyimi, yalnızca mekânsal bir yer değiştirme değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği, müzakere edildiği ve kimi zaman kırıldığı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Uygur kadınlarının göç deneyimleri, bu anlamda hem ulus-aşırı beden politikalarının hem de ev sahibi toplumda karşılaştıkları cinsiyet temelli eşitsizliklerin kesişiminde şekillenmektedir.

Çalışmanın sonuçları, Uygur kadınlarının Türkiye'deki yaşamlarına uyum sağlama sürecinde karşılaştıkları engellerin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Uygur kadınlarının dini inanç pratikleri ve kültürel kimliklerini koruma çabası ile Türkiye'nin sosyal normlarına adaptasyon arasındaki dengeyi sağlamakta güçlük çektikleri tespit edilmektedir. Bu durum, özellikle dil engeli ve kültürel farklılıklar gibi faktörlerle daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Kadınların büyük bir kısmı Türkçe öğrenme sürecinde zorluk yaşamakta, bu durum sosyal çevre edinme ve iş bulma süreçlerinde engel teşkil etmektedir. Ayrıca kültürel benzerlikler sayesinde sağlanan belirli bir düzeydeki uyum, derinlemesine bir entegrasyonu tam anlamıyla sağlayamamakta, bu da bireylerin kendilerini dışlanmış hissetmelerine yol açmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışma Türkiye'deki göçmen kadınlarla yapılan diğer tez çalışmalarıyla hem ortak hem de farklı yönler taşımaktadır. Ortaklıklar arasında dil engeli, yoksulluk, sosyal dışlanma ve toplumsal cinsiyet rolleriyle baş etme çabası yer alırken; farklılıklar ise özellikle Çin devletinin uyguladığı beden politikaları, dini ve etnik ayrımcılık ve aileden tamamen kopuş gibi daha radikal koşullarla ilişkilidir.

Çalışmada yer verilen katılımcı anlatıları, Çin devletinin doğrudan kadın bedenine müdahale eden politikalarının —özellikle zorla kürtaj, doğum kısıtlamaları ve doğurganlık takibi gibi uygulamaların— kadınların göç kararlarını etkileyen temel dinamiklerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür politikalar, yalnızca bireysel hak ihlalleri değil; aynı zamanda kadınların toplumsal cinsiyet kimliklerini yeniden tanımlamak zorunda kaldıkları yapısal şiddet biçimleri olarak değerlendirilmelidir (Federici, 2004).

Uygur kadınlar yalnızca "mülteci" ya da "göçmen" değil; aynı zamanda "devletlerarası beden politikalarının mağduru kadınlar" olarak iki katmanlı bir mağduriyet yaşamaktadır. Çin'de kadın bedeni üzerindeki denetim, yalnızca

doğurganlık üzerinden değil; aynı zamanda dini kimlik, etnik aidiyet ve politik itaat parametreleri üzerinden de şekillenmektedir. Bu bağlamda "toplumsal cinsiyetin göçle birlikte yeniden üretildiği" fikri önem kazanmaktadır. Göçmen kadınlar, geldikleri ülkenin politikalarına, sosyal hizmet altyapısına ve ev sahibi toplumun kadınlığa dair tahayyüllerine göre kimliklerini ve pratiklerini yeniden kurmak durumundadır. Özellikle kayıt dışı istihdamda yoğunlaşmaları, Uygur kadınların hem ekonomik kırılganlıklarını artırmakta hem de ev içi sorumluluklarını artıran çifte yüklenme durumu yaratmaktadır.

Çin'de maruz kaldıkları sistematik baskılar —özellikle bedenleri üzerindeki denetim mekanizmaları ve zorla kürtaj gibi toplumsal cinsiyet temelli ihlaller—, bu kadınların göç ettikleri ülkeye yalnızca güvenlik değil, aynı zamanda kültürel ve cinsel öznelliklerinin yeniden inşası beklentisiyle geldiklerini göstermektedir. Bu bağlamda, onların Türkiye'deki deneyimleri sadece bir "uyum süreci" değil, aynı zamanda kimliklerinin yeniden tanımlandığı, bedenleri üzerinde yeniden söz sahibi olmayı arzuladıkları bir varoluş mücadelesi olarak yorumlanabilir (Yuval-Davis, 1997).

Uygur kadınların hem Çin'de hem de Türkiye'de karşılaştıkları sorunlar, göçmenlik statüsü ile toplumsal cinsiyetin kesişiminde ortaya çıkan özgül bir kırılganlık durumunu yansıtmaktadır. Bu durum, yalnızca göçmen kadınların uyum süreçlerini değil, aynı zamanda göç kararlarının arkasındaki yapısal ve politik baskıları da göz önüne alarak Uygur kadınların çok katmanlı kırılganlıklarını görünür kılmaktadır. Bu kırılganlık; ***ulusötesi beden politikaları, zorunlu göç, parçalanmış aile yapısı ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin kesişiminde*** şekillenmekte ve Uygur kadınların ***'çifte mağduriyet'*** yaşadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu yönüyle çalışma, göç ve toplumsal cinsiyet literatüründe daha az temsil edilen Uygur kadınlarının deneyimlerine odaklanarak önemli bir boşluğu doldurmakta ve ileride yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar için ***kavramsal bir zemin*** sunmaktadır. Bu nedenle, göçmen kadınlara yönelik geliştirilecek politikaların sadece insani değil, aynı zamanda ***toplumsal cinsiyet duyarlılığı taşıyan*** yapılar olması büyük önem arz etmektedir.

Sonuç itibariyle, Uygur kadınların Türkiye'deki uyum süreçleri, göçmenlik deneyimini pasif bir kabullenme olarak değil, ***aktif bir özneleşme süreci*** olarak değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. ***Transnasyonel bağlar, etnik aidiyetler ve***

toplumsal cinsiyet deneyimleri iç içe geçerek, onların kimliklerini çoğul, dinamik ve direnişle örülü bir şekilde yeniden kurmalarına olanak tanımaktadır. Uygur kadınlarının uyum problemleri, bireysel, toplumsal ve yapısal dinamiklerin kesişimiyle karmaşık bir yapıya bürünmektedir. Bu problemlerin çözümü için çok boyutlu, bütüncül ve uzun vadeli stratejiler benimsenmesi gerektiği açıktır. Bu sürecin gerçekleşebilmesi için en başta yasal statüleri ile ilgili sorunların yasa yapıcılar tarafından düzenlenmesi önemlidir ve aciliyet teşkil etmektedir. Göçmen kadınların yaşam kalitesinin artırılması ve uyum süreçlerinin desteklenmesi, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de etkili sonuçlar doğuracaktır. Türkiye'nin çok kültürlü bir toplum olma yolunda attığı adımların başarıya ulaşması, göçmenlerin topluma entegrasyonu ile mümkün olacaktır ve bu bağlamda Uygur kadınlarının yaşadığı sorunların çözümü önemli bir mihenk taşı olarak değerlendirilmektedir.

Öneriler

Uygur kadınlarının karşılaştıkları uyum sorunlarının çözümüne yönelik olarak yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve merkezi hükümetin ortaklaşa bir yaklaşım geliştirmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Özellikle yerel düzeyde kültürel ve sosyal katılımı teşvik eden projelerin hayata geçirilmesi, kadınların hem sosyal bağlarını güçlendirmelerine hem de toplumsal aidiyet hissi geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda,

- Dil bariyerinin aşılması amacıyla kapsamlı dil eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Uygur kadınlarının Türkçe öğrenme sürecinde karşılaştıkları zorlukların giderilmesi, toplumsal hayata katılım oranlarını artıracak ve ekonomik fırsatlara erişimlerini kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda dil eğitimi programlarının kadınların günlük yaşamlarına uyum sağlayacak esneklikte ve ücretsiz olarak sunulması önerilmektedir.
- Kültürel farklılıkların yarattığı uyum zorluklarını aşmak amacıyla, Uygur kültürüne yönelik farkındalığı artıracak toplum bazlı etkinliklerin düzenlenmesi önem taşımaktadır. Hem yerel halkın hem de Uygur topluluğunun katılım göstereceği kültürel paylaşımlar, karşılıklı anlayışı geliştirecek ve ötekileştirme algısını azaltacaktır. Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından organize edilecek bu etkinlikler, toplumsal entegrasyonu destekleyecektir.

- Ekonomik bağımsızlık için Uygur kadınlarına yönelik mesleki eğitim ve istihdam destek programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınların mevcut becerilerini geliştirebilecekleri veya yeni yetkinlikler kazanabilecekleri kursların düzenlenmesi, işgücü piyasasına katılımlarını artıracaktır. Ayrıca girişimcilik desteği, mikro kredi imkanları ve kadın kooperatiflerinin teşvik edilmesi, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına katkıda bulunacaktır. İşverenlere yönelik farkındalık çalışmaları da ayrımcılığın önlenmesi açısından kritik önem taşımaktadır.
- Psikososyal destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması bir diğer öncelik alanıdır. Uygur kadınlarının göç sürecinde karşılaştıkları travmatik deneyimlerin ve uyum zorluklarının ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla bireysel ve grup danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır. Bu hizmetlerin erişilebilir olması için belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından ücretsiz ve çok dilli destek programları hayata geçirilmelidir.
- Toplumsal entegrasyonu desteklemek için yerel yönetimlerin daha aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Uygur kadınlarının sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılabilmeleri için yerel düzeyde dayanışma ağları, kadın merkezleri ve sosyal faaliyetler organize edilmelidir. Bu merkezler, kadınların sosyal bağlarını güçlendirmeleri, hukuki bilgilere erişmeleri ve psikolojik destek almaları için bir platform sunacaktır.
- Eğitim çağındaki çocukların uyum süreçlerinin desteklenmesi, kadınların topluma entegrasyonu açısından dolaylı bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, göçmen çocuklara yönelik destekleyici eğitim programları ve ebeveyn rehberlik hizmetleri sağlanmalıdır. Kadınların çocuklarının eğitimine aktif katılım göstermelerini teşvik edecek projeler, aile içindeki dayanışmayı ve bireysel motivasyonu artıracaktır.
- Son olarak uyum süreçlerini izlemek ve daha etkin çözümler geliştirebilmek amacıyla, Uygur kadınlarının yaşadığı zorlukların düzenli olarak değerlendirilmesi ve ihtiyaç analizlerinin yapılması gerekmektedir. Akademik araştırmalar, politika geliştirme süreçlerine katkı sunacak somut veriler sağlayarak bu konuda ilerleme kaydedilmesini mümkün kılacaktır. Bu doğrultuda yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve akademik kurumlar arasında güçlü bir iş birliği geliştirilmelidir.

Genel olarak eğitim imkanlarının genişletilmesi, uyum sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Psikolojik destek hizmetlerinin daha geniş bir kesime ulaşması, uyum süreçlerini kolaylaştırmada kritik bir rol oynamaktadır. Göç sürecinin getirdiği travmatik deneyimlerin ve Türkiye'deki yaşam koşullarının oluşturduğu psikososyal baskıların azaltılması amacıyla, kadınlara özel rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması gerekmektedir. Bu tür hizmetlerin hem bireysel hem de grup formatında sunulması, kadınların kendilerini daha güçlü hissetmelerine ve sorunlarıyla başa çıkma becerilerini artırmalarına yardımcı olacaktır. Bu çerçevede ekonomik bağımsızlığın sağlanması ise kadınların uyum sürecindeki en önemli hedeflerden biridir.

Kadınlara yönelik girişimcilik destekleri, mikro krediler ve istihdam olanaklarının artırılması, ekonomik hayata katılım oranlarını yükseltecektir. Aynı zamanda kadınların mevcut mesleki becerilerini geliştirebilecekleri veya yeni yetkinlikler kazanabilecekleri mesleki eğitim programlarının uygulanması, onların ekonomik özgürlüklerini kazanmalarına olanak tanıyacaktır. Bu süreçte, kadınlara yönelik ayrımcılığın önüne geçmek için işverenlere ve çalışanlara yönelik farkındalık eğitimlerinin verilmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Abdulbakieva, M. (2020). 'Uyghur' Or 'Muslim'? Identity Development Among Uyghur Diasporas: A Case Study Of Kyrgyzstan And Turkey. *Journal On Ethnopolitics And Minority Issues İn Europe*, 19(1), 6–31.

Akkoçlu, E. K., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Contemporary Research İn Economics And Social Sciences,* 2(1), 7–39.

Akman, M. (2010). Uyghur İmmigrants İn Turkey: A Home Away From Home. *Yüksek Lisans Tezi.*

Alarçin, K. (2019). Uluslararası Göç Hareketleri'nde Türkiye'nin Konumu; Uluslararası Göç Ve İç Göçün Karşılaşması, Kentsel Gerilim: Şanlıurfa Ve Gaziantep Örneği. *Doktora Tezi.*

Alperen, Ü. (2024). Uygur Sorununun Türkiye-Çin İlişkilerine Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 919-932.

Amuti, X. (2019). Türkiye'deki Uygur Ailelerinin Topluma Uyum Durumuna İlişkin Nitel Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi.*

Anthias, F. (2006). "Belongings in a Globalising and Unequal World: Rethinking Translocations." In N. Yuval-Davis et al. (eds.), *Situating Sociology*. London: Sage.

Arabacı, Z., Hasgül, E., Serpen, A. S. (2016). Türkiye'de Kadın Göçmenlik Ve Göçün Kadın Sağlığı Üzerine Etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,* 16(36), 129-144.

Ateş, B. (2019). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Kadın Göçmenlerin Entegrasyon Süreci: Küçükçekmece İlçesi Örneği. *Yüksek Lisans Tezi.*

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. Applied Psychology, 46(1), 5-34.

Beydulla, M. (2016). Gender Roles As Seen Through Wedding Rituals İn A Rural Uyghur Community, İn The Southern Oases Of The Taklamakan Desert. *Folklor/Edebiyat,* 22(85), 1.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77-101.

Chase, S. E. (2005). Narrative inquiry: Multiple lenses, approaches, voices. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), The SAGE handbook of qualitative research (3rd ed., pp. 651–679). SAGE Publications.

Coşkun, B. B. & Yılmaz, Z. (2018). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Entegrasyon Politikaları. İstanbul: İGAM Yayınları.

Coşkun, E., Yılmaz, Ç. (2018). Sığınmacıların Toplumsal Uyum Sorunları Ve Sosyal Hizmetlere Erişimi: Düzce Uydu Kent Örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 75, 269-305.

Creswell, J. W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publications.

Çakır, M. Y. (2020). Yeni Uygur Türklerinin Atasözlerinde Kadın Ve Erkeğin Toplumsal Açıdan Temsili. *International Journal Of Turkish Academic Studies (Turas),* 1(1), 101-126.

Çakırer-Özservet, Y. (2015). Zeytinburnu'nda Doğu Türkistan Türklerinin Ulusötesi Bellek Eklemlenmesi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi,* 3(1), 59-80.

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). The SAGE Handbook of Qualitative Research. Sage Publications.

Ercan, L., Gürgan, U., Taştan, A. N. (2019). Göç Sürecinde Göçmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar. *International Social Sciences Studies Journal,* 5(43), 4785-4792.

Ertürk, A. T. (2018). Türkiye'de Uygur Toplumu: Tarihi Serüveni, Sorunları Ve Talepleri (Araştırma 87). *İnsamer.*

Eruygur, A. (2024). Doğu Türkistan'da Uygur Kadınlarına Karşı Yapılan İnsan Hakları İhlalleri Üzerine. *Türk Dünyası Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 20-37.

Federici, S. (2004). Caliban and the Witch: Women, the Body and Primitive Accumulation. Autonomedia.

Gül, O. K. (2007). Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye Hazin Bir Göç Hikayesi. *Turkish Studies*, 2(1), 252–273.

Hall, S. (1996). "Who Needs 'Identity'?" In S. Hall & P. du Gay (eds.), Questions of Cultural Identity. London: Sage.

Hatipoğlu, İ. (2022). Çetrefilli Sorunlarla Mücadele Yöntemi Olarak Bütünleşik Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Türkiye'nin Göç Yönetimi Üzerine Bir İnceleme. *Doktora Tezi.*

Huang, C. Y.-L. (2009). Muslim Women At A Crossroads: Gender And Development İn The Xinjiang Uyghur Autonomous Region, China. *Doctoral Dissertation.*

İnayet, A., Öger, A. (2009). Uygur Türklerinin Mitolojik, Dini Ve Tarihi Kadın Kahramanları Üzerine. *Turkish Studies: International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 4(3), 1-10.

Kandiyoti, D. (1988). Bargaining with Patriarchy. Gender and Society, 2(3), 274–290.

Kara, E., Dönmez, Y. M., Eryılmaz, B. F. (2023). Göçmen Kadınların Sosyal Uyum Süreçlerinin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Düsbed),* 34, 420-442.

Karluk, A. Ç. (2018). Uyghur Refugees Living İn Turkey And Their Problems. In Exchange Of Experiences For The Future: Japanese And Turkish Humanitarian Aid And Support Activities İn Conflict Zones. *Konferans Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Turkey.*

Karluk, A. Ç. (2020). *Türkiye'deki Uygur Türkü Göçmenler Ve Karşılaştıkları Sorunlar. In Ç. Sarp (Ed.), Göç Sosyolojisi: Türkiye'den Örnekler (Ss. 245–289).* Orion Kitabevi.

Kaşram, E. N. (2024). Zorunlu Göç: Suriye'den Türkiye'ye Göç Eden Filistinli Kadınların Deneyimleri. *Yüksek Lisans Tezi.*

Kılıç, S. (2021). Uygur Türklerinin Türkiye'deki Sosyal Uyumu Bağlamında Doğu Türkistanlı Stk'lar: İstanbul Örneği. *Yüksek Lisans Tezi.*

Kiriş, A. B., & Yıldırım, A. (2020). Göçmen kadınların uyum süreçleri: Bir nitel araştırma. Göç Araştırmaları Dergisi, 2(3), 45-60.

Korkmaz, B. (2020). Küreselleşme-Göç-Yoksulluk İlişkisi: Türkiye'de Kadınlar Üzerine Bir İnceleme. *Yüksek Lisans Tezi.*

Kriye, A. (2014). Türkiye Türkleri İle Uygur Türklerinin Hoten-Konya İlleri Çevresinde Halk Kültürü Bakımından Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing (2nd ed.). Sage Publications

Labov, W., & Waletzky, J. (1967). Narrative analysis: Oral versions of personal experience. In J. Helm (Ed.), Essays on the verbal and visual arts (pp. 12–44). University of Washington Press.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). Naturalistic Inquiry. Sage Publications.

Maihaimu, T. (2017). İstanbul'a Göç Eden Uygur Kadınların Durumu: Zeytinburnu Ve Sefaköy Örneği. *Yüksek Lisans Tezi.*

Makofsky, D. (2013). Uyghur Turkic Women And Cultural Change: Young Moslem Women Face The Future. *Athens Journal Of Humanities & Arts*, 1(1), 33–44.

Maqul, S. A. (2019). Denizli'de Yaşayan Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Özelliklerinin Belirlenmesi Ve Yaşam Memnuniyeti Analizi. *Yüksek Lisans Tezi.*

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review, 50(4), 370-396.

Mason, J. (2010). Qualitative Researching (2nd ed.). Sage Publications.

Melanson, M.-È. (2022). Pathways To Statelessness And Parent-Child Separation Among Uyghurs İn Turkey. *Journal Of The Council For Research On Religion*, 3(2), 1–23.

Merriam, S. B. (2009). Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation. Jossey and Bass.

Önkol, A. (2024). Uygur Destanında Alp Kadın Tipi: Gülendem. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 728-737.

Özden, Ş. (2020). Afgan Kadınların Türkiye'deki Uyum Süreci. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Parla, A. (2001). The "Honor" of the State: Virginity Examinations in Turkey. Feminist Studies, 27(1), 65–88.

Patton, M. Q. (2015). Qualitative Research & Evaluation Methods (4th ed.). Sage Publications.

Phinney, J. S. (1990). Multiplex identity and ethnic identity in adolescents and adults. In J. S. Phinney & M. J. Rotheram (Eds.), Ethnic identity: Formation and transmission among Hispanics and other minorities (pp. 37-55). Newbury Park, CA: Sage.

Polat, S. S. (2020). Türkiye'nin Yeni Göç Yönetiminin Uyum Politikaları Bağlamında Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi.*

Polkinghorne, D. E. (1995). Narrative configuration in qualitative analysis. International Journal of Qualitative Studies in Education, 8(1), 5–23. https://doi.org/10.1080/0951839950080103

Qarluq, A. C. (2005). Günümüz Uygur Aile Yapısındaki Gelişmeler. *Bilig*, 34, 33-44.

Riessman, C. K. (2008). Narrative methods for the human sciences. SAGE Publications.

Saygın, S., Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme Ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches İn Psychiatry,* 10(3), 312–333.

Schwandt, T. A. (2014). The SAGE Dictionary of Qualitative Inquiry (4th ed.). Sage Publications.

Silverman, D. (2016). Qualitative Research (4th ed.). SAGE Publications.

Somers, M. R. (1994). The narrative constitution of identity: A relational and network approach. Theory and Society, 23(5), 605–649. https://doi.org/10.1007/BF00992905

Sözer, H. (2019). Suriyeli Kadınların Türkiye'de Gündelik Hayatı: Mahremiyet, Dayanışma, Güç ve Güvensizlik. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Sözer, M. A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum Ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 418-431.

Tajfel, H. (1981). Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology. Cambridge: Cambridge University Press.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), Psychology of intergroup relations (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.

Turan, S. Z. (2020). Yerel Yönetimlerin Kültüre Katılımdaki Rolü: Zeytinburnu Kültür Merkezi Örneği. *Yüksek Lisans Tezi.*

Uslu, E. (2011). Sosyo-Ekonomik Bir Olgu Olarak Kentsel Suç; Bakırköy Ve Küçükçekmece Örnekleri. *Yüksek Lisans Tezi.*

Üstündağ, N. M. (2019). Zorunlu Göçte Nitelikli Olmak: Eğitimli Suriyeli Göçmenlerin İstanbul Emek Piyasasındaki Deneyimleri. *Yüksek Lisans Tezi.*

Vander Velde, M. A. (2019). Bridging Borders From Asia To Europe: A Case Study On Uyghur And Hazara Migration To Turkey. *Yüksek Lisans Tezi.*

Vertovec, S. (2009). Transnationalism. London: Routledge.

Yerli, G. (2018). Türkiye'de Göç Ve Mülteci Konusunda Yapılmış Lisansüstü Akademik Faaliyetler Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57), 1-10.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, A. (2017). Suriyeli Mülteci Kadınların Türkiye'deki Entegrasyon Süreçleri: İstanbul Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). Sage Publications.

Yuval-Davis, N. (1997). Gender and Nation. Sage.

EKLER

EK 1: 2022 YILI PİLOT ARAŞTIRMASI GÖRÜŞME SORULARI

Bu bölümde, 2022 yılında gerçekleştirilen pilot araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen görüşme soruları yer almaktadır. Bu sorular, saha çalışması öncesinde veri toplama aracının işlevselliğini değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır.

Türkiye'de Yalnız Yaşayan Uygur Kadınlarının Uyum Süreci Üzerine Pilot Görüşme Formu

Merhaba, ben İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Yürütmekte olduğum bu pilot araştırma, Türkiye'de yaşayan Uygur kadınlarının uyum süreçlerini anlamaya yönelik bir çalışmadır. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, istediğiniz zaman herhangi bir gerekçe göstermeksizin çalışmadan ayrılabilirsiniz. Araştırmada toplanan bilgiler sadece akademik amaçlarla kullanılacak ve kişisel kimlik bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Verileriniz, hiçbir kurum veya kuruluşla paylaşılmayacaktır. Katılımınız, araştırmamın sağlıklı ve güvenilir sonuçlar üretmesi için önemlidir. Bu araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

1.Biraz kendinizden bahseder misiniz?

2. Ne zamandır Türkiye'desiniz?

3. Göç etmek için Türkiye'yi neden tercih ettiniz?

4. Türkiye'de olmaktan memnun musunuz?

5. Burada yaşadığınız en büyük problem nedir?

6. Yalnız mı yaşıyorsunuz?

7. Eviniz nerede, nerde oturuyorsunuz?

8. Düzenli gelir elde edebiliyor musunuz?

9. İş bulma konusunda ne gibi sorunlarla karşılaştınız?

10. Barınmayla ilginizi sorunlarınız nelerdir?

11. Dil ile ilgili nasıl sorunlar yaşadınız?

12. Çocuklarınızın ve kendinizin eğitimi ile ilgili ne tür problemlerle karşılaştınız?
13. Bir kadın olarak yaşadığınız zorluklar nelerdir?

EK 2: 2024 YILI SAHA ARAŞTIRMASI GÖRÜŞME SORULARI

Bu bölümde, 2024 yılında yürütülen ana saha araştırmasında kullanılan görüşme formundaki sorulara yer verilmiştir. Sorular, katılımcıların göç deneyimleri, gündelik yaşam pratikleri, kimlik algıları ve toplumsal aidiyetleri üzerine odaklanmaktadır.

Türkiye'de Yalnız Yaşayan Uygur Kadınlarının Uyum Süreci Üzerine Görüşme Formu

Merhaba, ben İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde Türkiye'de Yaşayan Uygur Kadınlarının Uyum Sürecini araştırıyorum. Bu kapsamda, Uygur kadınlarının karşılaştıkları uyum sorunlarını sosyolojik bir perspektifle ele almak ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmayı amaçlıyorum. Araştırmada kullanılacak olan veriler, sadece bu araştırma kapsamında kullanılacak olup hiçbir kurum ve kuruluşla kişisel bilgiler paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılan kişilere kod isimler verilerek, kişisel kimlik bilgileri gizli tutulacaktır. Araştırmaya katılmak gönüllük esasına dayanmakta olup, araştırma sorularına vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın verilerinin doğru ve güvenilir bir şekilde değerlendirmesini sağlayacaktır. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Sümeyra BASTEM DELİKAYA

1. Kaç yıldır Türkiye'desiniz?
2. Burada olmaktan memnun musunuz?
3. Şimdiki düşüncelerinizle tekrar Türkiye'ye gelir miydiniz?
4. Burada olduğunuz süre zarfında karşılaştığınız en büyük zorluk neydi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
5. Başka hangi sebeplerden dolayı zorluk yaşıyorsunuz?
6. İlk dönemlerden bugüne kadar hayatınızda gerçekleşen en büyük değişiklik nedir?

7. Türkiye'de bulunduğunuz süre zarfında sosyal hayatınız nasıl değişti?
8. Önceden yapmadığınız ama şimdi yaptığınız şeyler var mı?
9. Türkiye'de bulunduğunuz sürede hangi fikirleriniz değişti?
10. Türkiye'de bulunduğunuz sürede hangi fikirleriniz asla değişmedi?
11. Burada deneyimlediğiniz ve size faydalı olan şeylere bir örnek verebilir misiniz?
12. Türkiye'de yeni alışkanlıklar edindiniz mi? Evet ise neler olduğunu anlatabilir misiniz?
13. Burada eğitim almakla ilgili nasıl bir çabanız oldu mu?
14. Dil öğrenmekle ilgili nasıl bir çabanız oldu?